

P19 Sp II 463.1

~~PH 863~~

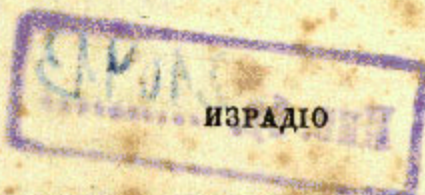
ГОСУДАРСТВЕННАЯ
НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

Ручна Рад Српн 463.1

ВАСИЛИЈА ПЕРОВОМЪ СВЯТА
ПРАВОСЛАВНО СРБСКО
УЧЕБНОЕ ЗАВѢЩАНІЕ

РУЧНА СВЕШТЕНИЧКА

КНЪИГА.

МИТРОПОЛИТЪ СРБСКІЙ

МИХАИЛЪ.

*В. Николаевича
Сарајево*

У БЕОГРАДУ
У ДРЖАВНОЈ КНЪИГОПЕЧАТЊИ
1867.

Р 19

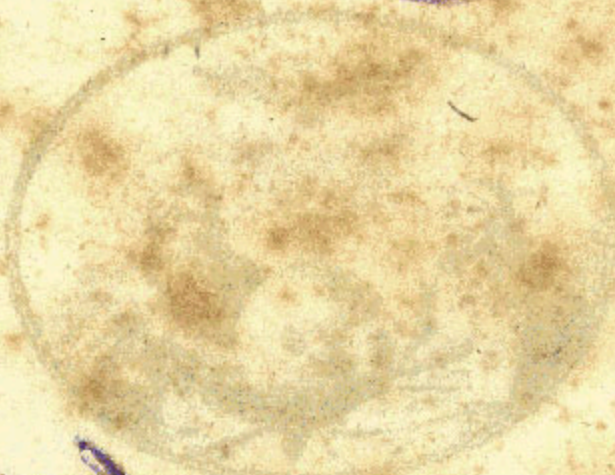
ВЕРХНЕУСЛЕНСКИЙ РАЙОН

УПРАВЛЕНИЕ ЗАКОННОСТВИЯ

С. Б. П. П. П. П. П.

ПРИКАЗ

Инд. Оп. 210413

Handwritten signature in blue ink.

С. Б. П. П. П. П.

С А Д Р Ж А Й.

	страна
I. О тайни крштєня	1
» воспріємницима или кумовима	12
» тайни миропомазанія	17
» тайни причешћа	22
а.) најпоглавитіе принадлежности тайне.	22
б.) » лица коя свршую тайну	25
Правила за особите случає, кои се могу догодити свештенику кадъ свршує литургію	33
» случаи кои се могу догодити при освеженю дарова	37
» правила коя одређую редъ причешћа и посту- пана свештенослужителя после причешћа	44
» како се спремаю и чувати имаю свете частице причешћа за болне	47
в.) О причешћиваню міряна	51
» начину како се имаю причешћивати міряни.	63
» тайни покаянія	65
како треба свршавати исповєсть	72
» спреманю болны кои су на смрти	90
» тайни брака	98
А., видови сродства	109
а.) у сродству крвномъ	114
б.) у сродству двородномъ	116
в.) у сродству трородномъ	118
г.) у сродству духовномъ	119
Б., о именима сродничкимъ	120
В., » забранѣнимъ браковима збогъ сродства	121
» тайни елеосвећєня	122
» погребу умрлы	126
II. Уредбе, правила и рѣшеня собора отечествєне православне цркве	134—191
О начину испыта, извѣстія и оглашенія при бракосочетаню	191

II.

	страна.
1., О испытѹ	191
2., » извѣстію	193
3., » печатѹ	195
4., » оглашенію	197
О свештеничкѹ наплатѹ	198
» времену звоненя	200
» реду звоненя	202
» реду држаня чирака и рипида	204
» наредби за тугоре	206
» писму, кое дає духовникѹ рукоположити се имаюћемъ	208
» клятви свештеничкѹ	209

ПОГРЕШКЕ

с т р а н а	в р с т а	с т о и	т р е б а
3.	озго	14 — дате	-- дете
12	оздо	7 — исповеанѣ	— исповеданѣ
15	озго	6 — венчан	— венчаны
19	оздо	5 — поручи	— поучи
32	озго	8 — памти	— пламти
191	оздо	5 — ла знате	— да знате
108	уочи велики праздника када нѣ постѣ и у дане у кое падаю поклади нѣ правиломъ забранѣно ве- нчанѣ, али в благоприличнѣ да nebude.		
199	место ч и с л о у првой рубрики стои погрешно цван		

Найважніа и найвећа е служба свештеничка свршиванѣ св. тайна. Св. тайне како по суштини своіой, тако и по значеню ономъ, кое оне имаю и у грађанскомъ животу православны христіана, почемъ имъ налажу неке познате грађанске и дружствене дужности и даю имъ нека особита права (на пр. у браку); траже да свештеникъ врло добро зна и да найточніе испуњава све оне установе и правила коя опредѣлюю редъ, по коме іѣ ови верни примаю.

У жельи тої да свештеницима олакшамо посао нѣіове тешке службе, издаемо ову ручну свештеничку кнѣигу, у коіой ћемо дати упутство како се имаю свршивати св. тайне наше православне цркве.

1.

О тайни крштєня.

Прва найпреча тайна бою човекъ примити мора, есте св. тайна крштєнѣ, коимъ се човеку отвараю врата у небесно царство, очиштаваю сви грѣхови и преко благодати божіє, онъ наново добіа ону невиность, съ коіомъ е изишао

изъ руку свога творца Бога. Св. крштенѣ пре-
раѣа човека водомъ и Духомъ. Аминь, глаголю
вамъ, рекао е Спаситель, аще кто не родитса
водою и Духомъ, неможетъ внити въ царствіе
божіе (Іоан. 3. ст. 5). Иже вѣрѣ иметъ и кре-
ститса, спасенъ вѣдетъ: а иже не иметъ вѣры,
ѡсѡжденъ вѣдетъ (Мар. 16. ст. 16). Православна
св. црква учи, да св. крштенѣ има ову силу и
моѣть не само за одрастна лица, коя су се ока-
ляла са грѣховима, него е крштенѣ потребно и
малой деци, коя сама іошъ немогу чинити грѣ-
хове, али на коима лежи грѣхъ првородный
прародительскій. Картагенскій соборъ (418 год.)
нзрекао е ово: кто ѡвергаетъ нѡждѣ кршеніа
малыхъ, новорожденныхъ ѡ матерней ѹтробы
дѣтей, или глаголетъ, что хотя ѡни и крещіуютса
во ѡпѡщеніе грѣхшвъ, ѡкаче ѡ прародителскаго
Адамсва грѣха не заимствѡютъ ничегш, что надле-
жало бы ѡмыти банею пакыкытіа (изъ чегш
слѣдовало бы, что ѡбразъ кршеніа во ѡпѡщеніе
грѣхшвъ ѹпотребляется надъ ними не въ истин-
номъ, но въ ложномъ значеніи): сей да вѣдетъ
ападема. Ибо реченное апостоломъ: Единѣмъ че-
ловѣкомъ грѣхъ въ мїрѣ вниде и грѣхомъ
смерть: и тако смерть во вса человекы
вниде, въ немже вси ссгрѣшиша (Рим. 5. ст. 12),
подоклетъ разѡмѣти не иначе, развѣ како всегда
разѡмѣла католїческаа црковь, по всюдѣ разліан-
наа и распространенаа. Ибо по семѣ правилѣ

вѣры, ѿ младенцы никакихъ грѣхшвъ сами собою
содѣвати еше не могущи, крещаются истинш
во ѿпущеніе грѣхшвъ, да чрезъ паки рожденіе
ѿчистится въ нихъ то, что они пріали ѿ вет-
хагш рожденіа (прав. 124).

Кадъ се и великимъ грѣшницама, вели св.
Кипріянь картагенскій, грѣшницама, кои су преже
много грѣшили Богу кадъ верую, опраштаю
грѣхови, и ниѿоме ніе забранѣно крштенѣ и бла-
годать; тимъ пре не треба забранѣвати ово
детету, кое текъ што се родило, ніе могло ништа
сгрешити друго, осимъ то, што долазеѿи одъ
плоти Адама, примило е заразу стародавне смрти
самимъ роженѣмъ и кое дате лакше може тра-
жити и примити опроштенѣ грѣхова, што се
нѣму опраштаю не нѣгови собствени, но туѿи
грѣхови. Па зато е соборъ нашъ и донео овако
опредѣленѣ: одъ крштеня и благодати Бога,
кои е према свима милостивъ, благъ и снисхо-
дителанъ, ниѿога не треба одбіяти — удалява-
ти, — што треба држати и вршити како према
свима уобште, тако особито према новороженѿи
деци, коя заслужую нарочиту нашу бригу и ми-
лость божію (Epist. LIX. ad Fidum in Patrolog.
curs. compl. t. III. col. 1013). Овако посматранѣ
црѣве о потребитости крштеня и нѣгове зна-
чайне моѿи, послужило е за основъ установкама,
кое су о томе издате.

Свештеникъ кои се не брине да врши савестно и точно свое дужности и кои допусти да дете некрштено умре, чини страшанъ грѣхъ и треба да изгуби парохію као небрига. „Ако погине една душа, вели св. Златоустъ, то е толика несрећа, какву неможемо речима описати. Кадъ е спасеніе душе толико скупоцено да е и самъ Синъ божій за то постао човекомъ и тако много пострадао: помисли ако душа погине, какве ће страшне муке искусити онај, чісмъ кривицомъ она погине (Дѣян. нрав. 3. книга о должност. приход. пресвѣт. §. 116).

Све духовне потребе парохіянима свршую њіови пароси. Но ако се догоди да треба неотложно новорођено дете крстити да не бы некрштено умрло, а парохъ се тако брзо не бы могао дозвати или онъ одсутствуе, у такомъ случаю ни еданъ другій свештеникъ, ма кое парохіе, несме одрећи свршити крштенъ. И у овој прилици тай свештеникъ, кои е свршио крштенъ ако е при истой цркви при којој е и парохъ има завести самъ у протоколъ крштены име крштеногъ детета и све остало што е нужно, казавши да е онъ то крштенъ свршио, а у примѣтби ставити чія е парохія.

Посвећено лице да свршуе тайну крштеныя есте свештеникъ, но онда, када е дете врло опасно болестно а свештеника нема, нити се добавити може, докъ е дете у животу, може кр-

стити такво болестно и на смрти дете и мiрянинъ, па и женска, само е потребно да каже ону форму тайне, која е узаконъна, а то е да по три путъ погружава дете у воду и изговори форму тайне крштeня: крещаетса ракъ (или раба) имарекъ кожій во йма Отца й Сына й св. Духа. Свештеникъ е дужанъ опоминяти свое парохiяне, а особито бабице да неотложно зову свештеника како виде да е дете опасно болестно и да оне добро знаю како се найнужднiе крштeнъ са изрицанъмъ форме може и мора свршити. Ако крштено на овай начинъ дете остане живо, свештеникъ ће неизоставно допунити пређе свршено крштeнъ са молитвама и обредима кои су узаконъни за ову тайну. (Номоканонъ у требнику 204, 205. кн. о должност. пресв. приход. §. 81).

Крштeнъ треба свршити трикратнимъ погруженъмъ у воду, изговараюћи име св. Троице или другчiе рећи, форму тайне (Мат. 28. ст. 18. ап. пр. 50). Но ако е дете болестно и одвећъ слабо, да бы тешко было погружавати га, дозвољно е, да се крсти поливанъмъ освећеномъ водомъ съ главе на доле и да се изговараю узаконъне речи. Овако крштeнъ црква е свагда допуштала и никадъ му нiе одрицала моћъ (Кипр. картаг къ Мазнез. пис. 76. Неокес. прав. 12. Лаод. пр. 47). Вода коя е спремлъна за крштeнъ не треба да буде врло ладна, да не бы дете наzebло;

и свештеникъ е обвезанъ мотрити да вода буде чиста ни съ чимъ непомешана; ерѣ нје дозвољно у той води, која е за крштенѣ спремљна, сипати мирисе ни вино нити друге течности (прав. исп. Петра могилы о крштеню).

По 59. правилу VI. вселеискогъ собора, крштенѣ треба да се свршава у цркви; но ако то збогъ неки уважителны узрока неможебыти — на пр. ако е дете болестно, ако е велика зима, ако е црква одъ куће далеко, дозвољава се да се крсти дете и у дому. Тако е било и у старія времена наше цркве. (VI. всел. соб. прав. 31).

Треба да има свштеникъ на уму, па да се постара за тако нужна крштена која по домовима свршава да има нарочитый судъ, кои се не бы за друге потребе домаће употребљавао; ерѣ судъ кои е употребљвнъ за крштенѣ или другу тайну нје већъ обична, него е свештена стваръ, збогъ тога и нје пристойно да се послѣ у другой домаћой потреби употреблюе. Овакавъ судъ или купѣль, треба чувати на чистомъ и пристойномъ месту (Треб. Петра могилы о крштеню).

Децу која се мртва роде или побаце, не треба крштавати. За децу пакъ ону, која су подбачена или изнешена тайно на улицу, за кою се незна поуздано да ли су крштена или не, канонична правила наређую ово: свакиъ путъ, када се не нађу поуздани сведоци, кои бы сигурно осведочили да су таква деца крштена и када деца

збогъ тога што іошъ не говоре и незнаю, немогу казати да су крштена, треба їй безъ сваке сумнѣ крстити — да таковое недодѣлнїе не лишитъ ихъ ѿчищенїа толикою сваткїнею (VI. всл. соб. прав. 14. ср. Карт. соб. пр. 83). Када бы се при таквой прилици кодъ детета нашла бележка у коіой бы се казивало да е дете крштено; али не бы се споминяло име свештеника кои е дете крстіо, не бы се показивало ни место, ни време, где е и када крштенѣ свршено, те збогъ тога не бы се яче уверенѣ набавити могло, да е заиста дете крштено као што то писмена бележка говори; онда на свакій начинѣ безъ двоумленя треба нађено дете крстити. И у овомъ случаю по наставленю, кое е записано у требнику Петра Могиле треба форму тайне овако изрећи: крещается ракъ кожїи (или раба кожїа) имарекъ ѿце не крштенъ — на естъ во їма Отца и Сына и св. Духа (Кн. о долж. пресв. §. 86).

На пытанѣ могу ли се у одной купѣли и у едномъ освећеной води крстити и погружавати деца мужска и женска и нѣи више броемъ, одговара се, да може быти по речма митрополита Кипрїяна, да се многа деца, па было мужска или женска безъ разлике, крсте у одной купѣли у коіой е еднимъ чинодѣйствомъ освећена вода; ерь премда нема о томе опредѣленя, али кадъ се узме на умъ крштенѣ Іованово — ѿкъ мнози народи приходѣше крещаться ѿ него, — што се

догађало и при апостолима, као што пише у дѣяніяма, ерѣ не два или три крштавали се у одной купѣли и дакле у води едномъ освећеной, него су крштавани многи у еданпутѣ. Збогъ тога се може овако радити, кадѣ чебаю многа деца да се крсте: треба осветити воду по правилу и читати молитве за многе кои су ту донети на крштенѣ, а погружавати у воду свако дете за себе одвоено најпре едно па за нѣмъ друго и т. д. и ради благочинія вели митрополитѣ Кипріянь, треба дати првенство при погружаваню мужского полу. А константинопольскій соборѣ 1301. г. држанѣ на питанѣ Сарайскогѣ Епископа Теогноста о крштеню вели: ако има много деце а свештеникѣ е еданѣ, то онѣ нека уеданпутѣ чита молитве за сву децу а да погружава свако дете одвоено за себе у едномъ освећеной води и у одной купѣли и произноси, во ѣма Отца — при другомъ погруженю ѣ Сына а при трећемъ — ѣ св. Дѣха. Могу се дакле многа деца безѣ различія пола крстити у одной води и одной купѣли не проливаюћи и недоливаюћи друге воде, но само кадѣ се свако дете крштава, свако валя погружити по правилу у воду и за свако изговорити форму тайне.

Овака се питаня являю за то, што практика показуе да се различно тайна врши у поединостима, кое нису противне духу цркве, као да

се за свако дете нарочито вода освети и да се у ню само едно а не више погрузи и да се не чини разлика о деци мужскога и женскога пола.

Свештеници могу да крсте по обредима православне цркве и децу ону, која су рођена одъ иноверны обои лица, када бы то родители нѣови желели, но тада треба да се родители обвежу воспитавати свою ту децу у православној вери.

Кадъ се догоди да се жели крстити неверникъ (Турчинъ или Чивутинъ,) кои има свою фамилю, па бы съ нѣиме и цела породица имала се крстити; тада се и деца исподъ седамъ година крсте заедно са отцемъ мушка, а са майкомъ женска. Ако су пакъ деца старія онда се и она одвоено крсте.

Но у прилици када се има или иновераць присаединити православној цркви или неверникъ крстити, свештеникъ треба да наблюдава ова правила: да то лице испыта где се родило, одъ кои по имену родителя, где е досада живило и гди му живе родители, ели е женѣнъ, или се удавала ако е женска или нѣе, па ако е женѣнъ (или удата) где живи жена или мужъ, има ли деце и гди су, кое е вере; да ли непритворно жели да прими православноу св. христѣянску веру и да е чува неизмѣно до края свога живота, да не прима христѣянску веру притворно и ради неки користѣй земальски или другога чега, што нѣе

чисто и поштено, па кадъ се доволно увери да то лице жели искрено да прими св. веру; тада да яви своіой власти све што треба и да очекуе одобренѣ, па кадъ ово добіе онда да научи то лице символу вере, десетъ заповедима, молитви господньої, богородице дѣво и друго-ме іошъ што е найнужніе да зна свакій христі-янинъ, па да га после ако е неверникъ крсти, ако ли е иноверникъ приведе по правилу на-рочито за то прописаномъ у цркву православну. И после тога поднесе власти своіой извѣстіе да е свршио како е требало ово дѣло. То крштено или приведено лице ако е удобно може тога дана или идуће неделѣ удостоити и св. при-чешћа.

Иноверци се приводити а Турци и Чивути крштавати имаю у цркви, осимъ случая, када су болестни и у присутству броемъ потребны сведока, кои ће моћи знати да то лице прима православіе по своіой доброй вољи.

Деца нѣова ако имаю више одъ седамъ го-дина, не треба да се крсте докъ се ненауче поглавитимъ истинама закона христіянскогъ и докъ не изуче найнужніе молитве (Тим. Алек. пр. 1). Свако пакъ оглашено лице, кое се спрема за крстенѣ, треба уредно да долази на ютреню, литургию и вечерню ежедневно и да се скру-шенимъ срцемъ моли Богу, да му опрости пређе чинѣне грѣхове, подгревајући у себи ватрену

желю за свето крштенѣ. Ако се догоди да такво оглашено и спремаюће се за крштенѣ лице падне у то време у некій тежкій грѣхъ; то треба одложити крштенѣ докѣ се не покае и неисправи; но ако оно и опетъ учини великій грѣхъ, тада већъ треба га удалити сасвимъ (Неокес. пр. 5) и одбити одъ цркве; догодили се да то лице после дужегъ времена (око три године) наново потражи да се крсти ваюћи се и скрушаваюћи за пређе учињене грѣхове, правила не забранюу да се оно прими у цркву и по оглашаванюу крсти (1. всел. соб. пр. 14).

Има правила коя су собори и св. отци предписали и за особите неке прилике, као што е: а.) ако е одрастно лице кое тражи да се крсти тако болестно, или е изгубило езикъ, те не бы могло при крштению да одговара оно што е најнужније; тада правила налажу, да се то лице крсти по вери и желји восприѣмника, ако то естъ восприѣмникъ буде узео на себе сву одговорность и осведочава желю болестника да се крсти (Карт. соб. пр. 54. Тим. Алек. пр. 4). б.) бесомучне или луде не треба одма крстити, него отложити то, докѣ не оздраве, но ако се у томе они смртно разболе, тада ніе забранѣно крстити ий (Тим. Алек. пр. 2). в.) жену коя е оглашена, ако іой се у данъ кои е назначенъ за нѣно крштенѣ догоди „обичное женамъ“ правила на-

лажу да се тада не крсти, него онда, када се одъ тога очисти (Тим. Алек. пр. 6).

Новокрштене, свештеници су дужни и после крштена поучавати и бринути се за њи да се обуче науци наше вере, а да се одуче одъ обичая свое пређашнѣ вере. Па зато да имъ препоруче да свагда долазе у цркву на богомолю нарочито да никада не пропусте службу божию у недельне и празничне дане и да се чешће причешћую. А рођени и воспитани у православној вери Срби, имаю християнску дужность да новокрштене подпомажу добримъ саветима и примеромъ, кои бы служю на утврђењѣ у вери нове свое по Христу браће. ✓

О воспріемницима или кумовима.

При крштеню и деце и одрастны людій мораю быти кумови за то, да бы а.) при крштеню одрастны они были сведоци и емци вере и обѣћаня крштенога; б.) да бы при крштеню детета, као и при крштеню болестника или лишены говора, могли за њи у име њіово изговорити исповеанѣ вере и за њи на пытаня свештеника одговарати, па доцніе и водити бригу за духовно верозаконо воспитанѣ и утврђењѣ у вери и благочестію те деце коя су мала крштена.

По правилу цркве треба да буде само еданъ воспріемникъ — човекъ, за мужко лице а жена за женско (Треб. чиноп. крщ.; книга о долж.

пресв. §. 80). Тако е было и у древной цркви (пост. апост. кн. 3. гл. 16), но на крштению могу и више лица быти али не као кумови, него за увећанѣ свечаности и осимъ кума друга се лица, као сведоци у протоколѣ не уписую.) Догоди ли се пакъ тако нужно крштенѣ да нѣ могуће кума имати, тада се оно у крайной потреби може свршити безъ воспріемника, (треб. предъ чиноп. крещ.). Филипъ љаконъ у времена апостолска крстіо е каженика безъ воспріемника, као што е и апостоль Павле крстіо Онисима а нѣ было кума, ерѣ га е крстіо у оно време када е бѣо у оковима и у тамници (посл. Филим. ст. 10). Овако е было и онда када су народи у великой гомилѣ примали крштенѣ.) У овой прилици свештеникъ кои свршуе тайну крштена, самъ на себе узима и дужность кума. Но у томъ случаю родители немогу быти воспріемници свое деце на крштению; (ерѣ бы другчіе нѣювѣ бракъ морао се раскинути, будући да 53. прав. VI. всел. Трул. собора забранѣно е да кумъ узима удовицу матеръ детета, кое е онъ на крштению држао или воспріемници полазити за удовца отца кумчета.) Но свештеникъ може крстити свое дете, ерѣ онъ крстећи дете као свештеникъ не улази съ нѣимъ ни у какво духовно сродство.

Кадъ е дакле кумъ емацъ за веру крштенога и онъ се у име вѣгово зариче да ће чувати веру и живити по заповедима св. вере и да ће

дете воспитавати у вери а одрастнога утврђивати у правилима вере; онда е очевидна стварь, да за кума у православној цркви може бити примљено само православно лице — човекъ или жена кое зна символъ православној вере (кн. о долж. пресв. § 80). Збогъ тога немогу да се приме кумства одъ православны родители рођеној деци и у православној цркви крштавајућима се: а.) иноверцы (Номок. треб. 23; 101.) зато, што е у њи символъ вере покваренъ додаткомъ ереси. Тако исто није лепо ни пристойно да се православный прима кумства оной деци која се крштава у римској или лутеранској вери; него онъ може бити кумъ оной деци која ма да су рођена одъ иноверны родители, али се крсте у православној вери (Ном. мал. треб. 102. 103). Не могу да буду восприемници мала деца, која ни сама незнаю утврдо главне истине наше вере, нити разумеваю моѣ тайне (кн. о долж. пресв. о крещ. §. 80); *и оурада* него е потребно да восприемници имаю најманѣ мужко 15. а женско 13. година. Исто тако забрањено е примати за восприемнике явне и велике грѣшнике и сва уобште лица, која су у обштемъ мнѣнію збогъ свои хрѣавы дѣла и збогъ владаня свогъ врло дубоко пала и обезчешѣена. (Треб. Петра Мог. о восприем).

На реду е да садъ овде кажемо о записиваню рођеногъ и крштеногъ у протоколъ, ерѣ е то врло важна дужность свештеничка. Но уедно

Ђе уместно бити да поучимо свештеника садъ
 не само о вођењу протокола крштаемыхъ него
 и уобште о свима протоколима а то су прото-
 коли рођени венчаны и умрлы, кое треба надлежно
 записати врло точно. Протоколе треба да има свака
 црква и у њима да се по реду бележе рођени, венчани
 и умрли. Но да свештеникъ не бы заборавио
 кога е и када крстио, венчао и саранио, треба
 да свакиъ парохъ има ако е црква подалеко, те
 не бы могао одма уписати што е свршио, еданъ
 теветериѣ и у њѣму бележи што треба по она-
 кимъ рубрикама, кое су и у самимъ протоко-
 има; па кадъ дође цркви да отуда препише
 поуздано и безпогрешно у протоколъ. Свеште-
 никъ не треба да се много ослања на памтенѣ
 свое, па да пропусти записати одма што е свр-
 шио било крштенѣ, било венчанѣ, било опело;
 него одма да бележи то у свою књижицу, па
 изъ њѣ преведе у протоколе. Не сме се у прото-
 колима ништа меняти и преимначавати нити мр-
 дяти, ерѣ е то строго забранѣно. Догоди ли се
 пакъ неотична погрешка у препису, тада е самъ
 свештеникъ мора поправити, но дае поправку
 онъ учинио, треба да то у примѣтби назначи и
 осведочи своимъ подписомъ.)

Онда када се догоди да надлежнога пароха
 замени другий, треба овај да самъ и запише
 рођења, крштеня, венчаня и опела у протоколе
 цркве, коіой припадаю ти парохіяни коима

су ова свештенодѣйства свршена. Добро е да се по истеченію свабога месеца скупи сумма рођени, венчани и умрли, као што се то по већимъ варошима одъ власти и тражи, како бы се у концу године безпогрѣшно и лакше скупити могла сумма свију рођени, венчани и умрли лица едне парохіе, што се изискуе одъ свакога пароха да то учини и у почетку Јануара достави протоѣрею, кои ће то поднети имати конзисторіи. Кадъ се испуне протоколи, треба набавити нове а старе у орману подъ кључемъ у цркви хранити подъ одговорношћу, као што се и нови у којима се уписуе не смеду на отвореномъ месту, него подъ затворомъ чувати, да се не бы какво злоупотребленѣ учинило.

Протоѣреи кои обилазе цркве као и намѣстници дужни су строго пазити да се најуреднѣ свуда држе и воде ови протоколи и када примѣте погрешке да њимъ исправляю или власти далѣ доставляю, а ако нађу да су протоколи добро вођени да се подпишу на њима на месту где е заключена година са 30. Декембромъ.

Изводе изъ протокола, свештеници су дужни издавати на ^{званцикъ} поискаванѣ власти безплатно а на поискаванѣ приватны лица одъ ови наплатити по еданѣ цванцикъ. Но ови изводи мораю бити онако точно изъ протокола преписани, као што е забележено у протоколу, ништа се не сме меняти ни додавати. Могу се издати изводи родителѣма

о деци нѣовой, титорима и старательима и сва-
 коме кои бы самъ ради свое потребе тражіо
 да добіе изводъ о своем роженю, крштеню и о
 венчаню. (Но када е коме еданпутъ изданъ из-
 водъ, по другій путъ за иста лица неће валяти
 издавати докъ се не бы доказало, да е онай
 пређе изданный изводъ не хотично утаманѣнъ
 пожаромъ или другимъ коимъ случаемъ.)

О тайни мѹропомазанія.

Правила односно ове тайне тичу се ствари
 изъ кое се мѹро саставля, лица коя свршую
 ову тайну и лица на коима се она свршава.

Стварь — рещество тайне мора быти мѹро
 мирисно, направлѣно одъ одабраны мирисавы
 трава, елея и іошъ неки скупощны арома, кое
 се све вари при читаню молитава и затимъ
 освећава. (Прав. Испов. вопр. 105. книг. о долж.
 пресв. § 89).

Ко има власть и право освећавати мѹро за
 тайну мѹропомазанія? (Та власть, то право исклю-
 чиво) припада архіереима. (Карт. соб. пр. 6),
 но са готовимъ освећенимъ мѹромъ вршити тай-
 ну мѹропомазанія, могу сви пресвитери. Мора
 се дакле свакій свештеникъ бринути да добіе
 одъ архіерея св. мѹро за потребу свою. Но да
 бы се као што пристои светињи у чести чувало
 св. мѹро, ово треба у нарочитомъ чистомъ суду
 хранити у олтару, па бадъ затреба отуда узети,

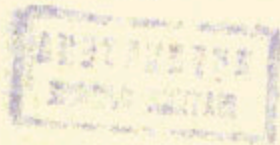

па опетъ оставити на месту благопристойномъ
свѣтинѣи.

Почемъ се муропомазаніе по правилама цркве
свршуе заедно са крштенѣмъ, одма по крштеню
(Лаод. 48. Дѣян. 19. ст. 5, 6. Еф. 4. ст. 30.
Tertull. de baptism. с. 8. Кир. ерус. тайн. поуч.
III. ст. 430.) а крштенѣ се свршуе не само у
цркви, него и по домовима; то за свршиванѣ
овы таинства по кућама, потребно е имати на-
рочиту кутицу, у којој бы се држало стакленце
са зейтиномъ ради помазиваня оны кои ће се
крстити, а друго опетъ стакленце за свето муро,
коимъ ће се новокрштени помазати, ножнице,
губа и стручацъ за мазанѣ. И ову кутицу све-
штеникъ е обвезанъ чувати на месту чистомъ,
пристойномъ, најболѣ кодъ иконе, где е кандило
и где се онъ ежедневно Богу моли. Но да не
бы погрешіо у хитости и узео елей место мюра
или муро место елея, треба да на свабомъ ста-
кленцу стави листиѣ хартиѣ, на којој да стои
написано — св. елей, а на другомъ св. муро.
(Треб. Мог. о крещ. л. 16).

Ову св. тайну ни у комъ случаю нико не-
може свршити осимъ единомъ свештеникъ и ова
се тайна неповторава, као што се и крштенѣ не
повторава.

Тайномъ муропомазанія своде се на крште-
нога благодатни дарови св. Духа, кои крепе и
снаже човека у духовномъ животу; па збогъ

тога е ова тайна свакоме нужна зато, што нико не може напредовати у животу духовномъ безъ благодати св. Духа. Зато црква и преподае ову тайну свима вернима — деци и одрастнима, кои прелазе изъ друге вере у православіе. Но^у по-чемъ се ова тайна не повтарава, то се не врши надъ онима, кои су у римској вери по законима оне цркве нѣове мвропомазани, па одтуда прелазе у нашу цркву. (Прав. Исп. ч. 1. вопр. 105. кн. о долж. пресв. § 89).

Како треба свршавати ову тайну надъ децомъ одма по крштению, то зна свакій свештеникъ; али како да се поступа са онима, кои су одрасли у другој вери, па затимъ оће да се саедине православној цркви, о томе треба знати ово: да сва лица мужкогъ и женскогъ пола, која нису могла одъ законитогъ свештенства примити ову тайну, као што су — лутерани, калвинисти, разне западнячке секте, расколници (кои су у расколу рођени) и сви они римски христіяни, кои нису были крзмани, треба приликомъ присоединеня православію да се мвромъ помазую (кн. о долж. пресв. § 89).

(Лице кое изяви желю прећи у православіе, свештеникъ е дужанъ да по~~ру~~чи и утврди у православној вери, да га научи да зна символъ наше вере, десетъ божи заповедій, Богородице Дѣво, Отче нашъ и найнужніе молитве, па после кадъ добіе дозволенѣ одъ духовне власти за

присоединенѣ, да га исповеди и саслуша нѣгову исповестъ за све грѣхове, кое онѣ одѣ младости свое памти, после врши надѣ нѣмѣ мѣропомазаніе и затимѣ чита му разрѣшителну молитву; (Чин. присоединенія иновѣр. къ прав. ст. 2.); па ако се присоединенѣ свршава пре литургіе, то се лице, кое се е исповедило, покајало, мѣропомазано, разрѣшено, удостојава тога дана на литургіи и св. тайне причешћа.)

Треба дакле знати да свако лице изѣ различни секта западни христіяна кадѣ прелази у нашу веру, валя по гореизложеномѣ начину приводити мѣропомазанѣмѣ у православіе. Но ако бы изѣ римски христіяна, кое мѣрско лице прелазило у нашу цркву, тако се исто приводи само што се не мѣропомазуе ако се дозна поуздано да е оно одѣ епископа латинске цркве мѣропомазано, а ако нѣе мѣропомазано, онда се мѣропомазуе. Неће се мѣропомазивати, као што се неће наново ни врштавати она лица, коя су рођена у православію, али су после одпала одѣ нѣ, па се опетѣ каю и враћаю у ограду истините божіе цркве.

Овде да споменемо и то, како се имаю примати у православну цркву свештена лица, коя су была у другој вери изѣ кое у нашу прелазе.

Ако изѣ луторанске, калвинске и свию остальы секта христіянски прелазе таква лица, треба иѣ сматрати као просте мѣряне — лаике, почемѣ се кодѣ нѣи свештенство прекратило и нѣе оно

у нѣи као тайна. А кадъ изъ римске цркве у нашу православну прелази кое свештено лице, треба ово наблюдавати: такво свештено лице римске цркве треба да преда писмену молбу надлежномъ архіерею, или конзисторіи, или протоерею да овај о томе яви архіерею, кои ће или самъ непосредно или преко поверены нѣгови людій испитати: ели е томе лицу кое се жели присаєдинити нашој цркви чиста намера и есу ли му православне мисли, да ли е оно доброга морала, да нѣ збогъ неваляногъ свогъ поступка побегло одъ законите казни и оће ли да и по преласку остане у свештеномъ чину или не. Кадъ се дозна да то лице има чисте намере, да православно мисли, да е доброга поведеня, да нѣ никакво зло дѣло учинило и да по преласку жели остати у свештеномъ чину, онда архіерей епархійскій доставля то све собору, па по решеню нѣговомъ прима се такво лице у православно цркви. Но ако такво лице не жели остати у свештеномъ чину, тада надлежный архіерей узима одъ нѣга написмено да онъ никада неће се усуђивати свршавати свештена дѣла и да неће никада молити да му се повраћа црквено званіе или степенъ у свештеномъ чину ако га е имао; па кадъ то добіе онъ дозволява да се оно присаєдини православію као и свако друго мірско лице безъ свакогъ спомена о нѣговомъ бывшемъ чину у пређашњој нѣговој вери.

О тайни причешћа.

Евхаристія или причешће есть тайна, укою подъ видомъ хлѣба и вина, верный прима само тѣло и кровь Христову ради вечнога живота (см. Катих.)

Збогъ овако велике важности, кою има по значеню ^{својој} своме) ова тайна, ^{Буде важна је} св. црква е врло обширна наставленя и наредбе о нъой предписала, што све тежи и смера на то, да у начину и поединостима свршаваня ове тайне искаже величину тайне, (да научи свештенослужителъ како треба тайну ову свршивати и да расположи верне да достойно свету тайну примаю. Съ тога се правила Евхаристіе и тичу а.) напоглавити принадлежностей б.) лица коя свршую тайну и в.) лица коя е примаю.)

а.) (Ова св. тайна причешћа или литургія нигди се не може на другомъ месту свршити, осимъ едино у освећеномъ храму и на св. престолу. Или да бы се литургія могла одслужити и свршити потребанъ е антиминсъ, безъ кога се не може она одслужити свршити. Найнеобходимія потреба цркве есть антиминсъ, на коме се као освећеномъ одъ архіерея дае благословъ и власть да се у той цркви и на томе престолу може тайна Евхаристіе свршити. Збогъ велике важности ове тайне, антиминсъ не треба да е поцепанъ, изгорео, ни покапанъ да се ни ликови ни писмена на нѣму познати не бы могла, о чему

треба да води бригу свештеникъ сваке цркве, а да ли е као што валя антиминосъ, дужни су протоереи пазити, па ако где нађу да е антиминосъ са онимъ гореспоменутимъ недостатцима, одма да извѣштаваю свога архіерея. Тако исто и дарцы и одежде или чаршави кои покриваю престолъ и жертвеникъ и св. сосуди треба да су чисти цели и по могућству одъ отличитіе матеріе. Поредъ пажнѣ и стараня да све што е на престолу и жертвенику буде достойно свѣтинѣ места и тайне, изискуе се одъ свештеника да и оне свештене одежде у кое се онъ облачи буду чисте, целе, не изношене сасвимъ и ^{а љубави и поштовања} ~~по~~ ~~могућству~~ ~~одъ~~ ~~скупљѣ~~ ~~матеріе~~, да се не бы непристойнимъ и издртимъ одеждама понизио Христосъ, кои е одиста самъ у пресветој тайни Евхаристіе (см. Учит. извѣщ). И сви сосуди кои су нужни за свршаванѣ св. тайне, као — потиръ, дискосъ, звѣздица, ложица, дарохранилница у којој се чуваю св. частице за болне тако исто треба да су одъ сребра или у крайној бедности одъ олова а потиръ треба да е изнутра позлаћенъ (см. Учит. извѣщ), треба те св. ствари да се чуваю у највећој чистоти, да не буду прашљиве, ни овлажене, да не зарђаю и побуђаю, па и губа коя е у антиминосу, губа коя е у потиру и убрूसъ коимъ се утвари ове убрисую и онај убрूसъ, коимъ се причешћуюћа се лица убрисую, све треба да е чисто и при-

стойно. Па када се одъ овы стварій коя запря или поцрни, дужанъ е самъ свештеникъ или ѱаконъ опрати ѱ на умивалници, коя е у олтару и овако да се што е могуће чешће ствари ове перу, како бы оне свагда были чисте и улюдне (Учит. изв.). Уобште у цркви у св. олтару и на престолу све треба да е чисто, цело, пристойно, опаяно, изтрляно, пометено и опрано, како се не бы ничимъ понизила божествена тайна, збогъ небреженія, немарности и нехатости, о чему треба да води бригу свештеникъ (Учит. изв.)

Хлѣбъ и вино што се употреблюе при свршаваню тайне, треба да е чисто и добро — хлѣбъ мора бити квасный, пшеничный (вид. катих.) да не загорео, отврднуо, убуђао се и ужегао, вино пакъ мора бити винове лозе, црно, чисто, некисело, ни буђаво, да не помешано ни съ коіомъ другомъ жидкошћу, осимъ само за време службе (на проскомидіи) кадъ се улива у потиръ вода по пропису (Учит. извѣщ.); али валя пазити да се воде толико успе, колико неће моћи ослабити вкусъ вина и да се не бы опазило да е разблажила вода вино утолико да се више осећа вода, него ли вино.

✓ (Време у кое се започинѣ и свршуе литургія по давноме правилу, трећій е часъ изютра (после излазка сунца), но може се и раніе и доцніе овога времена по потреби литургія свршивати, само не пре излазка сунца и не после

12. сатій. Одъ овога правила изузимаю се неки дани, у кое се литургія свршава рано изютра, или се заедно служи са вечерњомъ у комъ случаю започинѣ се око подне. Ови су изузетни дани-св. Пасха, пређеосвећена литургія у време вел. поста, уочи Рождества Христова и Богоявленія, на вел. Суботу и Петдесетницу. На св. Пасху и на Рождество литургія се свршуе рано, а у друге споменуте дане доцѣанъ заедно съ вечерњомъ.

б.) Правила тичућа се лица, коя свршую ову св. тайну.

Литургія се ни одъ кога другогъ неможе одслужити осимъ едио одъ законито и правилно посвећенога архіерея или свештеника, кои мора имати яку намеру и пламену желю да сврши св. тайну, кои ніе подъ забраномъ одъ свога архіерея, и онъ мора найстрожіе и најточніе испунити форму тайне, т. е. мора као што е предписано изговорити свршителну молитву и учинити правилный благословъ рукомъ на св. даре кадъ говори: ѿ сотвори ѱвѣш хлѣвъ сей, честное тѣло Христа твоего; ѿ ѣже въ чаши сей честнѣю кровь Христа твоего — Преложивъ Дѣхемъ твоимъ сватымъ.

Свештено служитель олтара божіегъ, кои има да одслужи литургію, мора бити и физично и нравствено (морално) спреманъ за то св. дѣло, найпре треба да обрати пажню на свое тѣло и на свою спољашность. Тѣло нѣгово треба да е

чисто, хальине пристойне и опране, лице и руке омивене, нокти обрезани, коса очешляна, бркови ако су дугачки и влакна стрче подстрижени, да небы при причешћу на њима остаяла ни една капљица божествене крви; зуби треба да су очишћени, уста омивена и испрата јошъ у вече, да небы кадъ се у јутру уста перу коя капљица воде запала у грлу, те бы то могло учинити свештенику сметню за вршенѣ св. литургіе (учит. извѣщ). Морално пакъ спреманѣ за достойне служенѣ литургіе састои се у томе, да се обуздаю грѣшне страсти, очисти савестъ и срце и задобіе се смерно настроенѣ у побожности душе. Ово спреманѣ мора се одпочети за неколико дана до дана када се има служити литургія, па када се сврши, целога тога дана мора се уздржавати одъ супружне насладе (Карт. пр. 4, 34, 81, 13. и учит. извѣщ.). Не воздержайса. во ѿ слѣжай тажко согрѣшаетъ. У очи дана када ће служити литургію, свештеникъ мора бити врло умеренъ у елу и пійћу и на свакој начинъ мора се чувати да се не претовари, ерѣ неумерено употребленѣ ела, свагда причинява неправилно обртанѣ крви и покреће нечисте помисле у души. Служећій свештеникъ може ести и пити умерено и то порано съ вечера а не доцканъ, никако пакъ после пола ноћи; ерѣ правила заповедаю да се служба служи и причешће прима на ште срце, ништа не ести и непити пре (Карт.

58. VI. соб. 29.) Но ако се нехотично догоди да свештеникъ кои е спреманъ служити, кадъ пере уста кою каплю воде прогута, то не треба да га збуни и уздржи одъ служеня тайне по 16. прав. Тимотея Алек. Догоди се, те наиђу на човека особите неке мисли, желѣ, тежнѣ, расположенѣ душе, што све свештеникъ кои се спрема за службу, треба да победи, исправи и заузда у себи. Ако е свештеникъ разсеянъ у мислима, треба да то победи топломъ молитвомъ и срдачнимъ размишлянѣмъ о страданіама Христовимъ. Ако е свештеникъ нешто снужденъ и зловолянъ, треба да то победи размишляванѣмъ о величини дара, кога се удостојава онай, кои се причешћуе и надеждомъ да ће се саединити са Христомъ у св. тайни. Ако наиђе на свештениба нека тромость, леньивость, ладноћа и немарность, треба то све онъ да савлада радњомъ и удвоеномъ пажњомъ на себе и неспаванѣмъ. Ако свештеника смућуе тѣлесно покретанѣ на грѣхъ или оскврненѣ, кое се у сну догађа одъ нечисты желя; онъ нетреба да приступа св. престолу и да не служи, особито ако се осећа да е онъ самъ кривъ што се то догодило, то естъ ако е онъ у вече распальиво свое уображенѣ са нечистимъ сликама и разговорима, ако е погрешіо много наевши и напивши се, или ако е дуго спавао. Но на свакій случай, онай, коме се у ноћи догодило искушенѣ, мора да испита самъ свою савестъ, па ако нађе

да е быо самъ узрокъ такой несреѣи, нетреба да служи, нити да се причешѹе. Ако пакъ наѣ и осети да га савестъ не укорава, него што више сазнае да е искушенѣ одъ ѣавола, безъ страха може да приступи престолу и сврши св. службу. Тако наређую св. отци за такве случаеве. Св. Діонисіе Алек. у 4. прав. вели „да они, којма се догоди ноћно истеченѣ безъ нѣове волѣ, нека чине по савести своіой и испитаю себе да ли што сумняю или не, као што и апостолъ за ело вели: *лѣѣ ѡстѣ сомнайсѣ, ѡсѣждаетсѣ* (Рим. 14. ст. 23). Тако и овде свакій кои Богу приступа треба да има непорочну савестъ и смѣлость по своіой помисли“. Тимотей Алек. у 12. пр. вели: Ако мїрянинѣ кои е имао нечисте снове, упыта свештенослужителя: може ли му се допустити да се причести или не? одговорити, да ако се то догодило збогъ желѣ имати жену, не треба да се причести? ако ли га е сатана искушавао да бы га само лишіо причешѣа, треба му дозволити да се причести, ерѣ другчіе сатана бы еднако нападао га и искушавао свагда, кадѣ онѣ пожели причестити се.“

Юшѣ е важнія препона свештенику за извршиванѣ службе, ако е онѣ у вражди съ ближњима и ако іѣ ненавиди и мрзи. Неодговара, да служи службу и приноси жертву мира онаѣ, кои самъ неуме, неѣе и нежели да е у миру са ближњима. Па зато правила сасвимѣ забранюю

свештенику и ђакону да служе службу божію, ако су они съ киме у свађи и вражди, докъ се непомире. Аще ѣвѣш принесеш даръ твой ко олтарю и тѣ поманѣши, ако братъ твой иматъ нѣчто на тебѣ, остави тѣ даръ твой предъ олтаремъ, и шедъ прежде смири се съ братомъ твоимъ, и потомъ пришедъ принеси даръ твой, заповеда слово божіе свима христіанима. (Кадъ е дакле овако заповеђено свима христіанима; то какомъ осуђенію мораю се подвргнути свештенослужители кои приносе безкрвну, најсветію и најстрашнію жертву онда, када су у вражди съ ближњима? Да се најпре помире, да опросте сами или да поишту опроштай одъ лица коя су увредили, најпречій е условъ да се што достойніе одслужи св. литургія. Ако не буде могућности и начина да се изврши помиренѣ или зато, што се увређеный налази негди далеко, или збогъ нечега другога; тада треба свештеникъ да има у срцу тврду намеру да се при првой прилики съ нѣимъ помири и са скрушенимъ срцемъ смираваюћи се и сазнаваюћи свое недостоинство приступа и сврши св. литургію.) Уобште свакій грѣхъ а особито грѣхъ смртный, кои отегођава савестъ свештеника, ставля му препону за служенѣ св. литургіе. Па зато свештеникъ кои се спрема да служи, не треба да приступи свештенодѣйствию донде, докъ не очисти свою савестъ исповешћу и покаянїемъ предъ духовникомъ. Кадъ се догоди да свеште-

никъ заборава грѣхъ и овога се сети башъ при служби, а нема никакo начина, да се предъ духовникомъ исповеди; тада е онъ дужанъ очистити свой смртный грѣхъ колико е годъ могуће унутрашњимъ скрушаванѣмъ и тврдомъ намеромъ, када му се прва прилика пода да се исповеди и издржи неку епитимию. Све што се односи на то да свою савестъ очисти одъ грѣхова, свештенослужитель е обвезанъ све то чинити и спремати се за достойнѣе служенѣ св. литургіе; ерѣ правила заповедаю, да се забрани оное, кои е нечистъ душою и тѣломъ да приступа светињи (Діон. Алек. пр. 2).

Поредъ тога свештенослужитель, кои се спрема да одслужи литургію, мора имати и добру желю и намеру да у истини, правди и поштеноу послужи Господу Богу, ерозъ цео векъ свой, да задобіе душевну чезню за божествене дарове св. тѣла и крви Христове. А ово се добія размишляванѣмъ о величеству божіе тайне и о користи, кою добіямо одъ причешћа, размишлянѣмъ о своіой духовной бедности и нужди да намъ помаже благодать, као и прилѣжномъ молитвомъ и памятенѣмъ страданія Христовы, треба да учини душу свою смерномъ, покорномъ и боязливомъ, кадъ иде да приступи престолу. Зато и треба свакій свештеникъ и ѣаконъ да сврше и прочитаю сво правило (молитве), што е одређено за оне, кои се спремаю да служе литургію. (То правило —

молитве есу ове: у очи дана службе треба да
 читаю или да буду на вечерњи, повечерию и
 да читаю опредѣлене за свакій данъ каноне.
 У очи понеделника канонъ Исусу, параклисъ Бо-
 городици (ірмосъ — Владъ прешедъ; трепаръ —
 Многими содержимъ напастми), канонъ архан-
 гелима и ако ко има усрдіе и канонъ ангелу
 хранителю. У очи вторника канонъ Господу Исусу,
 параклисъ Богородици, канонъ св. Іоану предтечи
 и ангелу хранителю. У очи среде канонъ Исусу,
 Богородици — одигитріи и ангелу хранителю. У
 очи четвртка канонъ Господу Исусу, параклисъ
 Богородици, ангелу хранителю, св. апостолима и
 ако ко хоће и св. отцу Николаю. У очи петка ка-
 нонъ Животворящему Кресту, параклисъ Богоро-
 дици и ангелу хранителю. Уочи суботе канонъ слад-
 чайшему Исусу, акатистъ Богородици (неизо-
 ставно) канонъ ангелу хранителю и свима светима.
 Уочи неделѣ канонъ Господу Исусу, параклисъ Бо-
 городици и ангелу хранителю.) Ово све треба у
 вече свршити а у јутру прослушати или читати
 полуношницу, јутреню и часове съ канономъ и
 молитвама за свето причешће. Ако се догоди, те
 неко по околностима, кое одъ нѣга независе не
 узможе сво ово правило свршити и читати све
 ове молитве пре, дужанъ е то учинити после ли-
 тургіе; али молитве за свето причешће безъ сва-
 когъ изговора свакій мора читати пре литургіе.
 Нека добро памти свештеникъ и ђаконъ кои се

спремаю за служенѣ литургіе, да е предписано све ово правило зато, да произведе у души дубока осеѣаня побожности, сврушеня, умиленя, смерности и почитаня страшне тайне. Збогъ тога нѣ доста, да се само овлашѣ машинално ове молитве читаю, нѣ, него треба све чинити да се постигне главна намера, коя е у томе, да душа вршеѣи ово правило, гори, ^{се}памти онимъ осеѣаньима, онимъ желяма коѣ дишу у свима тимъ молитвама изъ кои се саставля предписано правило.)

Кадъ свештенослужителѣи служе службу божию, у целомъ нѣювомъ држаню мораю дати на знанѣ свакоме кои иѣ гледа, да иѣ заиста обузимлю дубока осеѣаня смерности, богобоязливости, умиленя срдачногъ и побожности. Ходъ да имъ е умеренъ и озбилянъ, лице тихо и спокойно, погледъ кротакъ и ясанъ, очи оквашене сузама одъ душевны дубоки осеѣаня — овакви треба да су свештеницы, кадъ су предъ св. престоломъ! Све помисли нѣюве мораю управлѣне быти на Господа Исуса, предъ киме стое, коме служе и чи ликъ на себи носе. Молитве треба да читаю са найвеѣомъ пажньомъ, благоговѣнїемъ, прилѣжно и подпуно, ништа да не пропуштаю, да читаю изъ книге а не напаметъ, како се не бы збуњивали и застаяли у свештенодѣйству ако бы што заборавили.

Ако бы се и найманя каква непристойность, небрежливость или олако узиманѣ светы предмета

односно литургіе, увидило на свештенослужителю, онъ се за то подвргава строгоме наказанію и суду духовноме. Кои бы се паѣъ толико заборавіо да се осмели свршавати св. литургію у нетврезвености или мамурномъ станю, таквогъ треба лишити св. чина.)

Свештеници су обвезани да служе свету литургію у све недельне и празничне дане безъ свакогъ изговора, тако исто мораю служити узъ великій постъ сваке среде и петка. Свештеникъ не може едногъ дана две литургіе служити, као што се ни на едномъ престолу у еданъ данъ не могу две литургіе, ма было и одъ два свештеника одслужити. (Гіа ко ёднностъ жертвы знаменѣтъ ёдинъ смёртъ хрістовъ, юже насъ ради податъ, ѝ ёдинъ страсть ёгш, юже ёдиною ѿ насъ претерпѣ. (Учит. извѣщ.)

Правила за особите случаи, кои се могу догодити свештенику, кадъ свршуе литургію-Евхаристію.

а.) Случаи, кои бы се тицали св. хлѣба, кои се освећуе у тайни.

Хлѣбъ кои се у тайни овой освећуе, мора бити квасный-кисео, изъ чисте пшенице а не одъ другогъ когъ зрна, да ё свѣжъ а никако да се ніе заборео и уплеснивіо. Онда, када бы се у изваћеномъ изъ просфоре агнцу примѣтило такво што, постое за те случаи особита правила. Свештеникъ кои проскомидію свршуе у почетку може лако и не спазити да просфора па и агнецъ

одређеный за тайну ніе добро печенъ, ніе свѣжъ, ніе умешенъ одъ чисте пшенице и т. п. него може спазити то доцніе, или кадъ са проскомидіе пренесе св. даре на престолъ, или предъ самимъ освећенѣмъ дарова, или после освећеня, или при самомъ причешћу.

Ма у кое време свештеникъ да дозна, да агнецъ ніе као што валя, мора да га замени другимъ новимъ, кои бы быо у свему као што правила предписую. Новый агнецъ мора да се спреми онако исто, као што е и првый, то естъ, треба да се на нѣму сврши све чинопослѣдованѣ проскомидіе, кое се односи на спреманѣ агнеца. Ово спреманѣ као обично започинѣ се са речма: въ воспоминаніе Господа Бога и Спаса нашего Исуса Христа, и свршуе се пробаданѣмъ агнца — свршуе се све то тайно, а не на гласъ да чуе народъ. Када се примѣти да агнецъ ніе као што се изискуе, одма како се дарови пренесу са жертвеника на престолъ, мора се повторавати на певницама песма, и то она коя се деси у време када се примети да е агнецъ неправилянъ, докъ се новъ не спреми, и затимъ се продужуе служба као обично. Када се примети недостатакъ агнца предъ самимъ освећенѣмъ или одма по освећеню, спреманѣ новогъ агнца започинѣ се одъ молитве: съ сими ѿ мы блаженными силами... Речи молитве ове као и све друге бое се явно читаю,

треба очитати тайно, ако су оне већъ јавно казане, затимъ изрећи само оне речи, које се тичу хлѣба а не и оне које се тичу вина. Први освећеный агнецъ или се употреби одма почемъ се најпре свештеникъ причести, или се после на жертвенику са остатцима св. дарова употреби. Ако се примети недостатакъ агнца при самомъ причешћиваню, тада се спреманъ новогъ агнца за тайну починъ са речма: въ ношъ въ нюже преданъ бываше...

Овако треба поступати и онда, када бы предъ великимъ входомъ, или после входа на дискосу нестало агнца, буди боимъ случаемъ. По правилу које е за проскомидію предписано, треба спремити новъ агнецъ и затимъ продужити св. литургию оданде, где се стало.

Но ако се увиди предъ самимъ освећенѣмъ да спремлѣный агнецъ не одговара за тайну Евхаристіе, а другогъ агнца не можешъ добити, служба треба да се прекрати; а ако се то опази после освећеня дарова, а другогъ агнца не можешъ извадити, служба се мора по правилу довршити сва до края.

Али да се ни еданъ одъ угазаны случая не догоди, свештеникъ е обвезанъ подъ својомъ одговорношћу, добро пазити и строго мотрити како су просфоре и колико њихъ има, тражећи да њихъ свагда буде по една више, и пре него што одпочне проскомидію да добро прегледа просфоре

и одну разломи да се увери есу ли добре профоре донешене за службу.

б.) Случаи тичући се вина, кое се освећуе у тайни.

Све што е речено о одабраности хлѣба, тиче се и вина, кое се освећенѣмъ претвара у крвь Христову у тайни Евхаристіе. Ако дакле свештеникъ спази да е у потиру само вода а вина нимало нема, па было то да спази онда кадъ е већъ агнецъ освећенъ па оће да благосиля вино, или онда када е већъ очитао свршителне речи надъ нѣмъ, или онда када оће да се причести; тада е онъ дужанъ да изліе ту воду у другу чисту чашу и у потиръ да наспе вино и саѣдини мало воде по правилу за соединеніе и при томе да говори: *И ѣдинъ ѿ воинъ копіемъ ревра ѣмъ прокоде* — затимъ да започне одъ речій: *подобнѣ ѿ чашъ по вечери, глагола: пійте ѿ неѣ вси* — после свршуе све пореду, само што неће надъ хлѣбомъ кои е већъ освећенъ читати свршителне речи. И све ово опетъ треба читати тайно. Вода пакъ коя е пређе изъ потира изливена, кадъ се сврши божествена служба и употребе се остатци одъ свете тайне, мора се опетъ усуги у потиръ у место измиваня овогъ и употребити. Ако се предъ освећенѣмъ вина у потиру свештеникъ сети, да кадъ е на проскомидіи сипао вино у потиръ, заборавіо е улии и воде; тада онъ то

мора одма учинити и читаюћи ове речи: Ёдинъ ѿ воинъ, вопіемъ рѣбра ѿмъ проводе и ѿкѣ изыде кровь и вода, и видѣвый свидѣтелствова и истинно ёсть свидѣтелство ёгш. Но ако се за то сети онда, када е већъ вино освећено, тада не треба да одма улива воду ладну одвоено, него да у обично време улие само топлоту по правилу.

Када бы се по несрећи догодило да се после освећеня дарова, изъ потира проліе сва боже-ствена крвь сасвимъ, тако да не бы остало ни-толико да се баръ свештеникъ причести; тада се мора одма налити у потиръ вино заедно са маломъ количиномъ воде и читати речи за проско-мидію опредѣлене: и ѿкѣ изыде кровь и вода, па после е свештеникъ дужанъ по правилу свр-шити обично освећенѣ вина, почевши одъ речи: подобнѣ и чашѣ по вечери глагола и пр. и иѣи далѣ као што е горе речено. А за то време за певницомъ ради народа мораю се пояти доли-куюће времену свештене песме.

Други случаи, кои се могу догодити при служби и освећеню дарова.

Када служе неколико свештеника заедно соборно, тада ове речи: прѣимите, ѿдите... и Пійте ѿ неѣ вси... Твѣѣ ѿ твоихъ... И сотвори ѿво хлѣбъ сей... А ёже въ чаши сей... Преложивъ Дѣхомъ твоимъ сватымъ, треба да сви уедан-

путь заедно изговараю, а не сваки за себе, кадъ ко стигне, неко пре, неко после.

Ако бы служеиій свештеникъ заборавио, да ли е изговоріо или не надъ хлѣбомъ и виномъ речи молитве ове: Гди ѡже пресватагш твоегш Дѡха... или свршителне речи: И сотвори ѡкш... преложивъ Дѡхомъ твоимъ сватымъ, па бы збогъ тога сумняо, (и двоуміо) да ли су освећени или нису св. дарови, у томъ случаю не треба дуго да се смућава и предомишля, него тихо мора надъ св. дарима да изговори речи Господне, почевши одъ речи: въ ноцъ, въ нюже преданъ бываше примъ хлѣвъ... и све остале молитвене речи, за кое сумня, имаюћи на памети ту мисао да се дарови освећую ако іошъ нису освећени.

Ако се свештеникъ предъ освећенѣмъ дарова тешко разболе тако, да ніе у станю довршити службу, или се догоди те одеданпутъ умре, тада се служба прекида и оставля.

Догоди ли се то после освећеня дарова, па ако се стреви у цркви другій свештеникъ кои е спреманъ за причешће, онъ ће морати довршити литургию, почевши оданде где е првый разболевшій се или умршій свештеникъ стао и по правилу употребити св. даре. Но ако се не нађе другій свештеникъ, кои бы могао довршити литургию и употребити св. даре, у томъ случаю ѣаконъ, а ако не буде ни ѣакона, то побожанъ клицаръ или другій одъ најпобожнѣн и благо-

говѣйни христіана мора узети даракъ и врло пажљиво, не додирући голомъ рукомъ св. даре, покрити ѿ тако, да ништа неможе упасти у потиръ, нити пасти на дискосъ, докъ се не нађе другій свештеникъ. И када се нађе, онъ мора изнова започети и свршити подпуну литургию, па употребити пређе освећене даре заедно са освећенима тога дана. Али ако дари јошъ нису были освећени, онъ ће ѿ имати употребити после почемъ употреби освећене даре, и оне пређашнѣ употреби ће не као тѣло и крвь Христову, него као благословеный хлѣбъ и вино.

Ако служећега свештеника позову да причести умирућега болестника или да крсти опасно болесно дете; то ако у служби ње јошъ дошао до великога входа, заустави ће службу и одма отићи да болестнога причести или дете крсти, наредивши да се у цркви народу чита докъ се онъ врати, апостолъ, псалтиръ канони или друго што поучително, као што су душеспасителне проповеди. Но ако се свештеникъ не врати скоро, него се задоцни, а службу е оставио не далъ, него после проскомидіе, тада се служба тога дана може оставити, а идућега дана да се изнова одслужи литургија, на којој, почемъ се употребе остатци св. дарова, да се употреби и пређашнѣгъ дана спремлѣный за службу хлѣбъ и вино. У овој прилици ако е служба довршена до великогъ входа, па се служећій свеш-

теникъ позове, не сме да прекида службу, него е има довршити до края, а болне да препоручи у милость и волю божію докъ онъ сврши литургію.

Кадъ служеій свештеникъ напрасно умре у течаю службе, а не буде другога свештеника да га замени, па позадуго св. дари освећени или неосвећени остану неупотреблѣни, те збогъ тога дођу у такво разложенъ, да ускисну или побуђаве утолико, да ѿ е немогуће употребити безъ опасности за животъ свештеника, тада треба свештеникъ да ѿ изліе у текућу реку.

Догоди ли се да у време службе божіе на цркву нападну еретици, неверници, ајдуци или други кои зликовци, па збогъ тога постане немогуће довршити св. службу, у такомъ случаю, свештеникъ мора употребити св. даре да не бы ѿни остали неверницима, да се надъ ѿима поругаю и богохулствују, па после ако може са осталима да се брани или бежи. Но најболѣ ће свештеникъ учинити ако остане на месту у цркви, и ако буде убиенъ, прими ће мученичкіи венацъ.

Ако се за време службе запали црква или се одъ ветра и олуе кровъ свали и сводъ падне, тада свештеникъ мора врло пажљиво да сачува и узме св. даре са антиминомъ, па изъ цркве изиђе и на другомъ пристойномъ месту доврши започету службу божію.

Ако се догоди да за време свршаваня св. литургіе, нападне ко на свештеника као убійца; то ипакъ свештеникъ не треба да прекида и оставля св. божію службу, еръ ако буде убіенъ, причисли ће се лику мученичкомъ.

Ако пре освеѣеня св. дарова, у потиръ упадне муха, треба е извадити, завити у артию или крпицу па изгорети. Догоди ли се да падне у потиръ паукъ или друго што отровно, тада треба изъ потира вино излити у другу чисту чашу а у потиръ налити ново вино са читањемъ молитве одъ проскомидіе: *Єдинъ ѿ всинъ копіемъ рехро ємъ проваде ѿ акіе ѿзиде кровь ѿ вода, ѿ истино єсть свидѣтелство егш . . а преѣашнѣ вино треба по свршетку службе излити у текућу реку.*

Ако се ово догоди после освеѣеня дарова и свештеникъ неможе да прогута упавшу у потиръ инсекту уедно съ дарима, тада треба да е онъ врло брижљиво извади изъ потира, пазећи да не буде на животинѣи той крвь и да не баче ни нашто ни најманя частица божествене крви; затимъ да ту инсекту трипутъ надъ другимъ потиромъ или чистомъ чашомъ виномъ испере, да завіе ту инсекту у артию или крпицу, па по свршетку литургіе на чистой цигљи или камену спали, па пепелъ закопа подъ престоломъ или умивалницомъ гди се неће моћи земля ногама газити, а вино коимъ е буба она измивена, изли-

ће се у реку, а ако е река далеко, просуће се у яму подъ престоломъ.

Ако зими у потиру божествена крвь замрзне, свештеникъ или ѱаконъ угреяће дарке па съ нѣима обвити потиръ докъ се не одкрави, или може у чистомъ едномъ суду угреяти воду, па у ню спустити потиръ, пазећи да се одъ те воде нимало не улие штогодъ у потиръ, где е божествена крвь. Замрзне ли на дискосу агнецъ, свештеникъ ће га покрити звездицомъ и дарбомъ, па узети у суду комъ ватре (углѣвлѣ) и ову ставити на престолъ, па надъ томъ ватромъ држати дискосъ са агнцемъ донде, докъ се не одмрзне.

Кадъ се свршуе св. евхаристія за време службе божіе, или кадъ се свештенослужители причешћую, мораю врло добро пазити, да одъ божіе крви ни найманя капљица не каине ни на антминсъ, ни на одежде, дарке или буди на што друго, а много више мора се пазити да се коіомъ несрећомъ не свали и проліе св. потиръ. Овака иста пажня мора бити и односно божіегъ тѣла, да не бы се ни найманя частица просула на престолу или пала ма гди, а особито да не бы коя частица упала на землю. За свештенослужителя, кои безъ намере неотично проліе св. даре одређуе се црквена епитимія по усмотреню духовне власти. По Номоканону, кривцу се овомъ забрауе на шесть месецій свештенодѣйство (158), а кои бы хотимично овай грѣхъ учиню,

тай се извргава и лишава коначно чина (см. Номоканонъ).

Кадъ се догоди те одъ божіе брви капне коя капльица на даску, на голу землю, или на каменъ и т. п. тада свештеникъ ако може бити, мора езикомъ лизати на месту томъ да прибере капльицу коя е упала. Ако ли то ніе могуће учинити, тада да узме губу и ньоме да добро отре место где е капля упала, затимъ да иструже (ако е капля на даску или голу землю), или да изпере чистомъ водомъ (ако е капля упала на каменъ), па то све што е саструкао да сагори на цигљи или другомъ чему што е чисто, па пео тай да проспе у реку или закопа подъ престолъ. Овако исто треба чинити, кадъ бы капльица божіе крви уканула на индитію, чаршаве што су на престолу, на антиминосъ, на дарке, или на одежде и т. п. у комъ случаю, свештеникъ по свршетку службе да полиже то место где е канула брвь, да губомъ отре, трипутъ да изміе чистомъ водомъ надъ другимъ потиромъ или надъ тасомъ изъ кога се нафора дае, па ту воду да изміе подъ престолъ или у реку. Овако се исто поступа и када бы частица тѣла упала на землю.

Догоди ли се, те се смучи свештенику кои е одслужіо св. литургію и причестію се, па се по несреѣи и поблюе, тада треба све то што е онъ изблювао, покупити у крпе чисте и ньи оста-

вити у чистый судъ докъ се не изсуше, па после или да се те крпе спале на гореуказанный начинъ, па пепео и земля што е настругана кадъ се сабирало оно што е изблювано, закопава подъ престоль или баци у текућу реку (учит. изв.)

Правила коя одређую редъ причешѣа и начинъ поступаня свештенослужителя после причешѣа.

По установама православне цркве, свештенослужители, кои служе св. литургию неизоставно мораю се причестити (апост. 8.). Нижегъ степена по ерархичнимъ степенима свештенослужители, примаю причешѣе одъ виши — ѣакони одъ свештеника, свештеници одъ епископа и св. тайни приступаю виши старии найпре, па за нѣма нижи и млађи.

Учительно извѣстїе у служебнику доста обширно излаже начинъ, како се причешѣую свештенослужители. Свештеникъ узимлѣ и полаже, а ако служи съ архіереємъ прима одъ нѣга божественно тѣло на длану десне руке свое, мало савїа прсте десне руке, коя се има левомъ подржавати, почемъ се лева подмеће десной, да небы буди коимъ начиномъ могла пасти съ длана деснице коя частица узетогъ тѣла; али треба пазити да се тѣло нимало прстима не притискуе, држати валя тѣло не високо надъ главомъ, него надъ престоломъ и наклонивши врло смерно главу надъ рукама, са страхомъ и веромъ управо

гледати у божествено тѣло, читати опредѣлене молитве и причестити се. Кадъ се причестишъ, свештенослужителю, најбрижљивіе разгледай дланъ свое руке на којој е лежало пресв. тѣло, па ако и најманю трошицу одъ тѣла опазишъ, онда е езикомъ узми у уста и да не бы на длану што остало, врло пажљиво езикомъ оближи дланъ свое десне руке, па после опетъ губомъ, која е у антиминсу, истри надъ потиромъ дланъ руке. Кадъ се свештенослужители причесте тѣломъ, тада приступаю потиру да се причесте божествене крви. После причешћа крви брижљиво се мора пазити да ништа ни на устима, ни на брѣковима, ни на краєвима потира не застане одъ крви, па ни влаги одъ нѣ, него се пажљиво езикомъ полиже и затимъ убрусомъ отру уста и потиръ. Овде мора пазити свештенослужитель да брѣове подстриже, ако су му дугачки и да не допусти да се влакна одъ брѣова обвасе у крви, кадъ се онъ причешћуе и да њ врло добро обрисуе убрусомъ после причешћа.

Кадъ се причесте божествене тайне, тада свештеникъ или ђаконъ, треба да са дискаса положи и саспе све частице у потиръ, пазећи да ни мрвица не остане на дискосу нити да гдигодъ падне; зато да съ пажњомъ отире дискосъ губомъ, да разгледа антиминсъ и илитонъ, па ако спази и најманю трошицу да е узме и меће у потиръ. Овако треба поступати после

сваке литургіе и подъ страхомъ — учинити смрт-
ный грѣхъ, никадъ да не сме истресати было
антиминсъ, было илитонъ надъ ватромъ или во-
домъ, еръ на антиминсу или илитону са другимъ
частицама свагда може быти да е упала и да
се налази побоя частица самога божіегъ Хри-
стовогъ тѣла, кое су пале ту и остале збогъ
непажнѣ или немарности свештенослужителя.

Кадъ свештеникъ или ѣаконъ има употребити
остатке св. тайне, онъ несме пре тога нафору
узимати, него да чека докъ не употреби остатке
на жертвенику; а при овомъ употребленю мора
тако исто врло смотренъ быти и пазити да ни
трошица ни капљица не остане у потиру него
да буде све потреблѣно и затимъ виномъ не еданъ
него два и три пута да испере потиръ и то вино
да употреби; после брижљиво губомъ или уб-
русомъ истрляти потиръ да буде сувъ и затимъ
све лепо сложити и нарочитимъ за то убрусомъ
повезати да се храни у највећој пристойности
и чистоти.

На жертвенику или проскомидіи за све вре-
ме докъ се сасвимъ свѣтаа не употребе, има
горети запаљна свећа, па текъ по свршетку
тога има се угасити.

После свршетка литургіе и употребленя св.
дарова, свештенослужители а и свакій кои се
е удостіо примити свету тайну, мора не изла-
зећи изъ цркве са душевнимъ умилењемъ и бла-

годарнимъ срцемъ очитати опредѣлене за то благодарне по причешћу молитве и кадъ дође дома, да одма не започинѣ свое обичне послове, него да за неко време пребуде на молитви и у размишляню о великомъ дару, кога се е онъ удостою примити у св. причешћу.

Тога дана мора се сваки уздржавати одъ излишногъ ела, пийћа и спаваня, а особито да се уздржава одъ сваке тѣлесне насладе и смешаваня са женомъ, ради любви и чести небеснога цара Господа Исуса, кога се е удостою примити у храмъ свое душе.

Како се спремаю и чувати имаю свете частице причешћа за болне.

Св. частице за причешће болны, обично се спремаю у велики четвртакъ збогъ тога, што се у тај данъ споминѣ само установленѣ Господомъ тайне евхаристіе; но ове частице могу бити спремане и у друге дане. У онимъ црквама где се литургія служи свакогъ дана, св. частице за болне могу бити остављене одъ едне до друге литургіе, те збогъ тога нарочито спреманѣ и остављанѣ за дуго време частица за болне неће требати чинити.

Спреманѣ за причешће болны св. частица треба чинити овимъ начиномъ: *На вел. Четвртак.*

Осимъ онога агнца, кои се обично вади за служенѣ литургіе, изъ друге просфоре тако исто

треба извадити другій агнецъ као и првый и читати на проскомиди све и за другій као и за првый и заедно иъ едно до другога на дискоу поставити. Освећенъ оба агнца врши се уедно а не одвоено, благосиляти иъ едномъ а не удвама и не треба за свакий агнецъ речи свршителне молитве читати, него само као за еданъ. По освећеню дарова и соединеню тайне у време причаствога, свештеникъ пре него што ће се самъ причестити, узме врло смотрено на губи агнецъ опредѣлений за болне, па га наднесе надъ потиръ и ложницомъ га напоява са божественомъ крвљу, пазећи да га сувише не напои. како не бы одъ сувишности пала боя капљица крви. Када се агнецъ напои, као што треба, онда се оставља у кивотъ или дарохранилницу до свршетка литургије. Овако се исто спрема агнецъ и за преосвећену литургию.

Када се сврши литургија, тада се агнецъ вади изъ кивота и суши се на св. престолу. Ово се чини овако: раскрива се антиминосъ, вади се изъ кивота агнецъ, меће на дискоу и дискоу се поставља на антиминосу, кади се обично крстообразно око престола и престолъ, чини се предъ престоломъ приличење поклоненъ и св. агнецъ копиемъ раздробљава се на мале частице съ найвећомъ побожношћу и смернимъ осећанѣмъ.

После раздробленя агнца, свештеникъ узимлѣ чистый отесаный камень — плочу или ци-

глю и ову ставля на десну страну до себе на престолу при краю антимиуса; на ту плочу или циглю ставля чистый лонаць у коме є жарь — углѣвъ, затимъ се свештеникъ кланя ниско као што пристои чинити поклонъ светињи, узимлѣ дискось съ раздроблѣнимъ на нѣму частицама тѣла господнѣгъ, држи га надъ лонцемъ у коме є ватра и частице копіемъ окреће, да не бы загореле и тимъ начиномъ постепено на тихой ватри мало по мало суши се раздроблѣный агнецъ и частице се имаю добро осушити одъ свуда са свію краєва.

Када се дискось сагреє, треба га са ватре свинути и поставити на дарку, а даракъ да є на антимиусу, докъ се мало полади, како се не бы св. частице препалиле, па опетъ после поднети надъ ватромъ да се изтія суше. Ово се овако ради донде, докъ се добро частице не осуше, па се већъ добро осушене съ дубокимъ чувствомъ благоговѣнія сасипаю у дарохранилицу и чуваю се на престолу, а нигде на другомъ месту.

Како се имаю чувати св. частице за причешће болника, о томе се налазе у цркви ова правила:

1.) посвакій данъ или баръ крозь два дана у трећій, свештеникъ є обвезанъ съ найвећомъ побожношћу и смерношћу, почемъ се предходно ниско поклони и прекрсти, погледати свете ча-

стице, кое се чуваю за болне у кивоту, кои треба да узимлѣ свагда са чистимъ и опранимъ рукама.

2.) ако свештеникъ примѣти, да су частице свете тайне почеле влажити се и буѣати, или су већ у чему почеле се кварити, тада онъ треба да развие антиминосъ на св. престолу, да на нѣга метне дискосъ и на дискосъ да положи частице извадивши ѿ изъ кивота; после да отвори прозоре црвене, особито ако е лепъ топалъ данъ када сунце сја, па да частице на томъ воздуху провене; но зато време онъ е дужанъ еднако бити у олтару кодъ престола и да пази да не падне муха, или друга буба на нѣи, ни да допусти да падне прашина на нѣи. Ако е зима, када се прозори не могу отварати збогъ ветра и ладноће, онда треба св. частице просушивати онако, како су се сушиле упочетку, кадъ су оставляне у дарохранилницу, то естъ надъ ватромъ ѿ држати гореуказанимъ начиномъ докъ се не провене и осуше за оставу.

3.) кадъ бы свештеникъ имао ту несрећу да учини, не дай Боже, такавъ грѣхъ, да сушећи св. частице надъ ватромъ, препали ѿ или бы збогъ нехатости допустио да се учемугодъ оне покваре, у томъ случаю, онъ съ нѣима никога не сме причестити; него треба да се идућегъ дана литургија сврши и одслужи и да се новий агнецъ за причешће болны спреми и затимъ на

частиче раздоби и ове правилно осуше а оне
частиче, кое се покварише треба на жервенику
сасути у потиръ и употребити заедно са остат-
цима тайне у новоодслуженой литургији.

в.) О причешћиваню мiряна.

По 58. правилу VI. всел. собора, нико изъ
реда мiряна не може самъ себе причестити бо-
жiою тайни, када има зато епископъ, пресви-
теръ или ђаконъ. Кои бы се усудио то чинити
противъ реда и правила, да се на едну неделю
одлучи одъ цркви, докъ се не научи не мѣдр-
ствовати паче, ѣже подоклаетъ мѣдрствовати (Рим.
12 ст. 13.). Правила за причешће мiряна деле
се на правила причешћиваня деце, одрастны
люди и болестника.

Што се тиче причешћиваня деце постои пра-
вило, да се она могу причестити до шесте го-
дине закључно безъ нарочитогъ спреманя, кое
се изискуе одъ мiряна и ако се причешћую врло
мала, то се непричешћую тѣломъ и крвљу, него
само крвљу, а одъ седме године и деца се већъ
као и одрастни по правилама имаю спрематн за
причешће (Тим. Алек. прав. 1).

Кадъ се подносе мала на сиси деца да се при-
честе, тада има свештеникъ пазити да они кои
децу на причешће подносе, децу положено на
десной руци држе и тако да иъ причести, па-
зећи да она прогутаю што су примила одъ тайне.

Мора се добро пазити да деца држе руке, како она небы рукама додирнула св. потиръ и пролила св. дарове. А да бы дечица све прогутала, треба врло смотрено пазити и колико е годъ могуће манѣ св. крви у ложици изъ потира узети и дати детету маломъ поднешеномъ на причешће.

По уставу св. православне цркве сви христіяни міряни, починюћи одъ седме године мораю се спремати за причешће постомъ, исповешћу, покаяніемъ, молитвама, дѣлима милосрдія и уздржаваня одъ супружеске постелѣ (Тимот. Алек. 51.), мораю се баръ седамъ дана нарочито за причешће спремати, одъ свега уздржавати, чисто држати и у цркву на молитви ићи; ако е велика потреба и нужда да издрже баръ три или најпосле и еданъ данъ као што валя у чистоти и молитви (Учит. извѣщ.); мораю се спремити за приманѣ причешћа и испуненїемъ целогъ богослужебногъ правила, кое предписуе уставъ цркве. Св. причешће прима се наште срце — ни ести ни пити што годъ докъ се не бы причестили (VI. всел. 29. Карт. 50, 58). Ово уздржанѣ одъ свега и ела и пића мора се започети іошъ одъ вечера — уочи дана причешћа, дозволява се само одвећъ старимъ людма, деца и болнима кои немогу да дуго не еду и нешію увече што ести, но врло мало и то сме быти до али никако после пола ноћи (Учит. изв.).

Ни еданъ христіанинъ не сме да се не причести, него свакій мора се причешћивати, коме само не буде духовникъ забраніо причешће (Антіох. собор. прав. 2.). Свакій православный човекъ мужско и женско, старо и младо, богато и бедно, мало и велико мора се ма еданпутъ у години узъ посте или у друго време исповедати и причестити. Да се люди на ову христіанску дужность навикну и да е са сазнаванѣмъ светинѣ усрдно примаю, обвезани су свештеници учити, обавешћавати и скланяти свое парохіјане на вршенѣ исте, али бы дужне были и грађанске старешине тако исто пазити, да подчинѣни имъ люди заиста извршую ову свою дужность, ерѣ су они сами христіјани и старешине надъ христіјанима, а христіјанскій старешина треба да е као отаць подчинѣнимъ му людма.

Ко не послуша свога свештеника и заборави ову дужность, па две или три године не исповеди се и не причести, за тога треба парохъ да јави своме архіерею, кои ће тога преко пароха, или преко други повереня заслужуюћи лица или и самъ лично ако е то могуће саветовати и убеђавати да врши што е дужанъ као христіанинъ чинити, па да му сходно правилама цркве и приличењу му епитимію наложи. Ако се ко саветима не опамети и непоказ се, и не почне да испуњава свое христіјанске дужности, тога треба

и явнимъ изобличенѣмъ довести у чувство и гра-
жданской власти явити за нѣга.)

Али и свещтеници имаю особиту дужность да пазе добро и изуче морално и физично станѣ исповедаюћи се христіана, па да не допусте безъ разлике свакоме да се причести; него в свакій парохъ обвезанъ строго изучити различне степене грѣха, измерити съ великомъ пажньомъ степенъ каеня и спольни околностій грѣшника, па му забранити на дуже или краће време причешће.) Збогъ тога, све явне общепознате грѣшнике, кои се за своя зла дѣла некаю, треба одбити одъ причешћа, тако исто одбити еретике докъ се неодрекну одъ свои заблуда и приме православну науку (учит. изв.) Не дае се причешће одпаднику одъ вере, ма да се онъ унеколико кае (Вас. вел. пр. 73.), не дае се крво-смѣснику (Неок. 2. Вас. вел. 67, 74, 76), пре-любочинцу (Вас. вел. 58), убійци (пр. 52, 54, 55, 56, 57), мужеложнику (пр. 62), скотолож-нику (пр. 63), клетвопреступнику (пр. 64, 82) волшебнику (пр. 65, 83), гробокопателю (пр. 66) и т. д. (Учително извѣстіе штампано у служеб-нику ово о томе налаже: недостойни всачески ѿ таковаго таинства ѿбачени да вѣдѣтъ: ѿже клятвѣ на себе ѿ епископа, или запрешеніе отца духовнаго и ѿбаченіе кое имѣши, и явни грѣшницы и вѣдници и вѣдници, належницѣ имѣши и самыя тыя належницѣ, премоксѣти, ли-

хоимци, чаредѣи, вражбы всакїа, сватотатцы, картовницы, зернищицы, кѣлници, срамословцы и всакое безчинство, зазоръ же и ѹкоръ творащїи, и инїи симъ подовнїи . . . донелѣже истинно не покаются и плоды достойны покаянїа не сотворатъ и соблазны, и хже ѡвѣ содѣаша и содѣвають, покаянїемъ своимъ ѡвленш не потребатъ, причастїа св. таинъ, никакшже да сподобатся. Но када мора свештеникъ коме да забрани причешѣе, треба добро да обсуди степень грѣха и да буде врло смотренъ, како се томъ казню не бы грѣшникъ юшъ више удалю одъ Бога, како не бы постао гори и безъ свакогъ стыда продужавао грѣшити или да не бы пао у очаянѣ, да се не огорчи укорима и пребациванѣмъ одъ свои сродника и познаника, или бы тимъ изгубю добро име и како не бы одъ тайнога постао яванъ грѣшникъ (Вас. вел. пр. 34). Мора свештеникъ да врло добро пази и измери исповедающе се лице, кое може быти зато, што неѣе да се причести, казуе многе тешке грѣхове, у комъ случаю треба да га убеди истину исповедити а не лагати Богу, кои све зна, на према томе да лечи грѣшну душу и саѣдини е Богу, не давши му да се дуго сакрива подъ притворствомъ. Уобште свештеникъ кадъ допушта или забранюе коме причешѣе, треба да добро памти праило VI. всел. (Трулскогъ) собора, у комъ се дае наставленѣ духовнику, съ чимъ треба да

саображава своє разрешенѣ или забрану причешѣа коме каюћемъ се лицу. „Лица свештена, коя добише одъ Бога власть везати и разрешити, вели 102 правило споменутогъ собора, мораю да разгледе каквоу грѣха и оцене готовность сагрѣшившега да се обрати, и тако да употребе приличей болести лекъ, како не бы збогъ тога, што не пазе на меру овога или онога, изгубили болуюћега — лишили га спасенія. Еръ болестъ грѣха нѣ еднака, него е различна и одъ врло многи степена и видова, па одтуда доноси и многе штете, изъ кои се зло обилно разлива и далѣ шири, докъ се не задржи моћю лекара. Па зато искуство духовнога лекара треба да га научи лечити а не губити душе; потоме онъ треба найпре да упозна тежнѣ, осећаня и расположења грѣшника и да дозна да ли е онъ више наклонѣнъ къ здравлю, или на противъ своимъ собственимъ наравима тежи болести и управо навлачи на себе болестъ, и да испита како се онъ влада; па ако се (духовноме) лекару не противи и душевну рану лечи точнимъ вршенѣмъ свега онога, што му е предписано; тада му по оцени ове послушности и добре желѣ указивати милосрдіе. Еръ како самъ Богъ тако и слуга нѣговъ има поглавито предъ очима то, да се поврати заблудивша овца и да се изранѣна одъ змїе излечи. Не треба нити терати по стрменима очаян्या, нити пакъ пуштати узде да се осла-

би моралъ и исквари побожанъ животъ а да се за то и немари; него се мора непремъно ма коимъ начиномъ или преко строги и забранююћи, или преко благи и лаки лекарски средства, стаяти на путъ болести и паштити се да се ране лече. Има пазити и сазнавати какви се показую плодови кажня, па мудро управљати човекомъ, кои се зове да се просвети одозго. Нама дакле треба и едно и друго знати и оно што е са ревношћу каюћега се удесно и на што се навикао . . .

Свештеникъ кои подае св. тайну мора да обрати свою пажню не само на моралну него и на страну физичну тѣлесну лица, коя се желе причестити; па потоме есу ли или нису тѣломъ чисти, да допушта или да забрани на дуже или краће време причешћивати иѣ. По овоме правилу, не дае се причешће:

(а.) женама, кое се налазе у станю очишћеня свога докъ то не пређе (Тим. алек. вопр. 7.). „О женама кое се налазе у (месечномъ) очишћеню, да ли е дозвољно у томъ станю да улазе у цркву, држимъ дае излишно и пытати. Еръ не мислимъ, да ће оне, ако су само верне и побожне, кадъ су у томъ станю, осмелити се да приступе св. трапези или додирнути се тѣла и крви христове. Еръ и жена, коя имаѣаше дванаестъ година крвотеченѣ, ради исцеленя, додирнула е само краева (халбина христовы) а ние самога тѣла. Али ма у вомъ да е ко станю и ма

како да е расположенъ, ніе никоме забранѣно молити се, дозивати Господа и просити помоћ у нѣга“, вели у 2. пр. Діонисіе александрскій.

б.) мужъ и жена ако су се уочи дана кадъ бы се имали причестити смешавали (Тим. алекс. вопр. 5.). Правила црѣве траже да се лица, која се спремаю за причешће уздржаваю одъ тѣлесногъ супружногъ смешаваня неколико дана пре и после причешћа (учит. изв.).

в.) бесомучни ако у беснилу своје хуле Бога, или хуле светию тайне и ако разнимъ псовкама изказую зло расположенѣ свое душе, кое расположенѣ чини човека недостойнимъ свете тайне (Тимот. алекс. вопр. 3.).

Но наићи ће духовникъ на различне сумњиве случае у којима ће двоумити да ли да разреши или свеже — да допусти причешће или забрани то комъ лицу, збогъ нѣговогъ моралногъ или физичногъ станя. Обште правило за те случае сумњиве природе, свештенику налаже, да се онъ за то обраћа своје архіерею и одъ нѣга очекуе наставленя, изложивши грѣхъ безъ имена лица грѣшника (Карт. пр. 52. всел. прв. соб. пр. 15.). Вацшкѣ же ѣ недокноразсѣднкѣ винѣ, предлагати ѣ принесити намъ, говори се свештенику у синѣлиі.

За друге случае кои су манѣ важности, када е човекъ смућенъ одъ свое немоћне, строге (скрупулозне) савести, предписана су ова правила:

(1.) Аще мїранинъ, имѣвшїи нечистое сновидѣніе, вѣпроситъ священнослужителя : допѣстити ли причащатиса ѱли же нѣсть?

Ѡвѣтъ : Аще подверженъ вождельнїю жены, недолженъ причащитиса : Аще же сатана ѱскѣшаетъ его, да вы по сей причинѣ онъ ѱчѣжденъ былъ ѡвщенїа божественныхъ таинъ : то долженъ причащитиса. Ибо иначе ѱскѣситель непрестанетъ нападати на него въ то время, когда онъ долженъ приобщитиса (Тим. алекс. воп. 12). Во всякомъ же случаетъ ѱскѣсившїиса по діаволскомъ дѣйствию во снѣ, долженъ ради ѱмиренїа своеа совѣсти, воставъ ѱ сна, съ ѱмиленїемъ ѱ сокрѣшеннымъ сердцемъ, прочитати положенныа молитвы ѱ ѡскверненїа (см. каноникъ), ѡмытиса ѱ въ чистотѣ дѣшевной ѱ тѣлесной пристѣпити трапезѣ Господней.

2.) Аще кто постася ради приобщенїа св. таинамъ, ѱзмывала ѱста, ѱли же находася въ ваннѣ нехота поглоти водѣ, можетъ ли таковой причащитиса?

Ѡвѣтъ : Можетъ, ѱбо ѱначе сатана ѡбрѣтши случай ѱдалити его, ѱ приобщенїа, вѣдетъ чаще дѣлати тожде. (Тим. алекс. вопр. 16). А да бы се ово предупредило, правила заповедаю свакоме, кои се спрема за причешѣе, да ѱзмива уста увече уочи причешѣа, а не ѱзютра кадъ се ѱма узети причешѣе (учит. изв.).

Уобште у свима па и маловажнимъ случаима, свештеникъ треба да се саображава са станѣмъ савести лица, кое оће да се причести, па нити излишнимъ попуштанѣмъ, ни прекомерномъ стро-гошћу да удара на немоћну савестъ людску. Ово се разумева тако, да ако лице, кое оће да се причести и спрема се зато, по благочестивомъ расположеню своє душе, само налази пре-пону у своіой савести за достойно приманѣ св. причешћа, свештеникъ му има саветовати да се іошъ не причешћує, доѣ се болѣ не очисти и не успокои свою савестъ већимъ подвизима мо-литве и добротинства. Но догодили се пакъ да є лице желеће причестити се збогъ неки важны узроба, пропустило доћи у цркву, ніє прочитало све каноне, или є изненадно и неотично про-гунуло каплю воде, па га савестъ не мучи и оно има яку желю да съ веромъ приступи причешћу, свештеникъ му може одобрити да се причести. Треба дакле опетъ повторявамъ, да буде при-частника савестъ чиста, мирна и не бы га ко-лебала сумњомъ каквомъ, ерѣ сомнаѣса бо, ѡце ѡстѣ, ѡсѣждаєтса, веди апостоль.)

За причешћиванѣ болестника, треба имати на памети ова правила :

1.) свештеникъ по своіой пастирской дужно-сти мора добро пазити, да нико одъ нѣговы бо-лестны парохіяна не умире безъ причешћа, што є најважніє и најспасителніє учинити човеку, кои

са овогъ иде на онай светъ. Зато е свештеникъ обвезанъ да свое парохіане саветуе, да га они одма зову, како у кући узимаю болестника, кои е већъ при краю живота. И свештеникъ треба да остави све послове, па да трчи дати последню утѣху вере христіанској души, да болнога исповеди и причести, докъ е онъ іошъ при чистой свести и памети. Бѣди стражъ день и ноць съ крещеніемъ, пскавніемъ и причастіемъ, велиархіерей новорукоположеномъ свештенику у своје поученю. На случай тай, да се догоди те се парохъ не бы могао набавити, обвезанъ е свакій свештеникъ кои бы се десіо ту, да одма узме сватла и иде болнога исповедити, причестити и спремити за одлазакъ на онай светъ христіанскомъ кснчинемъ.

Ако пакъ збогъ небреженія было свештеника было укућана, болестникъ умре безъ исповести и причешћа подлеже обое наказанію. Свештеникъ гледећи на околности, кое увећаваю или умалюю нѣгову кривицу казни се сарамерно томе, како се онъ у томе владао, па ако е звать а хотимично ние дошао, извргава се изъ чина; а укућани кои бы пренебрегли звати свештеника подпадаю казни отлученя на дуже или краће време, узимлюћи у обзиръ нѣове околности и нравствено расположенѣ (кн. о долж. пресв. ст. 116.)

2.) Болестници се могу причестити у свако време у кућама нѣовимъ и одъ нѣи се не тражи нарочито спреманѣ осимъ то, да се предходно

исповеде. Збогъ тога се не могу причестити болестници, кои су изванъ себе, кои су обумрли, изгубили осећанъ и сазнаванъ, донде, докъ не дођу себи и узмогу да исповеде свое грѣхове и да се за нѣи срдечно каю и скрушаваю (учит. изв., а тимъ е више забранѣно давати причешће мртвима; ерѣ е написано: прїимите, ѿдите (Мат 26. ст. 26.), а познато е да тѣла мртва нити примати нити ести могу, (пр. 83 VI. всел. собора.)

3.) болестнике, кои су већъ при концу живота ма да су были подъ запрештенѣмъ, свештеникъ може а и треба да разреши одъ свію грѣхова, ако се они срдечно каю и да ѿ причести. Но оне кои су подъ запрештенѣмъ да причести подъ тимъ условомъ, да ако и кадъ оздраве издрже подпуно наложеному имъ епитимію, и кадъ то учине да се безъ изговора яве своме духовнику, кои е и наложио епитимію. Првога вселенскога собора пр. 13 вели: ѿ находящихса при исходѣ житіа, да соблюдаетса ѿ нынѣ древній законъ ѿ правило, да бы ѿходящій не лишлемъ былъ послѣднихъ ѿ нужднѣйшаго напѣтствіа: ѿще же кывъ ѿчаднъ въ жизни ѿ сподобленъ причащеніа паки къ жизни возвратитса: да вѣдетъ междѣ участвующими въ молитвѣ токми. Воовіе же всакомѣ ѿходящемѣ, кто бы онъ ни былъ, просащемѣ причаститса еухаристіи, со испытаніемъ епископа, да преподаются св. дары." ѿще кто, вели 5. прав. св. Григоріа Нискогъ, не исполнивъ вре-

мене покаяніа, опредѣленнагш правилами, шхо-
дитъ ш жизни: то человекѡлюбіе ѡтцевъ пове-
лѣваетъ, да причастится св. таинъ, и да не везъ
напѣтствіа шпѣщенъ вѣдетъ въ ѡное послѣднее и
далнее странствіе. Но аще причастившійся св. та-
инъ, паки возвратится къ жизни, да ѡжидаетъ
исполненіа назначеннагш времени, находитса на томъ
степени, на которомъ былъ грежде даннагш емѡ по
нѣждѣ причащеніа (истога пр. 2. карт. соб. пр. 7.)

4.) болестнике треба исповедати насамо а
причешѣвати ий предъ укућанима.

О начину како се имаю причешѣвати міряни.

Кадъ се догоди да се еднога дана стече врло
много причастника, а у потиру бы мало было бо-
жествены дарова тѣла и крви христове, или е ма-
лый и самъ потиръ, те не бы достигло да сви буду
причешѣени; у томъ случаю, нипошто свеште-
никъ не сме доливати у потиръ неосвеѣено вино,
нити пакъ додавати божеств. частицама тѣла хри-
стова, частице обичнога хлѣба. Но ако е много
народа дошло на причестъ, онъ ће колико може
быти причестити а друге причастнике оставити за
другій данъ; или ако то небы добро было, онда
може да одвои неку часть частица, што се хра-
не за болне, да ий наспе у потиръ и оста-
ле причастнике причести (учит. изв.). Нико-
га не сме свештеникъ причестити са части-
цама, кое су извађене изъ просфоре у споменъ

светаца, о здравлю живы и о упокоенію умрши зато, што се те частице не претвараю у тѣло христово ; него е строго обвезанъ причешѣвати све и свакога само са частицама, раздроблѣногъ агнца. / Никога далѣ не сме свештеникъ причес-

*с штога је најбоље
да сам гаси
тјелу Хр, опсех
у оуду, а ози
свибује, он
иск по сврш
оштештенику
ошване гаси*

тити водомъ, којомъ е измивенъ потиръ после причешѣа, а тимъ пре несме причешѣвати агіасмомъ — богоявленскомъ водицомъ. Ако бы ко дрзнуо ово или овоме што подобно учинити , тай бы уводіо неку нову измишлѣну тайну, не мислѣћи да тимъ чини тешкій смртный грѣхъ (кн. о долж. пресв. стр. 115.).

у оуду гаси Сви причастници кои оће да се свете тайне причесте, мораю врло смерно, побожно и по реду да приступаю св. олтару , да слушаю и повтораваю за свештеникомъ сваку речъ молитве; вѣрѣю Господи . . . вечеры твсѣа тайныа, и пр., после да се смирено поклоне до землѣ Христу, кои е истино у св. тайнама; затимъ да крстообразно на грудима прекрсте руке, да са страхомъ и веромъ подиђу св. потиру и да приме св. причешѣе. Св. ову тайну треба примати одма у уста, а не сме се примати у неке судове златне или сребрне и носити кући. Кадъ прими верный св. тайну у уста, онда треба да е прогута — и тада свештеникъ или ђаконъ да отире уста причастнику убрусомъ; причастникъ цѣлуе край св. потира, као само ребро Христово, изъ кога е истекла брвь и вода, одступа мало, крсти се и кла-

ня, али не до землѣ, чува се да не плюне, узи-
млѣ нафору и мало вина, затимъ у размишляню
о величїи ^{или} тайне, стои побожно на свомѣ месту
довѣ се сврши служба и докѣ се не прочитаю бла-
годарне по причешћу молитве. (учител. изв. VI.
соб. пр. 101.). *Поје отишл. и свѣдѣнїа чуда, док от слави
своје сагну.*

О тайни покаянїя.

Свакій православный христїанинъ барѣ едан-
путѣ у години мора се исповедити и причестити
по обреду христїанскому у посте или и у друго
време. Децу и мушку и женску треба доводити
на исповестъ одъ седме године сваке године
уредно. Да се ово точно врши поредѣ парохїалны
свештеника, дужне су на то мотрити и старе-
шине обштинске и државне.

Свагдашный е духовникъ надлежный парохъ
сваке парохїе; али нїе забранѣно парохїянину да
се и кодъ другога духовника исповеди, само
треба да свога увери да се е заиста исповедїю.

Свештеникъ треба да оне кои пренебрега-
ваю ову христїанску свою дужность саветуе,
обавешћуе и прикляня да е точно врше, да се
уредно исповедаю и причешћую. Памтећи речи
апостола: настей, благовременнѣ и безвременнѣ,
бѣличи, запрети, ѣмоли, со всакимъ долготерпѣ-
нїемъ и ѣченїемъ (2 Тим. 4 ст. 2.), колико е мо-
гуће да свое немарне парохїяне чешће опоминѣ
на исповестъ, да їѣ саветуе и у дому и у цркви,

да їй убеђуе и да имъ казуе како е прека потреба исповедати се и причешћивати ради спасенія свое душе и да їй склони да не само унапредакъ они сами усрдно врше ову христїянску свою дужность, него да имъ узбуди ревность, па да и они по чувству братске любви опоминю и саветую свое сусѣде и друге ближнѣ на вршенѣ ове дужности, казуюћи имъ каквой се страшной опасности излаже душа, коя остае немарна и ладна на гласъ небесне любви. Збогъ тога свештеникъ треба да држи рачунъ, ко се уредно и усрдно а ко неуредно и по нарочитомъ нѣговомъ настояваню исповеда и причешћуе, па чешће да говори о тимъ спасителнимъ тайнама. Ко и преко свега тога остане немаранъ и едну па и другу годину пропусти безъ исповести и причешћа, за таьвогъ треба да яви своме архіерею, како бы и онъ употребіо мере да се научи, убеди и приклони тай на вршенѣ ове свете дужности христїянске.

Свештенослужительи самимъ своимъ званіемъ и чиномъ обвезани су да се узвишуютъ, да буду больїи и морални одъ міряна и да у верозакономъ поступаню предняче и добаръ примѣръ показуютъ и даютъ; па зато се и тражи одъ нѣи да колико е могуће чешће покаянїемъ очишћаваютъ свою савестъ и неизоставно чине то, баръ у сва четири годишня поста (Учит. Изв.). За исповеданѣ свештенослужителя могао бы архіерей од-

ређивати еднога одъ старіи свештеника, кои бы се отликовао духовнимъ суђенѣмъ, просвећенѣмъ и поштенимъ непорочнимъ животомъ у свакоме намѣсничеству, кои бы за тимъ конзисторіи подносио извѣстіе: есули се сви и кои по имену свештеницы исповедали, као што е и свакій свештеникъ дужанъ бележити и после воскресенія подносити власти брой исповећены и причешћены душа нѣгове парохіе и прѣве, осимъ деце, коя се имаю сва причестити.

Обично време одређено за обште исповеданѣ есу у насъ четири годишня поста — великій (ускршній) постъ, петровъ постъ, успенскій (госпоинскій), и божићный постъ а понайвише великій частный постъ. Овимъ се незабранюе мірянима да буду допуштени исповести и причешћу у време мрса; они могу у свако време спремити се по правилу, исповедати и причестити; ерь свако време може и треба да е удесно за леченѣ болне грѣхомъ душе човечіе. Аще кто Епископъ или пресвѣтеръ ѡбращающагося ѡ грѣха не пріемлетъ но ѡвергаетъ, да бѣдетъ изверженъ изъ священнаго сана. Опечаливаетъ бо Хріста рекшаго: радость бывлетъ на небеси ѡ единомъ грѣшницѣ кающемся (Лук. 15 ст. 7. апост. прав. 52). Човекъ кои падне у какавъ тешкій грѣхъ а особито у люту страсть успалѣне плоти (тѣла), не треба да чека одређено за исповестъ време; него да одма чимъ сгрѣши и обрати се

Богу са истинитимъ каянѣмъ, да отиде скоріе на исповестъ духовнику, одъ нѣга да прими наставленѣ како да залечи рану, кою е грѣхъ души причинію, па свимъ срцемъ да у Бога проси опроштенѣ. На овај начинѣ велико беснило страсти, може се обуздати и неће се дати да грѣхъ отме ма, или ако се онъ већ у човеку осиліо кадъ се овако поступа ослаби ће му снага, и тако се човекъ одъ лютогъ мучителя, може помоћу божіе благодати ослободити и избавити, а другіе то подлежи сумњи. Зато е и Сираховъ синъ дао овако наставленѣ: немедли, ѡбратитиса ко Господѣ, ѿ не ѡлагай день ѿ дне: внезапно бо изидетъ гнѣвъ господень, ѿ во время мести погикнеши (5 ст. 2, 9 гл. 18 ст. 20-23. кн. одолж. пресв. § 91.)

Но у кое было време да ко пожели исповедити се, покаяти за учинѣне грѣхове и причестити се, сваки е обвезанъ седамъ дана за то спремити се постомъ и молитвомъ, уздржавајући се за то време и одъ супружне постелѣ и овимъ начиномъ достойніе се спремити и болѣ расположенѣ душе добити за исповеданѣ свои грѣхова (Учит. изв.). У случаю потребе ово спреманѣ за исповестъ, као и за причешће може бити по нужди скраћено на три па и на еданъ данъ (там. учит. изв.).

Свештеникъ е дужанъ сваки данъ за време овогъ спреманя, нѣгове парохіјане поучавати у чему е и какво е истинито покајніе, тражећи 1.)

да се сваки одъ нѣи колико е могуће опомене и сети за све свое грѣхове, кое е онъ было речима, было дѣлима, было у помислима учиніо и нарочито да се сети оны свои грѣхова, кое е онъ хотимично учиніо и за кое га нѣгова савестъ гризе и мучи; 2.) да почемъ себи приведе свое грѣхове на память да се искрено кае што ѣ чиніо и да болуе душомъ што е съ нѣима оскорбіо Господа и навео на себе нѣговъ праведный гнѣвъ; 3.) да кадъ веѣъ дође на исповестъ, да ту предъ духовникомъ раскріе свою душу и каже све свое грѣхове безъ найманѣгъ двоумленя, све да искаже а ништа да не утаи одъ нѣга, да каже и какве су были околности кое га наведоше на грѣхъ и збогъ кои се грѣхъ увеличава, а савестъ непрекидно узнемирава и не може се наѣи ни у чему извиненя; али у томъ описиваню околности, кое га наведоше на грѣхъ да онъ самъ неизвѣя и неправда себе слабошѣу, нуждомъ, незнанѣмъ, ни пошто пакъ да баца кривицу на другога (подобно Єви и Адаму (Быт. 3 ст. 12 и 13); еръ другачіе исповестъ неѣе быти исповестъ грѣшника, него ѣе быти фарисейско себеоправданѣ и осуѣиванѣ други збогъ нѣювы грѣхова, одъ кои се е може быти веѣъ оправдао смиренный Митаръ (Лук. 18 ст. 11 и 14); 4.) да моли Бога да га помилуе имаюѣи предъ очима Исуса распетого за насъ и сву надежду положити на велике нѣгове заслуге, ради кои

ће по нашој вери Богъ милостивъ бити према нама; 5.) да се тврдо свакиј реши да се већ неће упуштати да наново грѣши, него да ће омрзнути на грѣхъ а почети поступати онако, како налажу християнину божіе заповеди и да ће се одучити одъ онога, што е навикао а што е грѣшно и богопротивно.

Грѣхови се познаю и осуђую закономъ (Рим. 3. ст. 20; гл. 7. ст. 7.); па зато и свакиј грѣшникъ, кои жели да яснѣ и болѣ позна свое грѣхове, треба да те свое грѣхове суди по закону божіемъ, да болѣ изучи десетъ божіе заповеди, па да крозъ њи као крозъ огледало, огледа своя дѣла. Зато е и потребно да свештеникъ желећи научити да се правилно исповедаю нѣгови парохіјани, толкуе имъ десетъ божіе заповеди, и кадъ едну заповедъ протолкуе, да научи парохіјане да они сами запытаю свою савестъ: ели су они чинили то што Богъ у нѣој заповеда, и да нису чинили оно, што Богъ у нѣој забрањено чинити? (Кн. о долж. пресв. стр. 91, 94. 96.)

Осимъ тога, свештеникъ мора готовеће се за исповестъ и причешће парохіјане скланяти да се помире са свима, съ којима су у завади и омрази, да опросте онима, кои су њи увредили и да моле за опроштенѣ у оны, кое су сами вређали и ако су коме штету какву учинили да му е накнаде (Мат. 5 ст. 23, 24.). (Аще въз помышленіи обидѣлъ еси, вели св. Златоустъ, къ по-

мислені примириса, аще словомъ обидѣлъ еси, словомъ примириса; аще же дѣломъ обидѣлъ еси, дѣломъ и примириса.)

Оне пакъ парохіане, кои пропуштаю извршити ову христіанску дужность, свештеникъ треба да застрашава гнѣвомъ божимъ, кои съ дана на данъ расте утолико да ће подобно грому, одеданпутъ пасти на главу таквы людіи (Рим. 2. ст. 4, 5, Ис. 65. ст. 11 и пр.). (Светуюћи христіане да точно врше ову дужность, свештеникъ ће имъ казивати имати и то, како се догађа врло често, те люди кои отлажу свое каянѣ судомъ божимъ поражавани, умиру изненадно и напрасно; а ако се деси те и не умиру напрасно, оцетъ они у часу смртномъ збунѣни, то тешкомъ болешћу, то страхомъ одъ смрти, то плачемъ укућана, немогу да буду толико свестни и спокойни, да бы размишляванѣмъ покренули у себи осећаня истинитогъ каяня, вере и надежде на Христа. Наводи ће свештеникъ у тој прилици и то, да кадъ е човекъ већ на смртной постельи, яснѣ ће видити, шта га за дѣла нѣгова чека, па кадъ се опомене, да е онъ у животу Бога заборавляю, да нѣ чинію оно, што е Богъ заповедію, него е найвише чинію оно, што е Богъ забранію, кадъ се сети да е газію уставе свете цркве и нѣ вршію свое христіанске дужности; то све може га пре довести до очаяня, почемъ онъ нѣ се свикао неговати у себи ода-

ность промыслу божіемъ и не предае себе у волю божію. Но наипосле да се и може човекъ при часу смртномъ покаяти, такво покаянiе, кое е изнуђено страхомъ, па ма было оно искрено, неће моћи свагда быти довольно да човека предъ Богомъ оправда; ерѣ мы у овомъ случаю не оставлямо по доброй воли своіой грѣхове, него тада грѣхови оставляю насъ. (Кн. о дол. пресв. стр. 98.).

Како треба свршавати исповестъ.

✕ Парохіјални свештеници съ великомъ предохраниомъ и пажњомъ да приступаю вршити ову тайну, помоливши се Господу Богу да иѣ умудри у томъ св. дѣлу.

✓ Нiе дозвољно да свештеникъ многе люде заедно пушта себи на исповестъ, не само нiе му дозвољно одрастне, кои имаю више одъ 15 година, него ни децу коя су прешла 10. годину свое старости заедно примати у гомили и све уеданпутъ исповедати. Ерѣ онда аѣо бы иѣ све заедно приміо на исповестъ, не бы имъ дао прилику, него бы имъ іошѣ ставіо препону исповедати се; почемъ бы се едно одъ другога или стидили или бояли, те збогъ тога и не бы се искрено и чистосрдачно исповедити могли. А и самое духовнику нiе могуће да безпогрешно оцени морално станѣ лица, коя бы се у гомили 10—15 уеданѣ ма исповедала и на питањѣ духовника сва одговарала еднимъ гласомъ. При

овакомъ скупу свештеникъ не бы могао дати саветъ и примѣтбу учинити за неке пороке и невалялства, коя су већъ обузела душу еднога или другога лица, старіегъ или и млађега годинама.

Јошъ е горе и већу осуду заслужује поступанѣ духовника, кадъ онъ неколико лица уедно прима на исповестъ, па иѣ не пыта одвоено и разговетно о грѣховима, него иѣ тера да само у обштимъ изразима нешто кажу, па имъ одма рекне да сагну главе и чита имъ разрешителну молитву. Ово ніе никако права исповестъ, него е само нека спољня скраћена преко мере форма, да се рекне текъ да е човекъ исповећенъ, али онъ сирома ніе по правилу точно исповећенъ, еръ ніе пытанъ и ніе исказао нешто га боли и мучи, па и ніе добио наставленѣ како да умилостиви оскорблѣну правду божію. Ако се ово догађа и чини зато, што се стекло много народа на исповестъ тако, да се не могу као што валя сви исповедити и тога дана пожелѣи причестити; онда е дужанъ свештеникъ учити люде и нарећивати да му дођу на исповестъ за два или три дана раніе дана онога, када се имаю причестити, па и целе седмице у којој се спремаю за причешће могу се исповедати. И онда када се раніе исповеде, ако доцніе предъ причешћемъ осете да иѣ савестъ опетъ за нешто мучи или по несрећи учине новыи грѣхъ было по незнаню или нехотично; тада бы се на-

ново могли пріявити свештенику на исповестъ предъ причештемъ, но држимо да таквы случаева неће быти много.

Свештеникъ има да добро пази кадъ прима люде изъ друге парохіе на исповестъ, да не бы разрешіо оне, кои су подъ запрећенѣмъ или имъ е забранѣно одъ надлежногъ духовника причешће; мора добро распытати и дознати правый узроекъ кои га наведе да остави свою цркву и свештеника те дође нѣму на исповестъ. Ова е предосторожность потребна поглавито тога ради, да се не бы дала грѣшнику прилика да учини новыи грѣхъ, было тимъ што бы као непознатъ могао прикрити свое нравствено владанѣ одъ духовника, было тимъ што бы утаіо забрану, или было тимъ што ніе извршіо наложеному епитимію, па се стидіо отићи своме духовнику. Кадъ изъ друге парохіе дође пароху комъ непознато лице, онъ све то треба да дозна, па после да се реши примити на исповестъ туђегъ парохіянина ако су узроци уваженя достойни, или га упутити пређашнѣмъ нѣговомъ духовнику, давши му томъ приликомъ поученѣ и наставленѣ, кое га изъ заблуде може извести и у право чувство раскаяня довести.

Да се може правилно као што валя исповеданѣ свршити особито онде, где су велике парохіе или где при одной цркви има више парохія и збогъ тога има доста народа, свештеници

су дужни да саветую, уче и наређую да люди долазе раніе на исповестъ на два три или више дана. Свештеници ће моћи люде лакше овоме реду научити, ако се побрину да њим одвикну одъ лажногъ мишленя о начину спреманя за причешће. Обично народъ држи да се спреманъ за причестъ само утоне састои, ако се издржи постъ — ако се постна ела еду, а не да се у цркви долази, да се обуздаю грѣшне страсти и неваляле навике, да е тешко ако ко сгреши само предъ причешћемъ, а нїе толико тешко ако пре или после причешћа учини грѣхъ и држе да кадъ се причесте, да су онда слободни нарушавати уставе цркве и газити заповеди божіе и т. п.

Нека се парохіянима каже да ако се ко одъ њих бои исповедати се на два три или више дана пре причешћа, да тај само осведочава своју немарность, своју ленњость, и не жели одустати одъ свои неки хрђавы навика, нити се уздржавати одъ предмета, кои га наводе на грешенъ, нити водити бригу да се исправи, очисти и оправда. Треба парохіянима разложити да што се раніе исповеде, тимъ ће болъ моћи спремати се за причешће, еръ по савету духовника могу нешто учинити за свое исправленъ и принети Богу плоде покаянїя пре, него му приступе да га у себе приме у страшној тайни причешћа.)

Треба свештеникъ управо да обучи свое парохіяне како треба да се исповедаю и да сами

и безъ питаня духовника казую свое грѣхове. Свакій е грѣшникъ морално болестанъ човекъ; а свакій болестникъ кои е само при себи, зна па и казуе лекару где га боли, шта га боли и да ли га одавно боли. Научити валя и грѣшника да сазна свою болестъ, па самъ да е одкрива и да самъ показуе свое ране духовнику душевномъ лекару. Но почемъ се лице кое дође на исповестъ може смутити, застидети и збунити или управо изгубити душевно на исповести, те неће моћи управо и ясно одкрити духовнику грѣховне ране свое душе; у томъ случаю духовникъ е дужанъ помоћи каюћему се, предлагајући му сходна питаня, са којима бы га могао извести изъ забуне; али у томъ предлаганю питаня треба добро pazити шта ће се и како питати. Уобште свештеникъ кадъ пита за грѣхове по имену особито грѣхове тѣлесне, не треба да се пушта у велике подробности и почастна запыткиваня о многобройномъ исказиваню родова и видова ти грѣхова, да не бы тимъ каюћега се научио некое грѣху, за кога онъ и незна да може бити. Питанѣ треба предложити у обштимъ изразима тако, да кадъ свештеникъ желећи да дозна за нравствено станѣ каюћега се лица, треба да га по упутству божіи заповедій пита само о томе, да не онъ што учинио што та заповедь божія забранюе, или ели е тако поступао као што заповедь надаже; али и у томе питаню треба

имати на уму године лица, кое се исповеда, умно нѣгово развиѣ, поль и споляшнѣ нѣгове околности и положенѣ. Не треба да духовникъ буде толико любопытливъ, — радозналаць, па да тражи да дозна све околности у којима е учинѣнъ грѣхъ нарочито оне, кое нимало не увећаваю грѣхъ, како не бы дао о себи мислити, да има волю скаредне и саблазняваюѣе приповедке слушати. Него е онъ у место тога дужанъ побринути се да дозна праве узроке и старину — давность грѣха, како бы могао изнаћи начинъ боимъ да пода лекъ душевноме болестнику и да га научи, како треба надвлађивати зло іошъ у самомъ почетку. Ніе слободно свештенику да распыткуе исповедаюѣега се о лицама съ којима е у дружеству учиніо грѣхъ, нити да допусти исповедаюѣему се да о томе много казуе, како не бы исповестъ прешла у фарисейско себеправданѣ или бы узела на себе карактеръ пакостне и злоковарне интриге.

Свештеникъ не сме да буде гордельливъ, на-
 праситъ и несносанъ своимъ парохіянима ни при
 исповести, ни после ове. Мора духовникъ свагда
 да има на уму то, да онъ никако ніе судія души,
 боя му се исповеда, него е онъ само сведокъ
 нѣнога покаянія и слуга кои има то определенѣ
 да само служи спасенію людскомъ (2. Кор. 4.
 ст. 5.); да човекъ што грѣши, едноме Богу грѣ-
 ши (Пс. 50 ст. 5), и да каюћій се прима одъ

Бога опроштенъ (Мар. 2. ст. 7.), а свештеникъ е само оруђе преко кога Богъ ради; треба свештеникъ свагда да памти да е нѣгова власть духовна а не мѣрска, да е позивъ нѣговъ служити а не владати и господовати (Мат. 20. ст. 25—27). Збогъ тога нѣе никако дозволѣно, нити е умѣстно да се свештеници поносе и горде, него да се моле Богу за исповедаюће се и да срцемъ болую и даню и ноћу, докъ се не усели у нѣи Христосъ (Гал. 4. ст. 9.). Ни при исповести, ни после исповести подъ изговоромъ власти духовне кою има надъ парохіянима, несме свештеникъ ништа изнуђавати, нити просити што за себе или тражити за другога; па ако не даду, претити да имъ неће опростити грѣхове, него ће имъ наложити неку епитимию. Ово се сматра да е изнуђаванъ, бада свештеникъ салеће старешину или судію, да некога на суду оправда или да некое опрости за кривицу или да нешто одъ обштинскогъ иманя уступи, па ма то было штетно за друге люде; у комъ случаю власть духовна постала бы органъ или оруђе злобе и не законе користи и послужила бы да се руши и обара а не зида и утврђуе спасеніе духовне деце.

Кадъ оће духовникъ исповедаюће се да разреши и опрости, онъ треба да поглавито обрати пажню на *качество* грѣха и на *готовость* каюћега се грѣшника да се покае и поправи (VI.

всел. соб. пр. 102.) Грѣхови се деле на два рода: на велике и мале. Овако се деле грѣхови збогъ извора изъ кога они излазе — едно по мери той у којој разумъ и слобода човека участвују да се грѣхъ учини, а друго по мери той, уколико е већъ грѣхъ обвладао са душевнимъ силама — моћима човека и по предметима, кои служе као садржай — взгро грѣха. Почемъ се поделе грѣхови на велике и мале, тада иъ деле на *проштене* кои не лишавају човека благодати Духа светогъ (1. Јоан. 1. ст. 8 и пр. Рим. 8. ст. 1.), и на *смртне* (Рим. 8. ст. 13. 1. Кор. 6. ст. 9 и 10. Гал. 5. ст. 19—20). Простени су они грѣхови, кое човекъ учини по слабости людској, безъ сазнавања и нехотично, а смртни су они, кое човекъ слободно съ размишљањемъ и вољомъ учини. Ма како да су мали и простени грѣхови по садржају своме, но ако се они не очисте и не загладе истинитимъ покајањемъ, него се буду съ дана на данъ умножавали, они ће затворити врата царства небесногъ и одржава ће човека не покајавшега се у грѣшномъ станю. Кадъ се добро разбере, дозна ће се да у човеку има неки тако рећи владајући съ њимъ грѣхова и до тога обузимлю његову душу да они управљаю њиме и воде га по путу нечестія — то су грѣхови коима се човекъ обикао и њима прилюбю, да се тешко одъ њи растае. Ови грѣхови спадаю у редъ смртны грѣховъ. Наоде се у човеку съ

друге стране грѣхови, кои неуправляю нѣмъ, него съ коима се онъ іошѣ бори и одѣ кои искрено жели да се ослободи. То су грѣхови проштени (Рим. 7. ст. 14. и пр.). Ову разлику грѣхова духовникѣ свагда треба да има предѣ очима, да бы могао пресудити, кое грѣшнике може а кое не треба да опрости и разреши. . . Грѣшнике оне чїи грѣси по предмету нису велики, учинѣни по незнаню, или нехотично, или ако имѣ е грѣхѣ и тежакѣ и смртанѣ, али се одѣ нѣга душа почела лечити истинитимѣ покаянїемѣ, такве грѣшнике духовникѣ може да опрости и разреши и да имѣ допусти причестити се; а оне пакѣ грѣшнике, чїи су грѣхови и по предмету велики и навикомѣ се тако дубоко усадили у душу, а за кое се неистинито каю, такве е болѣ за неко време задржати и не разрешавати їѣ, да бы се тимѣ покренула у нѣма осеѣаня страха и искреногѣ раскаяня; или ако бы їѣ и разрешио и опростио, опетѣ е на свакиѣ начинѣ болѣ да имѣ забрани причешѣе, и у времену те забране да мотри уколико се они поправляю. Напоследку оне грѣшнике, чїи су грѣхови велики, а каянѣ имѣ е безѣ сваке сумнѣ притворнїе, такве никако не опраштати ни разрешавати, него имѣ іошѣ припретити праведнимѣ и страшнимѣ судомѣ божимѣ и отлученѣмѣ одѣ цркве, ако се не бы искрено покаjali и показали плоде срдачногѣ свогѣ каяня.

Кога е свезао и коме е забраніо причешће на исповести еданъ духовникъ, тога одрешити и дигнути му забрану неможе другій духовникъ, кои бы првоме быо раванъ по чину, осимъ онда, када бы духовникъ кои е везао грѣшника умро, или када бы се лице запрећено наодило при смрти а ту се не бы десіо првѣй духовникъ (Апост. пр. 32 Карт. 52.). Ако бы се догодило да се лице кое е отлучено, свезано и запрећено наодило при смрти, тада нѣга може разрешити и опростити сваки свештеникъ, па ма да е томе каюћему се такву забрану ставіо и самъ архіерей (Кар. пр. 52.). Съ друге пакъ стране, ако бы се на суду више власти дознало, да е забрана буди коимъ духовникомъ стављена неправилно по некој пакости, злоби или ненависти духовника, онда у той прилици выша власть (архіерейска или соборна) може разрешити стављено подъ забрану лице, саединити га цркви и допустити му да се удостои причешћа (всел. прв. соб. пр. 5. Антиох. соб. пр. 6.).

(Кадъ духовникъ наиђе на какву тешкоћу и у сумњи е, да ли каюћега се да разреши или не, колеба се у оцени да ли исповедившега се да допусти причешћу или да му то забрани, неможе да се реши да оцени, ели е тежакъ грѣхъ збогъ кога е у сумњи и шта треба наложити да чини исповедавшій се грѣшникъ; у тимъ приликама свештеникъ треба да подробно опише грѣхъ

тай своје архіерею, не казуюћи име лица, па да одъ нѣга очекуе упутство шта да ради и како да поступи. Овако треба свештеникъ да поступа у свима сумњивимъ приликама, кое му се по-явлюю при исповести, безъ да сме открити лица, коя су му се исповедила. „Мы ѹтвердили ѣмѹ власть, пише архіерей у синѣліи кою дав свештенику, исповѣдавшихъ ѣмѹ свои совѣсти вѣзати ѿ рѣшати благоразсѣднш, по правилшмъ св. апостолѣ ѿ св. бгца: вѣщныя же ѿ недоборазсѣдныя вины принести ѿ предлагати намъ.“

При исповести каюћи се христіана, изриче духовникъ и епитиміе или духовне забране, духовне казни, којима е намера не да се изліе osveta надъ грѣшникомъ за нѣгове грѣхове, не да се учини удовлетворенѣ правди божіой, но да се душевномѣ болестнику пода духовный лекъ, да се изъ нѣга истребе хрѣаве склоности и да у нѣму ослабе све оне грѣшне навике, кое гачине недостойнимъ, невалялимъ синомъ цркве — управо епитиміе нису казнителна, него су исправителна средства и мере. Ову намеру епитиміе, овай характеръ нѣовъ никада не треба да заборава свештеникъ — духовникъ православне цркве, како бы могао свагда безпогрешно поступати кадъ ѿ налаже грѣшнику. Овако разумева и овако гледа на епитиміе, па е заповедила сходно томе и употреблявати ѿ православна црква, као што се види изъ 102 правила VI. всел. собора.

И собори и св. отци одредили су подробно казни духовне (епитиміе) за различне грѣхове. Ове казни састое се у томе, да се одреди неко дуже или краће време у течаю кога грѣшници се немогу причестити, докѣ се за то време по савету духовника не очисте. На пр. по правилу св. Василия вел. убійца вольный, кои учини убійство хотимично, одбія се одъ причешћа на 20 год. (пр. 56.), а убійца кои ніе хотимично учиніо убійство него нехотице, отлучава се на 10 год. (пр. 57.), прелюбочинацъ отлучава се на 15 год. (пр. 58) блудникъ — на 7 год. (пр. 59), клетвопреступникъ — на 10 год. (пр. 64), крвосмесникъ — на 20 год. отлучава се као годъ и убійца вольный (пр. 67) и т. д. Овака е строгость збогъ оновремены околностій у којима се налазила црква, была врло потребна и пробитачна зато, што у време идолопоклонички и язически саблазна и гоненя, попуштанѣ могло е чинити штету и дати повода да неки одпадаю одъ цркве и да се каляю невалялствомъ, кое е врло штетно срећи и целини цркве. Али таква непомична строгость, кою за грѣхове опредѣлюю канони собора и отаца не сматра се таквомъ, да мора безъ сваке олакшице на сва времена и за све случаи остати. Него угледаюћи се на отцеве цркве, кои су се применявали нравственоме станю каюћега се грѣшника (Григор. Ниск. пр. 2, 3, 4, 5) обраћали су пажню и на споляшнѣ нѣгово положенѣ (Вас. вел, пр. 34),

па су дали саветъ свакоме духовнику, да се не везуе за изречена правила, коя опредѣлюю мере или границе епитиміе, као за неизмене догмате, него у примени тѣхъ правила поглавито иматина уму спасеніе душе и поступати благоразумно (VI. 102.). Св. Василіе вел. почемъ е изложио правила за епитиміе, самъ овако на краю вели: Све ово пишемо ради тога, да се оцене плодови покаянїя. Еръ мы несудимо о томе само по едноме времену, него гледамо на образъ покаянїя (пр. 84.). А у 74. пр. истый вели: кадъ пакъ ко у поброяне одъ насъ грѣхове падне, па се затимъ добромъ исповешѣу покаже да се поправио; тога духовный отаць, кои е приміо одъ Бога власть да везуе и разрешава, узевши у обзиръ чисто баянѣ исповедаюѣга се, ако учини милость скративши му време епитиміе, неће заслуживати да се оговара и осуѣуе. Ове речи св. Василїя, Теодоръ Валсамонъ патріярхъ александрійскїй овако обяснява: „овака е разлика између судїя, кои пресудомъ своіомъ тѣлесну казнъ изричу и међу епископима, кои казнъ црквену каюћимъ се грѣшницима опредѣлюю, што судїе одреѣне закономъ казни немогу ни да сманѣ ни да увећаю безъ царске волѣ; епископи пакъ, кои бремене наши грѣхова на себе примаю, еръ ће Богу за насъ одговарати, по своме нахоѣеню, казни и увеличаваю и умаляваю. Зато дакле по-

стои власть коя несамо може време казни скраћавати, него и саме казни меняти.“)

(Св. Златоустъ у кнъизи о свештенству поучава духовнога пастира да добро рассуђуе о каюћима се, па све подеднако да не обтерећуе строгимъ наказаніемъ безъ разбирања ньювы осећаня и наклоностій. „Не треба вели, да просто помери грѣхова налажешъ казни, него да гледашъ на намеру сагрѣшившега, како не бы више раздѣрао оно, што желишъ да као подерано сашіешъ и да теже не падне онай, кога кадъ е већъ пао желимо подићи да устане. Еръ немоћни и неумерени люди, кои су се по већой части одали да уживаю мірске насладе, ако су іошъ подигнути високо и хвале се благородствомъ и преимућствомъ, не поправляю се тако скоро и лако, а при добро употребљѣномъ начину могу се баръ унеколико уздржати да нечине далѣ зло, у кое су пали. Ако овде пастиръ употреби строгость и изрече строго наказаніе, онъ овакве люде може іошъ одвратити одъ исправленя; еръ душа коя изгуби стидъ, пада у очаянѣ, па тада нити слуша блага савете и наставленя, нити се плаши претня, нити се доброчинствомъ умекшава, него постае гора одъ онога града, кога пророкъ избличава: лице прелюводѣйцы сотвориса тѣвѣ, не стыдишиса предъ всѣми. Зато пастиръ мора врло много да мисли и да има многе очи, да бы могао са свію страна видити и познати станѣ душе.

Као што се догађа, те многи губе надежду да ће се исправити и падају у очајанѣ, држећи да су они изгубили спасеніе, ерѣ немогу да издрже строга наказанія; тако опетѣ неки кадѣ не виде да су доста строго за своя зла дѣла казнѣни постаю јошѣ слободни грѣшити и не брину се да се исправе, него постаю јошѣ гори, него што быяху пре и смѣліе грѣше него што су пре. Зато нетреба остављати ништа безѣ вниманія, него све и подпуно испитивати, изучити и дознати, па свакоме налагати оно што ће му бити одѣ користи, како не бы ти бадава долазио и тражио помоћи за спасеніе свое.“ Никадѣ Богѣ, вели истый св. отацѣ, не презире покајаніе, које се истинито и простосрдачно чини, па ма ко и у највеће безаконіе пао, него жели да се онѣ отуда поврати и изиђе на добарѣ путѣ, прима га и милостиво грли. Истинито покајаніе свршује се не дуговременошћу, него вернимѣ обраћанѣмѣ (у слов. однад. Теодору.). А св. Василіе вел. у 84. правилу о епитиміама које се налажу каюћима се вели: Сіа же вса пишемѣ тако, да и посматриваемѣ на последи покааніа, Ниже ко сіа долготсю временѣ мѣримѣ, но силѣ покааніа разсѣждлемѣ.

Правила дакле св. собора и св. отаца, које забранюу причешће на дуже време за едне или друге грѣхове, нека свештеници узму за мерило, коимѣ бы могли опредѣлити тешкоћу едногѣ или другогѣ грѣха, и у томѣ обзире свештени ка-

143

нони имаю подпуно значенѣ, али да не налажу и у оноликимъ границама казни, безъ обзира на сганѣ душе, коя имъ дође на исповестъ.

Духовникъ кадъ налаже на каюће се лице духовну епитимію, треба да има поглавито предъ очима ово :

1.) почемъ се епитимія не налаже збогъ тога да се Богу учини тимъ неко удовлетворенѣ за грѣхове; еръ Христосъ єдинимъ принесеніемъ себе въ жертвѣ Богъ и отцѣ совершилъ єсть во вѣки ѡсващлемыхъ (Евр. 10. ст. 14); него се налаже у той намери, да обузда и истреби у нама грѣшне навике и да се съ наше стране да нево сведочанство искреногъ покаянія; то сходно такой намери епитиміе се опредѣлюю тако, да оне обвежу каюће се лице да учини ону добродѣтель, коя є противна ономе грѣху нѣговомъ за кои се кае. На пр. сребролюбивоме треба наложити епитимію ту да чини милостиню, блуднику да буде цѣломударъ и да храни постъ, ономе кои є ослабіо у вери и надежди, наложити канонъ да се чешѣ и на опредѣлено време Богу неизоставно моли и т. д. Но када се налаже епитимія, мора се пазити и на споляшнѣ станѣ и положенѣ каюћега се, да му се не бы одредила таква епитимія, кою онъ никако извршити не може, на пр. неможе се простоме войнику или сирوماху назначити епитимія да раздае милостиню, а трговцу и чиновнику или човеку кои є у

служби, да долази сваки данъ у цркву на молитву и т. д.

2.) онима грѣшницима, кои су чинили тайне грѣхове и епитимія се мора налагати тайна, која не бы могла другима одкрити грѣхове њиове, а тимъ да њи не озлоеди и јошъ више одъ спасителногъ пута одврати. Међутимъ пакъ јавнимъ грѣшницима, као што су јавне блуднице, лопови, айдуци за кое се обште зна да су зла дѣла чинили и т. п. треба одређивати и епитиміе јавне, кое се зову — удовлетворенѣ саблазнѣноме обштеству христіяна. Еръ у противномъ случаю, када бы остали безъ јавны епитимія јавни грѣшници, кои своимъ владанѣмъ кваре обшты мораль, и саблазняваю целу околину, а овамо се безъ јавне епитиміе заедно съ другима причешћую, наново бы проузроковали нове саблазне зато, што бы се изнело да судъ црквеный не чини никакву разлику између зликовца и добра човека, између јавнога грѣшника и поштеногъ, побожногъ христіянина, кои никакво зло не чини, него се влада као што Богъ заповеда.

3.) опредѣлюе се епитимія већа или мања, тежа или лакша узимаюћи на умъ какавъ е грѣхъ, збогъ чега е учинѣнъ, какве су се склопиле околности, кое побудише човека да учини грѣхъ, колико е година каюћему се грѣшнику, (еръ се млађему незреломе лакша епитимія дае) а поглавито се има гледати на то — ели е искрено

покаяніе. Човеку кои се искрено исповеда и яко жали и кае се за своя сагрѣшеня, може се у налаганю епитиміе учинити снисхожденѣ. После се гледа на ревность коіомъ се непрекословно врши епитимія и води озбильна брига за исправленѣ и кодъ кога се ово примѣти, томе се може епитимія скратити; а ономе пакъ грѣшнику кои е немаранъ, ладанъ и побрине се да се исправля, томе треба одређивати епитимію строжию и тежу и дужу, па ако се опетъ не исправи да се увелича (1. Всел. пр. 12. VI. всел. соб. 102. Васил. вел. 84. Григорія Нисск. 4 и 5). И почемъ као што знамо епитимія ніе удовлетворенѣ Богу за грѣхове; то може бити и да се никако и неналаже грѣшнику особито онда, ако духовникъ види да се онъ одъ срца непритворно кае, са сузама се моли Богу да му опрости и утврдо се обећа, да ће се унапредъ свима силама старати да не пада у грѣхъ, за кои приноси искрено раскаянѣ. За примеръ у овимъ приликама, може намъ послужити св. Іованъ Крститель, кои ніе никакву епитимію налагао каюћимъ се митарима осимъ то, да унапредъ они свагда имаю се владати по законима, кои су предписани нѣовомъ званію (Лук. 3. ст. 13. кнѣига о долж. пресв. §. §. 106. 107. 108).

После исповести ніе нипошто слободно свештенику — духовнику да одерива грѣхове, кое су му на исповести люди исказали и управо подъ найстро-

жимъ наказаніемъ забранѣно му е то, было упра-
во, было наговешѣнѣмъ, у пріятельству или у
сваѣи, ни у комъ случаю па ни на суду несме обявљи
вати (Кар. соб. прав. 147), осимъ случая када бы
могао невинога одъ смрти избавити, казавши да
онъ ніе кривъ и ништа далъ, ни у подробности не
упуштати се. Да бы свештеникъ могао ову тайну
чувати, треба да има на уму оно што га чека
и на небу и на земљи за велико преступленѣ
ако бы дрзнуо отворити печать, коимъ е Богъ
преко нѣга као служителя изрекао подъ покри-
валомъ спасителанъ судъ грѣшнику; да се чува
озбиљно да не дође до сваѣе са духовномъ де-
цомъ своіомъ, па ни чимъ да имъ не да повода
држати да е онъ одкріо исповедане му грѣхове. |

О спреманю болны кои су на смрти.

Бѣди стражъ день ѿ нощъ съ покланіемъ ѿ
съ причастіемъ, каже се у поученю архіерей-
скомъ поворукоположеномъ свештенику. Ово оз-
начава то, да мора свештеникъ да буде свагда
готовъ дати човеку последню утѣху вере, ма
у кое было време и ма бо да га позове и по-
тражи или нѣговъ порохіянинъ или изъ туѣ па-
рохіе. И када е човекъ веѣъ на смртной посте-
љи, тада каюћій се разрешава се и опрашта, па
се удостоява св. причешћа, ако се и наодіо подъ
забраномъ и отлученѣмъ; али ако тай болесникъ
опетъ оздрави, онъ ће имати преѣе болести на-

ложену му епитимію извршити и кадъ е изврши да се яви своме духовнику.

Неће бити излишно да се и овде повторе она наставленя, коя архіерей новорукоположеноме свештенику за овай случай дае.

Крозъ врата смрти, човекъ прелази у вечность — у вечность или срећну и блажену, када човекъ съ добромъ надеждомъ и истинно христіянскимъ осећанѣмъ свршуе свой на земљи животъ, или у вечность несрећну, тешку и мучну, када човекъ умире безъ свакогъ доброгъ христіянскогъ осећаня и спреманя. Па зато, премда е свештеникъ обвезанъ да у свако време учи свое парохіане, како бы они знали и могли умирати христіянскомъ кончинемъ съ добримъ расположенѣмъ, но нарочито е онъ дужанъ да ово чини онда, када кои одъ парохіаня умире, када и немоѣ и изнемоглость и различне тешкоће, смућеня и искушеня изискую, да се човекъ особитимъ начиномъ и саучастіемъ подкрепи, поучи, настави и утѣши. У овой прилици, свештеникъ може болестнику :

1.) да говори о томе, како Богъ любви родъ човечій, што е онъ доказао тиме, што е искушо насъ преко единороднога Сина свога Господа Исуса Христа, кои е насъ привео Богу отцу и усино тако, да мы сада имамо могућность називати Бога нашимъ творцемъ, промислителѣмъ, судіомъ и отцемъ, кои не сматра насъ, верне сину

нѣговомъ као децу одъ проклетства, него децу одъ любви (Рим. 8. ст. 15, 16, 17).

2.) да обясни како се ова любовъ божія не може надвладати ничимъ и никаквимъ сагрѣше-
 ніяма, ако се мы само обратимо и истинито по-
 каемо, и да отаць небесный свагда са любовію
 прима онога, кои се истинито кае и кои му се
 обраћа. Навести ће неба ясна места изъ св. пи-
 сма, коя подкреплюю ове мисли, као н. пр. конь-
 же љше день поманетъ беззаконикъ беззаконіа
 своа, и љзъ не ймамъ поманѣти йхъ ктѣмѣ (прор.
 Іез. 18 ст. 27, 29, гл. 18. ст. 23. І. Іован.
 гл. 1. ст. 9. и пр.). Може показати неке особи-
 те примере, кои ће доказивати скору милость
 божію онима, кои му се обраћаю. Давидъ, Ми-
 таръ, Завхей, благоразумный разбойникъ, прит-
 ча о блудномъ сину и т. п. помоћи ће да се ка-
 юћій се болестникъ ублажи, обнадежди и утѣши.
 Па све ово тиче се и тебе — рећи ће болест-
 нику, милость е божія безгранична, припадни само
 нѣму съ тврдомъ веромъ и любовію, припадни
 му као синъ, па ћешъ добити што просишь одъ
 преблагога отца небеснога.

Догоди ли се да се болестникъ збунюе и се-
 љаюћи се пређашњи свои грѣхова яко ожалш-
 љава и очаява, што кадъ свештеникъ примети,
 треба да се побрине свакояко уздржати га одъ
 очаяня, повторити му све што е досада говорио
 и да га увери да му Богъ опрашта грѣхове. Срѣ

као што наводи св. Макарије, ђаво често, тако
яко ставља на срце човеку грѣхове, да бы га
тимъ довео и баціо у очајнѣ. (сл. 7. гл. 2.)

3.) да разкрије болестнику суету земногъ жи-
вота, да му обясни, да се поглавито среѣна чо-
века у томе састои, да онъ зна, люби и про-
славља Бога свога Творца и Старателя, ерѣ е
съ томъ намеромъ свемогуѣи и преблагѣи Богъ
и створио човека; али да се ово среѣно станѣ
постигне и сачува, много томе сметаю околности
земнога живота, нужде тѣлесне, патнѣ, неволѣ,
искушєня, саблазни, непостоянство судбе и среѣне
утолико, да е самъ св. апостолѣ Павле са тепа-
комъ тугомъ срца ову горку истину суете земне
овако описао: Шканденѣ ѡзъ человекъ, кте ма
ѣзгавитѣ ѡ тѣла смєрти сєл (Рим. 7 ст. 24). Па
и оно што е као да рекнемо прѣятно у животу,
и то е све помешано са горчиномъ, сва богат-
ства и радости не траю дуго, него пролазе и
нестаю као димъ, као сєнька, све утѣхе учасѣ
се замене огорченѣима. Али е понаѣопаснѣе, што
е воля наша тако слаба да се колеба као листѣ
на дрвету и упада у зло, па башѣ и онда, када
немисли свратити сѣ пута добра; али што е
ѣошѣ утѣшително, може се човекѣ опетѣ тргнути
или онда, када га споляшнѣ околности на то при-
нуде, или доѣе себи и одѣ унутрашнѣ борбе, кою
води добро са зломъ, па отуда добѣе добре и
свете мисли и побожна осєѣаня.

Оваке препоне не даю намъ у грѣшномъ нашемъ на земљи станю, да безъ престанка чинимо по вољи премудрогъ и преблагогъ Бога, ма да бы то и желили целомъ душомъ, но наша е дужность радити на томъ и водити еднако бригу да вршимо волю божію, кою е онъ осведочио у нашемъ створеню и искупленю, да се другчіе не бы лишили обећаны намъ блага у будућемъ животу.

4.) кадъ е већъ толико о суети говорио болестнику, онда свештеникъ треба да му обрати пажню на блага и радости у животу будућемъ и вечномъ. Ради ове намере треба болестнику да каже :

а.) како е пређе смртъ была страшна поглавито збогъ тога, што е она одводила све у адъ, а сада смртъ отвара врата у царство небесно свима кои верую у Господа Исуса Христа; пре се одма после смрти започињале вечне и страшне адске муке, а сада се после смрти иде у вечанъ животъ блаженства.

б.) болестъ твоя ако те и обори у толико да предвиђашъ да ћешъ скоро на земљи престати живити; не треба то да те страши и смућава. Срѣ е животъ на земљи изложенъ врло великимъ невољама, патњама и променама, што у вечноме животу већъ неће и неможе бити. На земљи си трпио много огорченя и неволя, често те е мучила и твоя савестъ и гонила те да се пока-

ешъ , више се пута догађало да су те и најрадостнији догађаји жалостили и огорчавали; али тамо на небу у вечномъ животу, ты ћешъ се радовати и твою радостъ ништа и нико неће моћи да наруши и да ти е одузме.

в.) наведи речи апостола Павла: ѿше живемъ, ѿше ѿмирлемъ, Господни есмь (Рим. 14. стихъ 8.), па подсети болестника, болико е онъ у животу своме имао прилика, кое га увераваю да е Богъ добаръ, благъ, милостивъ и да се стара за нѣга. Теби е, реци му, Богъ бую отаць у животу, па те любовъ нѣгова не оставля ни сада када умирешъ и оставляшъ землю, него се нѣгова любовъ према теби јошъ умножава. Плаше ли те и смућаваю твои грѣхови? Сети се да онъ любовъ свою нама даруе, за насъ грѣшнике Христосъ е умро, тимъ ћемо сигурнии бити за свое спасеніе одъ гнѣва, кадъ смо крвлю христовомъ оправдани сада (Рим. 5 ст. 8).

г.) кадъ си већ дошао до границе свога живота на земљи, треба да ти е време као добромъ христјанину мило и радостно; еръ ћешъ скоро бити саединѣнъ са Спасителѣмъ своимъ и ако веруешъ и любишъ Исуса Христа, осећа ћешъ милину и блаженство, када уедно са другимъ божимъ угодницима, чуешъ одъ Спасителя ове пуне утѣхе и радости речи: прїидите благословенїи отца моего, наследуйте царствїе, вамъ ѹготованное ѿ сложенїа мїра (Мат. 25 ст. 34).

д.) све свое мисли, цело свое срце и сву свою душу обрати милости божіой, падни предъ Господомъ Исусомъ и узми у помоћъ себи нѣгова страданя, нѣгову пресвету крвь, кою е онъ за тебе пролио и коя насъ очищава одъ свію грѣхова наши; па се побрини да спремишъ и добро расположенъ добієшъ, како бы у тренуѣу кадъ те душа оставля, могао радостно и съ тврдомъ надеждомъ рећи Господу творцу и Искупителю своме ово: Господи, въ рѣцѣ твои предлю дѣхъ мой.

е.) премда болестъ нѣе башъ знакъ поузданъ, да ѣшъ заиста умрети; али ты као синъ св. матере цркве, спремаюћи се за вечность, где живи савршена любовь и миръ, учини што мислишъ да е потребно у тренуѣу, у комъ бы се раставіо са своима, поучи жену и децу, расположи са иманѣмъ праведно, нечинећи никоме бриво, како не бы распре жене, деце и сродника твои узнемириле душу твою у вечности. Предупредивши све поводе за сваѣе и распре, намири све, коє си оштетіо и увредіо, да бы и Спаситель нашъ погледао на тебе са миромъ и любовію.

ж.) најпрече е пакъ да се искрено исповедишъ и да срдачно жалишъ, што си грѣшіо и Бога гнѣвіо, па се тврдо зареци, да ако ти Богъ дарує здравлѣ, те устанешъ, да ѣшъ се исправити и да ѣшъ живити и владати се како е нѣму угодно и да ѣшъ се причестити са живомъ ве-

ромъ, да ти е ова светиня залога — емство блаженства вечногъ. Самъ Спаситель о томе уверава насъ, кадъ вели: ѿдыи мою плоть и пиий мою кровь имать животъ вѣчный, и ѿзъ воскрешъ его въ послѣдній день (Юван. 6. ст. 54). Не треба да одбацуете и последнѣ спреманѣ за вечность, а то е, поредъ причешѣа и исповести, тайна елеосвещенѣ, за кое св. апостоль Яковъ ово наводи: колитъ ли кто въ вѣсѣ да призветъ пресвѣтеры церковныя, и да молитвѣ сотворатъ надъ нимъ, помазавше его елемъ во имя Господне и молитва вѣры спасетъ болашаго, и воздвигнетъ его Господь, и ѿще грѣхи сотворилъ естъ, ѿпѣстатса емъ (Яков. 5 ст. 14 и 15).

Найстрожіе се забранюе свештенику, духовнику, као што се неки на поругу чина осмелю чинити, да ма шта у болнога измолява, было за себе было за цркву, да га не бы огорчио и да не бы у души нѣговой ослабіо силу оны свои наставленя, утѣшеня и увереня, коя му е чинію. Но ако бы болестникъ зажеліо самъ што писати и приложити, тада треба му казати да онъ самъ позове сроднике и друге сусѣде, кои се ту наѣу, па да имъ ту свою волю одеріе, а тимъ и удали одъ свештеника свако и найманѣ подозренѣ да е користолюбивъ и себичанъ.

О тайни брака.

Бракъ као тайна, есть освештанный союзъ, кои везуе по науци апостола, мужа и жену у одну плоть, и кои служи као ликъ или образъ союза Христа са црkvомъ кои се не раскида; онъ е основъ породичногъ и общественогъ благостаня и онъ е колевка обществене нравственности. Везуюћи мужа и жену у одну плоть, бракъ има затимъ врло важне послѣдице за едно и друго лице, као и за децу нѣову и у грађанскомъ отношењу.)

Збогъ ~~тако~~ високогъ значеня брака, и црква и држава издаде су многа наређеня тичућа се закљученя брака, одъ кои се една наређеня односе на услове, одъ кои зависи да буде правиланъ и да се може безъ сметнѣ закључити бракъ, као и да се испитаю околностѣй, одъ кои зависи да буде сталанъ и да се нераскида бракъ. Кадъ се при закљученю брака найточнѣе изврше сва правила, коя се на то односе, онда се закључуе бракъ законный.

А да бы се бракъ законо закључити могао, треба добро пазити да се све испита и извиди што треба по правилама, пре, него се закључи бракъ. Ове предходне браку предосторожности и дознаваня, тичу се разны околностѣй и станя жениха и невесте. Између овы, тражи се да се учини испытъ у дому и затимъ оглашеніе у цркви.

1.) да бы се испытъ по закону свршити могао, треба свештеникъ да буде извештенъ одъ жениха како му е име и презиме, занимањъ и станъ, као што ће вазати име, презиме и станъ невесте.

Узнавши станъ, званіе и године жениха и невесте, треба свештеникъ да обрати пажню на њиову вероисповѣсть и на место одкуда су и где сада живе. Треба знати да е свима монасима уобште сасвимъ забранѣнъ бракъ, као што е забранѣнъ и свима свештеницима и ђаконима бракъ после рукоположеня у чинъ. (По 26 правилу апостолскомъ, после посвећеня ступати у бракъ забранѣно е свештенослужительима, а дозвољено е чтецима и пѣвцима. „Повелѣваемъ да изъ встѣпикшихъ въ клиръ безвратными, желающи встѣпаютъ въ бракъ токмо чтецы и пѣвцы.“ На основу овога правила, VI. всел. Трулскій соборъ опредѣлио е: понеже речено въ апостолскихъ правилахъ, ѡкъ изъ производимыхъ въ клиръ безвратныхъ, токмо чтецы и пѣвцы могутъ встѣпати въ бракъ; то и мы, соблюдаа сје, шпредѣлаемъ: да ѡньнѣ ни ѡподіаконъ, ни діаконъ, ни пресвѣтеръ, не имѣетъ позволеніа, по совершеніи надъ нимъ рѣкоположеніа, встѣпати въ брачное сожителство (пр. 6.)

Недозволява се у другій бракъ да ступаю лица, боя су крива што се првый развео или уништио збогъ тога, што су погазила супружеску вер-

ность, што су природно неспособна за брачанъ животъ и што су изневерила друга и отишла одъ нѣга хотимично на дуже време одъ 3—6 година.

Ніе дозвољно да се жене робіаши, докъ су на робіи.

Ніе дозвољно ступати у бракъ странцима, докъ предъ консисторіомъ не добажу да су безбрачногъ станя.

Православно лице са иновернимъ не може бити венчано, докъ се нарочито одобренѣ не получи. И по полученоу овога имаю се у православној цркви одъ православногъ свештеника венчати.

Бракъ лица православне вере са лицемъ римске вере, ако е благословљенъ само одъ римски фратрова ніе довршенъ, ако га не сврши православный свештеникъ.

Православный свештеникъ може по благослову и дозволеню свога архіерея да венча и она лица, коя нису православне вере, него римске или луторанске; али само у крайной нужди када ова лица иноверна, не бы могла наћи и добавити фратра или пастора свога; но има се ово венчанѣ свршити по обредима само православне цркве, а никако не иноверне, и у случаю да се дође до нужде развода, онда те бракове суди и разводи духовный судъ православне вере.

Да се добіе уверенѣ да су лица коя желе ступити у бракъ заиста православне вере, свеш-

теникъ има да дозна, есу ли се исповедили и причестили, ако као парохъ не бы самъ то добро знао. Ако се дозна да ни женихъ ни невеста или едно одъ нѣи, нису се те године исповедили ни причестили, онъ ће имъ наложити да поште, па да се исповеде и пре брака причесте. У старія времена нѣ се нико скоро венчавао, докъ се нѣ найпре спремао за то, постомъ, исповешѣу и причешѣемъ (Кормч. гл. 50.)

И на испиту треба свештеникъ да испита жениха и невесту знаю ли: **Отче нашъ** — Богородице дѣво — **Вѣрѣю** во единого Бога — и десетъ божіи заповедій, па ако незнаю, да се до венчаня побрину научити, еръ е срамота и грѣшно ступати у бракъ — желити постати родителѣма деце, а незнати оно, чему су родителѣи дужни научавати свою децу (Кормч. гл. 50 листъ 198. книг. о долж. пресв. §. 122).

Христіанско лице не сме ступати у бракъ никако са лицемъ невернымъ не христіанскимъ. Но ако се догоди да мужъ или жена турске или еврейске вере, прими св. христову веру, при постоеѣемъ нѣовомъ брачномъ животу у неверству, онда има бракъ нѣовъ остати, почемъ е пре христіанске вере еднога лица заключенъ и неће иѣ требати христіански венчавати, еръ е едно лице неверно. Ово се оснива на речима св. писма (1 Кор. гл. 7 ст. 13, 14, 15, 16, 17); али ако оваква лица не узмогу далѣ у браку

Handwritten notes:
 и да се
 забави
 и да се
 наредде

живити, нарочито ако у неверству оставшій мужъ почне злоставляти крштену жену свою, онда се бракъ нѣювъ раскида и жени дозволява се да ступи у бракъ са лицемъ христїанске вере.

Вън Ако е човекъ новокрштеныи имао пређе у неверству неколико жена, то бадъ се крсти, онъ мора да одъ свои жена узмекою хоће одну съ коіомъ бы живити желео, па да и ню приведе у православну христїанску веру и тада се нѣювъ бракъ по правилу православне вере благосиля и венчанѣ свршуе. Было жена, было мужъ, ако по крштению не жели остати у пређашнѣмъ брачномъ животу са невернимъ лицемъ, добїа свободу ступати у новый бракъ са лицемъ православнимъ. Но ако оба супружна лица мужъ и жена изъ неверства пређу у христїанску веру, бракъ ѣе нѣювъ остати, ма да е заключенъ у степенима сродства, у којима црква православна забранюе венчанѣ.

Али почемъ сва дѣла о разводу и уништаваню брака подпадаю рѣшеню веће духовне власти; то парохїяльный свентеникъ не треба да самъ венчава новообраћена лица са православнима, да не венчава лица, коя се крштаваю и прелазе у православїе изъ мухамедове или еврейске вере и томъ приликомъ оставляю свое пређашнѣ жене или мужеве у неверству, докъ зато не добїе одобренѣ одъ свое веће власти.

Правила цркве забранюю свештеницима да венчаваю она лица, коя нису изъ ньюе парохіе, осимъ онда, када имъ по договору надлежный парохъ то одобри (Кормч. гл. 50 листъ 199). Ако е изъ едне нуріе женихъ а изъ друге невеста, то ће венчанъ свршити свештеникъ места у коме е ^{невеста} женихъ, али по договору може венчати и свештеникъ одкуда е невеста, но у овомъ случаю има се надлежный жениховъ парохъ известити, да упише венчана лица и у протоколъ свое цркве, одкуда ће онъ моћи дати о томе изводъ на поискаванъ власти.

Види Законъ

Држи се да е подъ сумњомъ траженъ венчаня у месту, у коме не живи ни женихъ, ни невеста; па зато треба да е свештеникъ врло предосторожанъ у тимъ приликама, и безъ врло ясны доказа о безбрачности ньювой и договора са свештеницима, одкуда су овака лица, да не свршуе венчанъ.

Забранюе се ступати у бракъ лицама мужкога пола докъ ненаврше 17 година а женскимъ докъ не наврше 15 година одъ рођеня. (Но законъ е оставіо архіереима да у случаима преке потребе могу дозвољавати бракъ и пре навршени гореспоменути година, али то пре, соборъ е архіерейскій означіо да може бити не више, него пола године исподъ 17 и 15 година.)

(Ако се догоди да се не на испыту него после венчаня дозна, да лица оба или едно, нема про-

писаны за бракъ година; онда се држи да тай бракъ ніе законный, ни удѣйствованъ; па се тога ради, почемъ се изслѣдованѣмъ поуздано докаже, младенци разлучаваю и не смеду заедно живити докъ не испуне године за бракъ прописане, а тада се састаю на брачно сажитіе; али се нѣовъ саюзъ брачный наново утврђуе новимъ венчанѣмъ цркве.)

(Свештеникъ кои е венчао лица исподъ прописаны година, или се отлучава одъ парохіе и ставля подъ забрану свештенодѣйствованя, или се пошилъ у монасиръ на епитимію, коя ће имати траяти половину онога времена, колико ніе достаяло жениху до 17 а невести до 15 година. *)

³⁷ Забранюе се венчавати лица, боя су прешла 60 година, као што ніе дозвољно допуштати да се у великой разлики година млада лица са старима венчаваю.

(Свештеникъ несме заключавати бракъ између лица безумны и луды, еръ се такавъ не признае.)

Дознаваюћи испытомъ да ли не смета што заключеню брака желећи узети се лица, свештеникъ има да обрати пажню и на то — да ли е женихъ момакъ, или е удоваць и да ли му е првый, другій, или трећій бракъ, као што е дужанъ, и о невести дознати — ели е дѣвица или

*) Нашъ кривич. зак. опредѣлява затворъ одъ 1—5 година вид. 12. гл.

е удовица и да ли у првѣй, другѣй или трећѣй
бракъ жели ступити.

(Удовце и удовице ако ступаю у трећѣй бракъ,
треба опоменути на правило св. Василия вел.
(4 пр.), кое имъ одређуе епитимію одъ 5 год.)

Забранюе се уобште свакоме да наново ступа
у бракъ, докъ му постои пређашній законитѣй
бракъ и докъ се онъ судомъ не раскине.

Удовице войника не треба свештеникъ да на-
ново бракосочетава донде, докъ се добро одъ
власти не увери, да е мужъ као войникъ умро.

✓ Особиту пакъ пажню свештеникъ треба да
обраћа и дознае, да нису лица која се желе узе-
ти родъ у правой крвной линіи и по кумству
до осмога степена, а у побочнимъ и одъ дворо-
днихъ до шестога и седмога степена по прави-
лама цркви. Зато е свакій свештеникъ обвезанъ
добро изучити уставъ о сродствама, да бы мо-
гао правилно показано му сродство оценити, да
ли е дозвољно, или е забранѣно.

Па кадъ све ово што е доведе речено испита и
увери се да нема законите препоне заключеню
брака; тада да се увери да ли желе та лица
слободно и по своіой доброй вољи узети се, ерь
е то поглавитѣй и најпречѣй условъ, да се може
законито заключити бракъ, безъ насиља и при-
нуђаваня.

Дознаванѣ да се лица желе узети безъ при-
нуђеня, а по своіой доброй вољи, црква е свагда

La morte Ko
у мѣсѣцѣ, 5.
на 6 Брак
свѣдѣнств
некиъ закону
одъ Арабѣ.

држала и држи за нешто што е врло важно за бракосочетанѣ; па зато е наредила да се дознае то и при самоме венчаню. И докѣ женихъ и невеста не одговоре ясно и опредѣлно да су сагласни узаймно ступити у законитый бракъ, дотле иѣ свештеникъ нипошто не сме венчати. Ако бы невеста устезала се одговорити, или бы плачемъ или другимъ чимъ показала, да она не одъ свое драге волѣ, него е присилѣна да стане подѣ брачный венацъ, свештеникъ не треба да приступа венчаню, него да саветуе онога, кои е чинио насиліе, да не чини насилія и да не принуђава дѣвицу или уобште невесту, коя е безъ одбране, да полази за немило іой лице.

Ако бы се догодило да се бракъ по насилію или превари заклучи, — онда све што се на насиліе и превару односи, подпада грађанскомѣ суду да онъ суди; али да ли тай бракъ може остати у сили или не, о томе суде конзисторіе, као што ће оне судити и свештенику, кои е такавъ бракъ благословіо.

Али опетъ да се не бы младићи лакомислено женили и дѣвице неразумно полазиле за неприлике свое, као и да не бы тимъ своимъ поступцима онесређавали свое фамиліе и куће и завађе између нѣи причинявали, изискуе се, да и мушка и женска лица не ступаю у бракъ безъ сагласія и одобреня свои старіи: родителя или старателя нѣовы. Но када деца наврше 21 годину

свештану ауповства

могу ступати у бракъ и безъ сагласія свои старіи, што се може у приликама, кое бы доказивале самовольство или іогунство старіи и пре, *у чинъ свѣдѣнъ*
~~по 18. ред.~~ добити одъ ~~общинскогъ~~ суда уместо старіи. Ово се чини онда, када старіи неодобра- *Као надгледу, са вене обласи*
 ваю бракъ не збогъ чега, што е законито, него онако безъ основа, или изъ ината, или изъ користолюбивости, у комъ случаю, судъ испитаће узроке збогъ кои старіи не даю сагласіе, па како нађе да е уместно и праведно, онако и решава.

(Войници и жандари немогу се женити докъ не добию дозволенѣ одъ свое воене власти.)

По общему правилу, венчанѣ треба свршавати свагда у цркви при свидѣтельима, куму и старомъ свату, и явно а не тайно, еръ кое се венчанѣ сврши тайно безъ свидѣтеля, не признае се да е законито (Кормч. гл. 50).

Ніе ^{свободно} ~~дозвољно~~ да се неколико парій уедно, о едномъ читаню венчаваю, него треба свакій паръ за себе по чину венчати.

Обрученіе ~~негда се свршуе у папирти,~~ ^{се преддверима} а затимъ венчанѣ на средини цркве; али се по практики већомъ части обрученіе жениха и невесте свршуе предъ царскимъ дверима) и отуда се при поаяню 127 псалма доводе на средину цркве, где се по пропису венчанѣ свршуе. И чинъ вѣнчанія свршуе се не по жениху мужу само, него и по невести, то естъ ако се догоди да е едно лице првобрачно, а друго второ или третобрачно, свагда

*ако су обоје
свободни
или један
и друг.*

...збогъ да се не зрака...

треба свршавати венчанъ за првобрачне, па ма кое лице было првобрачно.

✓ Чинъ вѣнчанія второбрачныхъ свршуе се само онда, када су оба лица другобрачна, или ако е едно второ а друго третобрачно, или када су оба третобрачна.

✓ Не може се нико венчати по уставу православне цркве одъ 14. Ноемвра до 6. Јануара, одъ неделъ месопустне (уочи сирногъ понеделника) па до Томине неделъ, одъ неделъ всѣхъ святихъ до 29. Юнія, одъ 1—15. Августа за време успенскогъ поста, у среду и петакъ преко године, на Усѣкновеніе. ^{Када није пост} Уочи велики празника и у дане у кое падаю покладе, ^{није правиломъ Забавено венчати,}

и Воздвиженіе

Венчанъ се не може ноћу ни увече свршавати, него е наређено да се венчанъ свршуе свагда пре подне, или одъ прилике до 1 или до 2, часа по подне најдалъ, по селима где светъ доцнѣ збогъ удалъности цркве долази, но ово да буде, пре а не после ручка.

Кадъ се све што валя точно и поуздано дозна и испита, онда, свештеникъ у дому невесте по форми чини испитъ при сведоцима, где се уверава да та лица нису родъ, нису у браку, да имаю године по закону за бракъ, да се стари соглашаваю и да се женихъ и невеста желе узети съ драге волѣ.

По свршетку испита, свештеникъ пише извѣстіе ^{Догоду} протоерею, или намѣстнику, кои, ако нема препоне ^{метков.}

✓ *али је обавеза да не буде.*

издає печать за венчанѣ по правилу) и чини се затимъ у црквама жениха и невесте оглашеніе у три недельна или празднична дана, а после и само венчанѣ свршує. (Кормч. гл. 50).

Ако се бракъ не сврши по истеченю *шест мѣсу* два месеца одъ времена, када є свршено последнѣ оглашеніе, онда треба повторити оглашеніе пре брака (Корм. гл. 50 лист. 199 и 200).

Власти архіерея оставлѣно є да они у случаю потребе могу дозволити венчанѣ и безъ оглашенія, почемъ се набави уверенѣ да нема никое законе препоне за бракъ.

Лица коя убракъ ступаю, не смеду быти родъ. Ово є пытанѣ понайтеже свештенику, кадъ испытѣ чини. Ова тешкоћа быва збогъ тога, што неуме опредѣлити близину сродства по степенима или коленима, и што ніє вештѣ да изброи степене сродства; или тешкоћа быва дознати право станѣ сродства и збогъ тога, што неуме да точно именує значенѣ самы сродны имена, коя већъ исказую сродна отношеня дотичны лица и што незна управо у коимъ степенима и сроднимъ отношеньима црква забранює бракъ. Зато ћемо се овде упустити да мало више о томе говоримо.

А.) Видови сродства.

Родъ или сродство свезує све чланове или лица єдне фамиліє мушкогъ и женскогъ пола, коя

произлазе одъ єднога обштега родоначалника, або и не бы сва та лица носила єдно име фамиліе или єдно презиме. Тимъ начиномъ лежи основъ сродства у происхоженю єднога лица одъ другога и найпростіи или найпрвіи видъ сродства єсть свеза єднога лица съ другимъ, роженемъ. Христіянинъ има два роженя — плотско и духовно (у крштеню), зато се и деле сродства на двоє, на плотско-крвно и на духовно. Сродство плотско-крвно као свеза неколико лица, коя имаю єдногъ обштегъ родоначалника, ограничава се лицама єдне породице или фамиліе, и зато се обично зове єднородно или єднокрвно. А када се єданъ родъ свезує съ другимъ, брачномъ свезомъ, у коіой мужъ и жена свезую се у єдно тѣло и у коіой свези саєдинява се крвь различни фамилія, то се изъ ове свезе появлює особитый видъ сродства тѣлесногъ — своина или свойта, и у случаю када се єданъ само родъ саєдинює съ другимъ, бракомъ нѣовы чланова, тада се сродство називлѣ — сродство одъ двородныхъ; када се пакъ два рода саєдиняваю съ третьимъ, сродство постає одъ треродныхъ и т. д. Сви ови видови сродства, имаю свакій своє особито и важно значенѣ, кадъ се применює браку.

Да се опредѣли близина сродны отношеня, служе за то обично линіе и степени сродства. Степень є она свеза сродства, коя постои између єднога лица съ другимъ по роженю. Ланаць ро-

ђеня, кои се непрекидно продужуе или посредуе у произлазеню еднога лица одъ другога, саставля сродну линію. Близина сродны отношеня може се пронаћи, кадъ лице, чіе сродство тражимо, поставимо према нѣговимъ предцима, или према потомцима, или према лицама коя не произлазе одъ нѣга и одъ коихъ онъ самъ не произлази, но коя имаю съ нѣмъ еднога обштега родоначалника; па збогъ тога и сродне линіе биваю одъ три рода: усходеће, нисходеће, и побочне.

Усходећа линія састои се изъ степена, кои иду одъ мене, отцу, деди, прадеди и т. д. моимъ предцима.

Линія нисходећа састои се изъ степена или рођеня, коя се простиру одъ мене, моему сину, унуку, праунуку и т. д. моимъ потомцима.

Побочне линіе у кругу сродства обично се рачунаю три, премда иѣ може быти и више, ако се ланаць родословія протегне врло далеко.

Прва е побочна линія одъ првогъ усходећегъ степена т. е. одъ отца и матере мое и иде браћи и сестрама моимъ, одъ нѣи иде синовцима и синовицама и т. д.

Друга побочна линія излази одъ другогъ усходећегъ степена т. е. одъ дедова и баба и протеже се до стрица мога, а одъ стрица иде првобратучеду или првобратучеди и т. д.

Трећа побочна линія излази одъ трећегъ усходећегъ степена т. е. одъ прадеда и прабаба и простире се нѣовимъ нисходећима т. е. деди одъ други стричева и баба (првобратучедма) мои, одъ нѣи моме другоме стрицу, одъ нѣга третобратучедма и т. д.

Близина сродны отношеня еднога лица према другоме опредѣлюе се броемъ степена. А брой степена зависи одъ броя рођеня, кои посредоваше у происхођеню еднога лица одъ другога, чи се степенъ сродства тражи у линіама нисходећимъ и усходећимъ. Потоме у нисходећой линіи синъ заузима првѣй степенъ по отношеню према отцу и матери зато, што е у происхођеню одъ нѣи сина было едно рођенѣ; унукъ другѣй; праунукъ трећѣй и т. д.; у усходећой линіи првѣй степенъ заузима отаць, другѣй — деда, трећѣй прадеда и т. д.; у линіама побочнимъ степени се тако исто по рођеню брое, почињући одъ мене и долазећи до родоначалника обштега, а одъ нѣга прелазећи по нисходећой линіи къ ономе сроднику, съ коимъ се проналази степенъ сродства. После овога треба сабрати уедно брой рођеня, коя иду одъ тога лица чи родъ степена оћемо да дознамо, къ обштемю родоначалнику, и одъ тога родоначалника къ споменутомe сроднику. Обшта сума рођеня, показаће степенъ, у коме стои то лице према сроднику, за кога се и тражи да се степенъ про-

нађе. Дакле два рођена брата стое у другомъ степену, стриць и синоваць у трећемъ, првобратучеда у четвртомъ, синъ првобратучеда према своме другоме стрицу у петомъ, унукъ првобратучеда у шестомъ и т. д.

Осимъ овога има јошъ нека обшта правила, која треба имати на уму, кадъ се преброявају степени сродства, а то е 1.) мужъ и жена састављаю едно тѣло, те се збогъ тога и неоставля одвоєнъ степенъ сродства међу њима и по отношению према другима сродницима, мужъ и жена свагда се рачунаю за еданъ степенъ т. е. према родителъима мужевлѣвимъ, жена се брои као рођена њѣова кћи, према браћи и сестрама мужа, њѣгова е жена као њѣова рођена сестра и обратво, мужъ тако исто стои према родителъима браћи и сестрама жене свое, као што стои жена њѣгова према њѣговомъ роду; 2.) синови и кѣри свагда се рачунаю у првѣй степенъ према своме отцу и матери, ма колико да иѣ е, а нѣ тако на пр. да бы се петѣй синъ или кѣерь рачунала према отцу и матери у петомъ степену; ерь се у брояню степена сродства само она рођеня примаю, која су произашла одъ еднога родоначалника, а не сва она рођеня која су предходила томе происхођеню у побочнимъ линіама; па зато 3.) рођена браћа и сестре свагда су у другомъ степену едно према другоме, ма колико да иѣ буде; 4.) деца одъ еднога отца а одъ други матеріѣ,

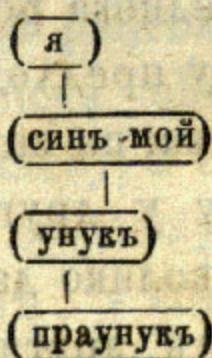
или одъ едне матере а одъ други отчева, брое се као годъ и рођена одъ едногъ отца и едне матере; 5.) Сродна лица женске линіе овако се исто рачунаю и стое исти степени, као и по мушкој линіи; 6.) начинъ коимъ се брое степени, у свима е видовима сродства свагда еднакъ.

Да се болѣ може поняти начинъ брояня степена сродства по свима линіјама, види ће се изъ овы примѣра:

а. у сродству крвномъ

1.) по линіи (право) нисходећой

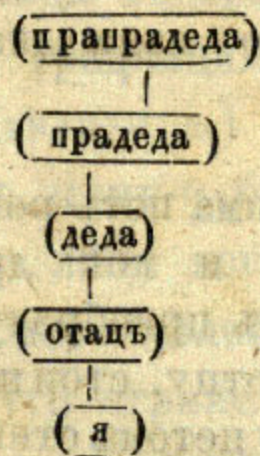
У комъ е степену према мени мой праунукъ? Да се на ово пытанѣ одговори, повуцимо линію одъ мене къ моме сину, одъ сина къ унуку, одъ унука къ праунуку, свако лице забележимо котурићемъ — ови котурићи показа ће рођеня оны лица, коя се на њима запишу. После да скупимо ове котуриће уедно (осимъ првога лица (я), почемъ се брое рођеня само она, коя су посредовала да се унукъ мой одъ мене роди). Колико буде овы котурића или рођеня, толико е и степену, и дознаће се у комъ се степену наоди према мени мой праунукъ.

дакле мой праунукъ стои према мени у трећемъ степену.

2.) по линіи усходеюй.

У комъ степену стоимъ я према моме прапрадеди?

избруйте редове кои означую сва лица друга осимъ оногъ на коме е написано (я), па њете наћи 4. дакле мой прапрадеда стои према мени у четвртомъ степену.

3.) по линіама побочнимъ.

У комъ е степену према мени, мой братанаць или сестриѣ, братаница или сестрична?

Провуцимо одъ мене (я), усходеју линію къ обштемъ родоначалнику. Овај е обшты родоначалникъ мой отаць, — одъ нѣга отца мога повуцимо нисходеју линію къ нѣговоме другоме сину — моме брату или сестри, одъ брата или сестре къ нѣговоме или нѣноме сину, кои е мой братанаць или сестриѣ. Сва ова лица означимо котуриѣмъ за себе, скупимо иѣ по усходеюй и нисходеюй линіи уедно, осимъ онога, на коме стои (я). Сума ѣе показати онај степенъ у коме стои према мени мой синоваць — братанаць или сестриѣ.

Кадъ се скупил сума изнеѣе три; дакле е мой братанаць према мени, и я према нѣму у треѣмъ степену.

У комъ степену сродства стои према мени мой другій стриць т. е. првобратучедъ моме отцу? Обштыи е родоначалникъ и мой и мога другога стрица, мой прадеда. Повуцимо сада линіе и метимо котуриће :

Овде има петъ рођеня, дакле и мой другій стриць првобратучедъ моме отцу, стои према мени у петомъ степену.

б.) У сродству двородномъ (свойта).

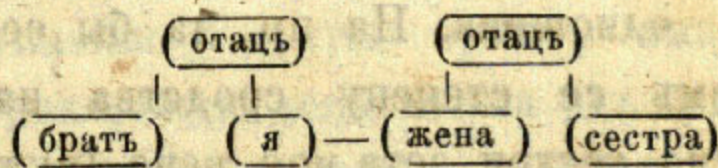
У сродству одъ двородныхъ, степени се могу налазити или 1.) међу еднимъ одъ супружны лица и сродницима другога лица по крви побочнимъ, усходећимъ и нисходећимъ одъ првога брака, или 2.) међу сродницима по крви обои супруга.

У првомъ случаю сродници еднога супруга ставляю се у отношенъ према другоме у ономъ истомъ степену, као да су они сродници нѣгови по крви; почемъ мужъ и жена у браку сачињаваю едну плотъ, то е тастъ и ташта према зету у првомъ степену, каогодъ и овога родители; браћа и сестре жене (шуре и шурняе) у другомъ степену, као рођена браћа и сестре и т. д. Начинъ коимъ се брое степени сродства у овомъ е онакавъ, какавъ е и у еднородномъ крвномъ сродству. Збогъ тога и недржимо да е нужно изставляти овде друге нарочите образце

за броянѣ степена сродства међу еднимъ супру-
гомъ и крвнимъ сродницима другога супруга.

Када се тражи степенъ сродства међу крв-
нимъ сродницима обои супруга, тада е нужно
опредѣлити а.) у комъ е степену сродникъ мужа
према нѣму и б.) у комъ степену сродникъ жене
према лицу кога оѣмо степенъ да дознамо стои
одъ жене далеко, после брой степена съ едне
и друге стране сабрати и обшта сума показаће
степенъ, у комъ одстоє едно одъ другогъ —
сродникъ мужа и сродникъ жене. На пр.

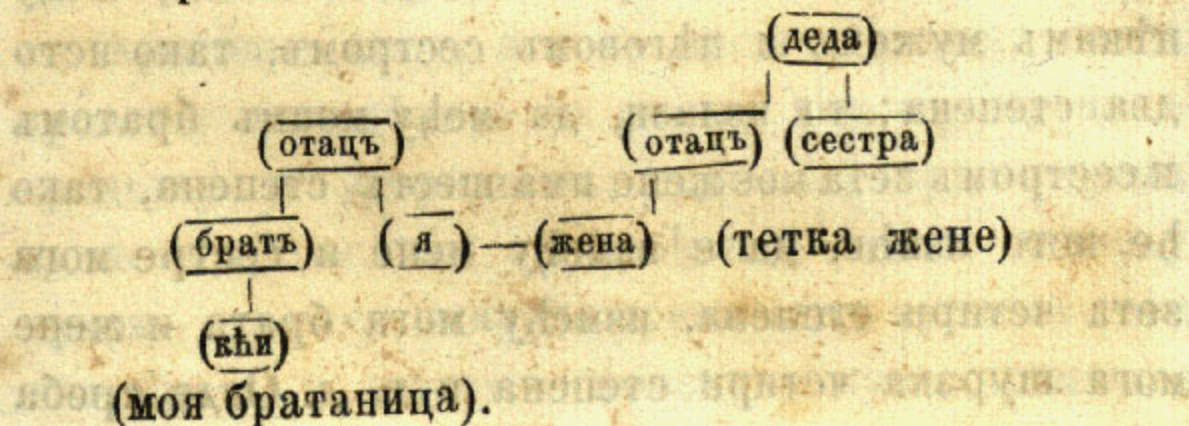
У комъ е степену мой братъ према сестри
мое жене или моіой шурняи ?

Мужъ и жена еданъ е степенъ. Мой братъ
стои према сестри мое жене у четвртомъ степену,
еръ су четири рођеня одъ два корена — родона-
чалника.

другій примѣръ :

У комъ степену стои тетка мое жене према
моіой братаници ?

Кадъ се скупе степени обои фамилія, излази шесть степена; дакле є моя братаница према тетѣ мое жене у шестомъ степену.

в.) О сродству трородномъ.

У сродству трородномъ, кое произлази онда кадъ се бракомъ саедине три рода или три фамиліе, степени се траже и рачунаю онако, као и у сродству двородныхъ т. е. скупляю се опетъ у обшту суму степени, у којима лица, чіе степене оѣмо да пронађемо одстое одъ оны главны лица, преко кои се свезую у међусобно сродство, и ова сума опредѣлює степенъ нѣвогъ узаймногъ одношеня. На пр. да бы се опредѣлило у комъ се степену сродства наоди мой братъ према сестри зета мое жене (мужу сестре мое жене), треба найпре пронаћи колико има степена између мене и мога брата, после међу моіомъ женомъ и нѣномъ сестромъ (или између мене и мое шурняе), најпосле међу нѣнимъ мужемъ и нѣговомъ сестромъ. Почемъ су између мене и мога брата два степена, међу моіомъ женомъ и нѣномъ сестромъ два степена, међу нѣнимъ мужемъ и нѣговомъ сестромъ, таѣо исто два степена; то излази, да међу моимъ братомъ и сестромъ зета мое жене има шесть степена, таѣо ѣе исто изићи, да є између мене и сестре мога зета четири степена, између мога брата и жене мога шурака четири степена и т. д. Овде треба

примѣтити, да својта второбрачнога супруга одъ првогъ нѣговогъ брака стои према супругу одъ другогъ брака у онимъ истимъ степенима сродства, у којима стое сродници (по крви) или својта одъ другога брака на пр. свекрва жене мое т. е. мати првога нѣнога мужа мени долази у првомъ степену, као и рођена моя мати или као моя баба ташта збогъ тога, што она стои са мојомъ женомъ у првомъ степену а мужъ и жена као една плоть, еданъ су степенъ.

Доведена браћа и сестре са затеченима држе се каогодъ и рођена, т. е. када мужъ ступа у другій бракъ и има деце одъ првогъ брака и жена ступаюћи у другій бракъ, има деце одъ првогъ брака, онда деца нѣова одъ првы бракова називаю се браћа и сестре доведена и затечена и брое се као и да су рођена. Но у браковима одъ треродникъ, забранюе се узимати се у много манѣмъ брою степена а не онако, као што се забранюе то у сродству еднога или одъ два рода.

г.) У сродству духовномъ.

Сродство духовно бива одъ кумованя на св. крштению лицу, кое се крсти. Степени овога сродства опредѣлюю се онако, као и у крвномъ сродству и двородномъ, т. е. 1.) кумъ према кумчету своје стои као рођеный отаць, дакле у првомъ степену, а кумъ према отцу кумчета стои као братъ у другомъ степену, а кумъ према се-

изк
20

страма и браћи свога кумчета стои у трећемъ степену; деца кума према кумчету нѣговомъ стое у другомъ степену као браћа, а деца кума према браћи и сестрама кумчета отчевогъ стое у четвртомъ степену као првобратучеда и т. д.

Б., Да сада наведемо сама имена сродны отношеня у сродству крвномъ и свойти, коя се сада употребляю као и старинска, па да опредѣлимо нѣово право значенѣ, кое се чини да е тешко разумети.

У најближимъ степенима сродства по крви усходеће и нисходеће линіе, сва су сродна имена врло позната, па зато и не изискую обясненя. На пр. у првомъ степену отаць и мати; синъ и кѣи; у другомъ деда и баба; унукъ и унука; у трећемъ прадеда и прабаба; праунукъ и праунука; у четвртомъ прапрадеда и прапрабаба; прапраунукъ и прапраунука; у петомъ степену чукундеда и чукунбаба, а за више степена мы већъ и немамо имена. У побочной линіи сви разумемо имена — братъ и сестра (2. ст.), стриць и уякъ (3. ст.), братанаць и братаница, сестрићъ и сестричина; у четвртомъ степену великій стриць и велика тетка — првобратучеда; у петомъ степену малый стриць првобратучедъ мога отца или майке, мала тетка — сестра отца или матере првобратучедна; унукъ или унука; у шестомъ степену другобратучеда, а у седмомъ нѣова деца.

У сродству двородныхъ.

У првомъ степену свекаръ — отаць мужа и свекрва мати мужа: тастъ — отаць жене, ташта или баба мати жене; пасторакъ, то е синъ мужа одъ прве жене или синъ жене одъ првогъ нѣногъ мужа; пасторка — кћи мужа или жене одъ првогъ нѣовогъ брака; зетъ е мужъ кѣри, снаха е жена сина; деверъ е братъ мужа (2. ст.) шура е братъ жене, заова е сестра мужа, шурная е сестра жене; пріятельи су родители и браћа жене према родителямъ и браћи мужа; доводци су пасторци кои се женомъ доведу мужу у другомъ браку.

У сродству треродныхъ.

Стрва е жена девера (2 степ.) пашаногъ е мужъ шурная — женине сестре (2 ст.).

В.) У крвномъ сродству по правимъ линіямъ усходеће и нисходеће, бракъ се свагда забрањено у свима степенима неограничено; еръ бы сасвимъ противъ природе было, кадъ бы усходеће линіе сродници ступали у бракъ са лицама рода нисходеће линіе — отаць съ кѣрію, деда са унукомъ, прадеда са прауномъ а у дальимъ степенима већъ по природи и ніе могуће имати брачне свезе (Корм. зак. град. VII. 2). У побочнимъ линіямъ крвногъ сродства бракъ се забрањено заключно до осмогъ степ.; у сродству одъ двородныхъ до шестогъ степ.; а у сродству одъ

трородныхъ до четвертогъ степ.; у сродству по духу или кумству не могу ступати у бракъ као и у сродству по крви до 8 степ. Но у свима случаима сродства, где бы свештеникъ посумняо, треба да доставля то архіерею своме и одъ нѣга очекуе наставленѣ и рѣшенѣ, могу ли или не могу та сродна лица ступити у бракъ. Али и поредъ случая сродства кое бы по правилу могло быти разрѣшено, свештеникъ е дужанъ обраћати пажню и на обичай народа (за те степене) па да се чува, како не бы скверніо и біо савестъ немоћнимъ.

О таинству елеосвећеня.

(Правила о тайни елеосвећеня тичу се 1.) лица коя свршую тайну, 2.) лица надъ којима се свршуе и 3.) начина или реда како се она свршуе.)

1.) Тайну елеосвећеня треба да свршую свештеници на брою седамъ и само у крайной нужди може се ова тайна свршити и маньимъ броемъ свештенка, па и еднимъ; али ако ніе крайня нужда, да се неусуди не само еданъ него ни два свештеника свршавати е (Треб. Петр. Мог.).

2.) Ова се тайна свршуе само надъ лицама коя су болестна и болестна опасно, а никако е не треба вршити надъ здоровима.

Може се ова тайна свршити и надъ престарелима, кои су изнемогли одъ старости, па кои

данъ очекую смръть , ма да и немаю особите друге болести.

Болестникъ коме се ова тайна врши мора быти православне вере и предходно да се исповеди и покае , а после елеосвећеня да се и причести. Догодили се да е болестникъ врло опасно болестанъ , онда се, може и пре елеосвећеня причестити , али на сваки начинъ да се найпре исповеди, покае, па онда причести и затимъ да прими елеосвећенъ.

Ова тайна упорнимъ грѣшницима никако да се не свршуе, докъ се не покаю. Она се несвршуе и надъ овакимъ болестницима , кои су изгубили већ памтенъ и сазнаванъ , ако свештеникъ пре тога ние знао нѣово нравствено расположенъ и религиозно убеженъ. Но ако е болестникъ пре докъ е быо при себи говорю, да жели да му се сврши елеосвећенъ , ако не само речима , него буди коимъ знакомъ искаже свое срдачно скрушенъ и каянъ за учинѣне грѣхове; то ма да после изгуби езикъ говора и сазнаванъ , ние забранѣно свршити надъ нѣимъ св. тайну елеосвећеня.

Не свршуе се ова тайна надъ онима, кои у лудилу бесне и кои могу да учине неко безчестіе истой светињи, докъ имъ то беснило не попусти и не ослаби.

Не свршуе се елеосвећенъ надъ маломъ дедомъ, коя јошъ незнаю ни да говоре, ни да мисле.

Тимъ се пре забранити мора свршаванѣ елеосвећеня надъ онима, кои су умрли.

Не треба да се ова тайна свршуе лицама, која су осуђена на смртъ, која полазе на войску, или ратъ, која полазе на путъ по мору или на друго опасно путованѣ, врь ова лица, ма да се излажу смртной опасности, опетъ не могу да се упишу у редъ болестника.

У одной болести, која бы се ма како дуго протегла, ако е већъ болестнику свршена тайна елеосвећеня, неће се повторавати и по другий путъ свршавати надъ нѣмъ.

3.) молитва тайне ове чита се овако: **О**тче сватый врачъ дѣшъ и тѣлесъ, пославый единогоднаго твоего сына, **Г**да нашего **И**исуса **Х**риста, всакій недѣгъ ищѣлающаго и ѿ смерти избавляющаго, ищѣли и рака (или рабѣ) твоего (имаркѣ) ѿ свдержашіа дѣшевныа и тѣлесныа немоци и т. д. Кадъ се чита ова молитва, освећенимъ елеомъ помазуе се болестникъ крстообразно по челу, ноздрвама, образима, устима, грудима и по рукама са обадве стране. Починѣ се мазати онда, кадъ се у молитви дође до речій — ищѣли и рака твоего **Н**. ѿ свдержашіа егѣ дѣшевныа и тѣлесныа немоци . . . и уедно са помазиванѣмъ продужава се читанѣ молитве, која кадъ се сврши, и помазиванѣ се свршуе. Па зато свештеникъ ову молитву треба добро на паметъ да зна,

како бы е на изустъ читао онда, када помазуе болестника.

Ако буде болестникъ тако яко изнемогао и већъ е близу да умре, предписани псалмови 142 и 150, као и канонъ и тропари се изоставляю, па се починѣ одъ ектеніе: миромъ ГДЪ помолимса. Ако болестникъ после прочитаня свршителне главне молитве и првогъ помазиваня остане живъ, то се онда после првога помазиваня чита, све оно што е у почетку изостављено, па кадъ се то дочита све по реду, онда се чинопослѣдованіе елеосвећеня далѣ одъ другогъ апостола, па до края неизоставно довршуе, ако болестникъ остае живъ; догодили се да болестникъ после првогъ помазиваня умре, онда се чинопослѣдованіе елеосвећеня не довршуе, него се прекраћуе. Тайна ће бити свршена, ако е свештеникъ могао освештати елей и са њиме прочитавши главну прву молитву — *Отче свѣтѣй, Врачѣ дѣшѣ ѿ тѣлесѣ . . . помазао болестника ма и едаипутъ по споменутимъ члановима тѣла болестника за његова іошѣ живота. На овой мисли и показанъ е гореспоменутый редъ свршаваня ове тайне у случаю очевидне опасности да ће болестникъ да умире.*

За матерію тайне ове служи освећеный елей-зейтинъ одъ маслина. По примѣру велике цариградске цркве, неки свештеници у чашу у којој е зейтинъ доливаю мало вина изъ подража-

ваня милостивоме Самарянипу, кои се по свидѣтельству евангелія (Лук. 10 ст. 34) сажалио надъ човекомъ, кога су разбойници изубіяли и лечећи га, ране му заливао зейтиномъ и виномъ. Но може се држати и другій обичаемъ утврђеный редъ, да е само зейтинъ у чаши.

По требнику Могиле, освеђеный зейтинъ кои остане после помазиваня болнога, треба да се изгоре овимъ начиномъ: узима се една чиста крпа одъ платна или непреденъ памукъ, па се у нѣга изліе зейтинъ тако, да га крпа или памукъ попіе, па се после то ставля на чистъ камень или циглю и на нъой изгори, пепео се или закопа подъ престоль, или се саспе у умивалницу у олтару цркве. Има обичая, кои е довольно распространѣнъ, да се тай освеђеный зейтинъ по погребу умрлога, коме е свршена тайна ова, излива на тѣло нѣгово, кадъ се онъ спусти у гробъ.

О погребу умрлы.

После таинства, едно е одъ найважніи и найпотребніи црквени обрета, обредъ опояваня и погребаваня умрлы; па зато ћемо овде и о томе говорити.

Правила о погребаваню умрлы тичу се 1.) лица коя се имаю саранити; 2.) места, где се имаю саранити; 3.) времена кадъ се саранити имаю и 4.) реда по коме се имаю саранити.

Односно лица која се имаю саранити правила обраћаю пажню: а.) на вероисповеданѣ умрлога, б.) на нѣгово званіе или чинѣ, свештеный или несвештеный, мірско или духовно лице и в.) на родѣ или узрокѣ смрти.

1.) по уставу православне цркве опояваю се и погребавая одѣ свештеника само вѣрни, деца православне цркве а не иноверци и еретици (Треб. Могил); али у случаю потребе и нужде православный свештеникѣ може саранити и иноверце не пунимѣ опеломѣ, него само што ће у одежди и епитрахилю очитавши апостоль и евангеліе у дому, при пояню: святой Боже, однети гробу умрло иноверно христіянско лице и спустити га у гробѣ при истой пѣсми. Ништа друго одѣ опела надѣ иновернимѣ лицемѣ римскогѣ или лутерскогѣ вѣроисповѣданія, не треба читати ни вршити при нѣговомѣ саранѣваню онда, када нема нѣове вере свештеника, него када то врши нашѣ свештеникѣ.

Но ако се лица жививша у римској или лутеранској вери, при смрти обрате у православному веру, онда ће се та лица опояти и саранити подпуно у свему као православна. (Зато ће свештеникѣ кадѣ таквоме болеснику иноверноме дође, посаветовати да се обрати у православіе, да се исповеди, покае, па ће га саранити онѣ по уставу православне цркве. Кадѣ таково лице изяви желю свою за прелазакѣ, свештеникѣ ће га причестити и нечекаюћи нарочито одѣ веће власти

одобренѣ, па ако умре, саранити га и опояти подпуно по чинопослѣдованію.)

Постои у цркви нашої особито правило по коме се лица римске, лутерске и калвинске вере присаєдинявати имаю православію. По правилу томъ ови иноверци кадъ желе да се присаєдине православної вери, они се найпре исповедаю предъ свештеникомъ, после се одричу одъ прѣѣшнихъ свои у вери заблуда, признаю за истину православну веру, обећаваю се да ће слушати цркву, затимъ се уводе изъ паперте у храмъ, при коме ходу држе се за край епитрахила, прекланяю ту колѣна и пр., па добіаю разрешенѣ одъ свештеника, опраштаю се и ослобођаваю се онога отлученя, кое св. црква ставля на неправововеруюће христіане.) *Види Сими*

Но ово све по реду, болестанѣ иноверацѣ не у станю да изврши, па зато се изоставля што онѣ не може да збогъ болести чини, а само се по жељи тога лица чини присаєдиненѣ.

Буде ли иноверно лице поредъ крштєня и мвропомазано одъ законитогъ свештенства свога (као што су римляни), онда се саєдинава и приводи у цркву нашу само исповешћу и полагањемъ на нѣга руке свештеничке, а кои немаю те тайне, као што су сви протестанти, или ако є римлянинѣ али не мвропомазанѣ, тада се такво лице приводи у цркву поредъ исповести и

покаянія іошъ и муропомазаніемъ св. муромъ само на челу.

У овомъ случаю, болести иноверца желе҃егъ быти православне вере, треба прочитати молитве, кое су прописане у чинопослѣдованію при соединенія — просителну: Гди Боже вседержителю, едине свате ѿ ко сватыхъ почивай, и разрешителну: Гдъ ѿ Богъ нашъ Исхъсъ Христосъ, ключи царствіа небеснаго апостолшмъ вручивый — што се може учинити онда, кадъ се читаю молитве пре и после исповеди.

Архіереи и свештеници имаю за себе одвоєно опело, кое се отликує одъ опела мірски православны христіяна.

Ако умре свештеникъ, кои е подъ запрештенѣмъ свештенодѣйствованя, опоява ће се свештеничкимъ опеломъ само по разрешеню архіерея.

Тѣла умрлы свештенослужителя, почемъ се обичномъ ^{нестаромъ} одеѣомъ обуку, облаче се у свештеничке одежде, кое су усвоєне степену умрлога. Осимъ тога у десну руку умрлога архіерея и свештеника меће се крстъ, а на груди се полагає евангеліє. Свештене одежде у кое се облаче тѣла умрлы архіерея и свештеника, мораю быти нове, а не оне, у коима се е служба божія или друга свештена дѣла свршавала. Нове ове одежде означаваю то, да ће трудежна наша тѣла, коя се сада предаю земљи, онда када Христост по дру-

гій путь дође , устати облеченныа обновленіемъ
иетлѣніа (1 Кор. 15. и Треб. Петра Могиле.)

Тѣла умрлы архіерея и свештеника не купаю се и неумиваю водомъ, него се само отиру сунѣромъ, кои є оквашенъ зейтиномъ, и то трлянѣ, не чине прости люди міряни, но свештена лица.

Лице умрлогъ архіерея и свештеника покрива се воздухомъ, *чтешо бакрова.*

Тѣла умрлогъ архіерея и свештеника износе изъ дома у црѣву свештеници, и изъ црѣве на гроблѣ или у гробницу, ако има повіше свештеника, и предъ нѣме се носе баряци, рициде, свеѣе и крсть и звони се у свима црѣвама, ~~но редъ вое пролази спроводѣ.~~

в.) Свештеникѣ мора свакога православнога умрлогъ христіянина опояти и по правилу саранити, докѣ после смрти протече 24.⁴⁸ часа, *осир або*

Но нѣ слободно саранити мртваца докѣ га *сека*
полиція съ докторомъ не види 1.) онака лица, коя *говори*
су изданула одъ убоя, одъ паданя са висине, одъ ране и т. д. 2.) оне, кои су напрасно умрли са необичнимъ киданѣмъ и блюванѣмъ што може дати сумню да умира одъ отрова; в.) оногъ мртваца, кои се наѣе на улици или у куѣи, али се дозна по знацима на тѣлу да є задавлѣно или уморено; 2.) оне мртваце кои су здрави до мало часъ пре были, па уеданпутъ умрли безъ да се зна узрокѣ такве смрти; д.) наѣено мртво тѣло новороѣеногъ детета; е.)

тѣла оны лица, коя су хтела насилно убити у себи дете и побацити га, па у томе и сама се лише живота; ж.) када се появи тужба да е то лице умрло збогъ невештогъ леченя надридоктора, кои нису имали права лекове давати; 3.) тѣла утоплѣника, замрзнулы и т. д.

Не сме се опояти нити у обште гроблѣ саранити нико, кои се самъ убіе и лиши живота, было да се обеси, пушкомъ убіе, скочи на влашъ у реку те се удави, кои се на лоповлуку или крађи убіе, или на двобою буде убіенъ. Но ако се лиши живота ко у лудилу, томе се снисходило нарочитомъ одобреню само архіерея.

2.) Што се тиче места где се саранюю православни христіяни, кои умиру по вољи божиюй, наређено е обштимъ правиломъ да се опредѣле места нарочито изабрана за гроблѣ изванъ варошій и села, па та гробля да буду заграђена, у њима да има капела и да се у добромъ станю и чистоти обдржава и у гроблю таквомъ да се по правилу умрли саранюю благоприлично.

Кодъ црквѣй забранѣно е саранѣвати друге, осимъ свештена лица; но ако се догоди да се свештено лице или другій ко сарани у самой цркви унутра, то се саранити имају простору доле исподъ амвона ниже архіерейскогъ стола наспрамъ северны или южны врата или найобичнѣ у паперти, а никако у олтару, нити око пев-

нища. Но свештена лица која се изванъ цркве споля саранюю, приличнѣе е да се око олтара закопаю, а мѣряни доле око цркве.

Гробови се не отвараю нити се тѣла погребени веѣъ ваде до 10 или 7. година, па се после могу кости пренети даги кадъ фамилія жели то.

Стара се гробля несмеду ни прекопавати до 30 година старости свои последњи гробова, (а са едногъ гробля у друго кости преносити могу после 15 год. *)

3.) Забранѣно е мртваца саранѣвати пре 24. сата одъ издануѣа, кадъ е умро одъ обичне болести; али ако се смртъ догоди одъ чуме, колере и друге заразителне болести, онда по допущтеню власти, може се мртвацъ саранити и пре 24 сата. За ове случае треба се само уверити да е заиста лице умрло, па га крозъ неколико сатѣй после и саранити, да се предупреди ширенѣъ заразе.)

Ако е могуѣе несвршуе се погребѣъ, нити се чини парастосъ, ни споменъ умрлима, у дане велики праздника.

Свештеникъ е дужанъ спроводити тѣло умрлога изъ куѣе у цркву, изъ цркве на гроблѣ и очитати што пише на гробу, преливши га и спустивши земљу на упокоенога.

И кадъ свештеници саранюю, они треба како одъ куѣе до цркве, тако и одъ цркве до гроба

*) Вид. П. М. 63. 1858.

предъ њима рупце, а ¹³³ предъ њима ^{судъ} ~~на~~

да иду напредъ предъ сандукомъ, а не иатрагъ заедно са осталимъ пратиоцима.

Тѣло умрлога мiрjанина, ма ко да е онъ, треба да носе мiрjани а не свештен^{ств}о~~служ~~ителѣи.

Кадъ издане човекъ или жена, треба да се окупа, затимъ у нове хальине обуче, у знакъ оне надежде, да ће се наше мртво тѣло поновити, воскреснути и бити нетрулежно.

У цркву мртваце доносити само да се опою а нiе слободно тамо ий држати више одъ едне ноћи и то у крайнои потреби.)

Тѣло умрлога свагда се тако поставля, да глава буде на западу, а ноге на истоку окренуте.

Гробови треба да се копаю што више може дублѣ и да буду не ма~~нѣ~~ аршина и по, или ^{1.77 и 26 см} баръ ~~шестъ~~ стопа дубоки. *1 Met. и 58 ц.*

Сви умрли мораю се записати одъ свештеника, кои е опело свршио и саранио у протоколь умирающихъ.

II.

Уредбе, правила и рѣшеня собора отечествене православне цркве. *)

1.) Уредба е издата, коя прописуе спољашню форму писама, коя се пишу архіерею и конзисторіи, да буде тонъ почитаня, подчинѣности и учтивости. Личности архіерея обраћа ће се; 1.) кадъ се што чисто духовно, кое бы у некій видъ исповести спадало, являти има и наставленѣ тражи; 2.) кадъ се проси благословѣ за грађенѣ цркве и за освећенѣ ове; 3.) кадъ се проси свештены чинѣ и степени овога; 4.) кадъ се проси разрешенѣ сродства или уклоненѣ друге кое преоне за ступанѣ у бракъ; 5.), кадъ архіерей самъ потражи какавъ одговорѣ и обясненѣ или што налаже.

Титуле су ове кое се ставляю на адресу:

Митрополитска: Нѣговомъ Высокопреосвещенству Архієпископу Београдскомъ и Митрополиту Србскомъ, Господину Н.

Епископска: Нѣговомъ Преосвещенству Епископу Н. Господину Н.

Конзисторіи — Пречетнѣйшой Конзисторіи Архидієцезе или Епархіе Шабачке или кое друге.

2. Юлія 1836. год. № 34.

*) Овде е ставлѣно само оно, што важи као правило за управленѣ свештеника и само у скраћеномъ виду.

2.) Лица са стране у Србию дошавша и овде женити се желећа, имаю: 1.) показати свидѣтелство одъ свештеника онога места, где су рођена, да се тамо нису женила, ни удавала, или да су удова, кое свидѣтелство валя да е одъ архіерея ондашнѣгъ потврђено; 2.) ако е на више места то лице бавило се, па у Србию дошло, да изъ тихъ места и предѣла поднесе уверенѣ, да се нѣ женило или удавало, или да е удова станя; 3.) достоверность оваки свидѣтелства испытаваће конзисторія, и решити може ли или неможе такво лице ступити у бракъ; 4.) устмене сведочбе сведока, были ови изъ Србіе или изъ оны предѣла одкуда е проситель брака, неће се уважавати; 5.), како мужска тако и женска лица, овако ће добіяти дозволенѣ за ступанѣ у бракъ.

1836 № 130.

3.) празноваће се сваке године: 1.) данъ празника Цвѣти, у кои е князь Милошъ започео ослобођенѣ отечества и саданѣму станю Србіе основъ положію; 2.) данъ св. Првозваного Андрея, 30. Новембра, када су права Србіе у 1830. год. призната и потврђена и 3.), данъ рођеня княза као владателя Србіе. На ове дане да се по свима црквама и манастирима богослуженіе држи торжественно и заключае са благодареніемъ, кое се одма после свршене литургіе свршити има. Свештенство ће у Неделю коя предходи, о томе

свечаномъ празднованю народу свагда обявлявати.

1836 год. № 232. Збор. XII. стр. 27. 1859 г.

4.) За вођенъ протокола крштены, венчаны и умрлы, прописую се ова наставленя: 1.) протоколи да се држе у цркви на чистомъ и пристойномъ месту; 2.) да се точно воде, при чему да се чистота и поредакъ наблюдава. 3.) да се ясно и безпогрешно записуе и одма може видети, когъ е дана младенацъ рођенъ, а кога е крштенъ, кога е дана венчанъ свршено, и кога се дана умрлы преставио, а кога е саранъ. 4.) сваки свештеникъ да својомъ рукомъ уписуе, што е крстио, венчао и саранио, одъ овога се може одступити само кадъ е свештеникъ болестанъ и у писаню невештъ. 5.) крштенъ и венчанъ да се у парохіјалној цркви свршуе, осимъ болести рођенога детета, када се може крштенъ и у дому свршити. 6.) свештеникъ ће крштене, венчане и умрле одма по свршеномъ свештенодѣйствиу неотложно у надлежны протоколъ уписати. 7.) ако се крштенъ у дому сврши и свештеници су одъ цркве удалъни, то мораю одма чимъ прве неделъ или праздника цркви дођу, одма то уписати. Где пакъ при цркви више свештеника има, при уписиваню наблюдава ће редъ и што е пре свршено, да се то пре и упише. 8.) овако ће се чинити и за уписиванъ умрлы, где се може да се одма после погребѣ и упишу, а где нѣ,

онда у прву недѣлю или праздникъ. 9.) но да не бы, заборавіо данъ и другу за увођенъ потребну околностъ, свештеникъ ће узъ требникъ носити малый сашивенъ тевтеръ, па свештенодѣйство изванъ цркве свршено одма имати бежежити. 10.) крштенъ, кое у место пароха сврши свештеникъ друге цркве у потреби, посла ће онъ листу надлежноме пароху, да онъ свогъ парохіянина у протоколъ свое цркве уведе. 11.) венчанъ да се свршуе по потреби и обичаю или при цркви коіой припада женихъ, као што е то заведено бодъ насъ, или при цркви, одъ кое е невсста, па невестинъ парохъ або сврши венчанъ свагда яви жениховомъ пароху да га овај упише у протоколъ свое цркве. 12.) умрлый сарани ће се онде где га е смрътъ нашла, но уписаће се у протоколъ умрлы свое цркве где му е было жителство, потоме свештеникъ кои сврши опело на листи яви ће дотичноме пароху о томе. 13.) но ако где у Србіи умре путникъ или странный трговаць, ту ће се и саранити и у протоколъ умрлый уписати. 14.) свештеникъ кадъ заводи свое парохіяне на страни крштене или умрле у протоколъ свое цркве, неће свое него име свештеника кои е крштенъ, венчанъ, или опело свршио записивати имати. 15.) ако се догоди да еднога човека као болестника еданъ свештеникъ исповеди и причести, а другій сарани, да се на надлежноме месту име и еднога и другога свеш-

теника упише, а кои покойникъ нѣ исповеѣенъ и причешѣенъ, неѣ се за нѣга ни бележити да е то извршио. 16.) кадъ кои свештеникъ за свршено свештенодѣйствио издае листу за нѣговогъ пароха потребну, назначиѣ по рубрикама протокола све што е нужно и ове листе храни ѣе надлежни пароси и после уписа у протоколу донде, докъ протоверей непрегледа, ели е точно заведена. 17.) при концу године свештеници ѣе пошиляти преко протоверей число венчаны, умрлы и роѣены конзисторіи. 18) свакиъ протоерей водиѣе бригу да се у нѣговомъ кругу протоколи точно и уредно воде и чуваю, поучава ѣе и свагда кадъ се кодъ кое црѣве наѣе прегледати, исправляти и конзисторіи доставляти примеѣене недостатке.

1836 год. (срав. СМ^ѣ 3. 1865 год.).

5.) При заключеню брака, свештеникъ да обрати пажню на ова правила; 1.) да момакъ има 17. а девойка 15 година; 2.) несме венчати престареле, болне и сумасишавше; 3.) ако су лица коя се узети желе у превеликой разлики година, мора преко протоверей тражити решенѣ архіерейско; 4.) венчанѣ неможе и несме быти безъ испыта и оглашенія. Испытъ ѣе чинити свештеникъ, у чіой е парохіи невеста. Кадъ су и женихъ и невеста изъ едне парохіе, свештеникъ ѣе после испыта написати извѣстіе протоверей (или намѣстнику) за печать, па по добивеномъ

печату приступити оглашенію. Ако е невеста изъ друге парохіе, нѣнъ свештеникъ по учинѣномъ испытѹ, яви ѣе писмено свештенику жениховомъ да е учинію испытѹ и одъ стране дѣвице нѣе нашао препоне, па ако и оваѣ ненаѣе препоне одъ стране жениха изискати печатъ и после ѣе свештеникъ жениховъ явити свештенику невестиномъ, да и еданъ и другій одпочну у обомъ црквама оглашеніе испытаны лица, уидуѣа три недельна и празнична дана, разумеваюѣи тако, да се треѣе неделѹ или празника, кадъ е учинѣно треѣе оглашеніе, може венчанѹ свршити. Одъ оглашенія само архіереѣ разрешаваю.

5.) венчанѹ се свршуе изютра до пола дана, а не у вече, нити ноѣу, у цркви и у капели а не у дому, осимъ кадъ архіерей одобри. 6.) ако на венчаню кое лице одговори да нема волѹ или плачемъ и другимъ коимъ знакомъ дало обявити свою одвратность спрямъ желеѣегъ съ нѣимъ бракосочитати се, или е натерано да поѣе за лице кое неволе, да свештеникъ престане одъвенчаня. 7.) ако женихъ или невеста безъ волѹ свои родителя у бракъ ступити намераваю, да ѣѣ не венча свештеникъ; него да се постара склонити родителей да саизволе. Ако ли збогъ користолюбія или зато да дѣвица остане дуже у куѣи неудата ради рада, да се постараю злоупотребленѹ старіи одклонити. 8.) лица мужка преко 60. а

женска преко 50 ма у кои бракъ ступала по-
требую одобренѣ архіерейско.

1837 № 155. вид. напредъ уред. 20. и
С№ 4. 1857 год.

6.) При светомъ крштеню свештеници су об-
везани старати се, да се имена крштенима даю
по календару православне црѣве, или народна срб-
ска имена, као: Милутинъ, Драгутинъ, Милица,
Любица, и т. д. а недати да се надеваю непри-
личећа имена: као апостолъ, евангелистъ, ябланъ
и т. далъ.

1837. № 254.

7.) Свештеници ће свршавати 1.) цѣло водо-
освештенѣ кадъ се одъ свои парохіяна позову,
и предъ светцомъ кога парохіянинъ слави; 2.)
узъ остале четири годишнѣ посте да водицу ос-
вете у едноме дому и затимъ по свима домовима
пронесу, као што ће и богоявленску водицу по
могућству проносити имати по домовима своју свои
парохіяна; 3.) да по захтеваню христіянина у
дому свакога месеца водицу светити могу или
освећеномъ већъ домове њіове кропити, спора-
зумевши се о награди, коя да буде умерена.

1837 № 255.

8.) За благопристойность свештенства наре-
ђуе се: 1.) да свештено лице мірскогъ и мона-
шескогъ реда своју степена оружіе неноси, нити
ножъ веће или манъ величине за поясомъ задева;

2.) свѣда ће капе кадъ у цркву улазе и у овой ће стаяти непокривени сви мѣрскогъ реда свештеници, почемъ нѣове капе нису камилавке, кадъ предъ княза, архіерея и старія и уважена лица излазе и на судъ духовный или мѣрскій долазе; 3.) хальине-цубе, антерія, поясъ и капа за мѣрске свештенике имаю быти угасито плаветне бое, безъ ширита и гайтана, а за монашеска лица црне бое; пазећи на чистоту, скромность и благопристойность.

1837 № 258.

9.) Где има при цркви више свештеника, дели ће приходе одъ иконостаса, одъ молбана и молитава страны лица коя неприпадаю нѣовимъ парохіяма еднако на равне части. Молитве своимъ парохіянима читаће надлежный парохъ и награду за то самъ уживати, као годъ и одъ други чинодѣйства, коя свршуе своимъ парохіянима.

1837. № 263.

10.) Биръ свештеничкій има се купити о Митровудану сваке године, а не о слави поедини парохіяна. У случаю премештая когъ свештеника, свагда ће му се рачунати биръ по месецима одъ Митродана и потOME наплаћивати део бира што му припада.

1837. № 266.

Наређуе се 1.) да старешине народъ опоминю да свештенству за свршена свештенодѣйства уредно плаћа; 2.) да се биръ по варошима у новцу а по селима у житу одъ местне власти ску-

пля и свештенику у кућу преда. (Збор. I. стр. 243
Збор. IV. стр. 18.

Подпуный се биръ за свештеника наплаћуе одъ свакогъ безъ разлике, ма у кою пореску главу быо уписанъ (Збор. IV. стр. 164). Само крайнѣ убога сиротиня неплаћа свештенику бира, коя збогъ сиротинѣ неплаћа ни данакъ. За ношенѣ литіе плаћа по 20 пара домъ а не глава (Збор. IV. стр. 172.). И чиновници и пензионери мораю плаћати свештеницима само узаконѣный биръ онде, гди ко живи, па быо самаць или глава фамиліе свое и оваѣ биръ начальчества купе и предаю протоѳерею на квиту да онъ раздели коме што припада (Збор. XIII. стр. 160.

Свештеницима се феде личности бесплатно издаю (Збор. XIV. стр. 83).

11.) Свака тайна као и остала свештенодѣйства да се по правилу само у црѣвама као зато опредѣленомъ месту свршуе, а не по домовима, осимъ болести новорођеногъ детета, кое се може у случаю те нужде и у дому крстити.

1837 № 519.

12.) Наређуе се услѣдъ уредбе државне да се мртваць не сме сараниги пре 24 часа одѣако е издануо, да се гробля заграде, да гроблѣ кое е близу вароши или села запусти, а да се друго одреди одъ вароши и села найманѣ хиляду ко-рака удалѣно, да е на узвишеноѣ и сувоѣ, а никако у низи и подводноѣ земљи, да се за

свагога старіи година мртваца одъ 6 а за децу исподъ 15. год. одъ 5. стопа рака дубока ископава.

1843 № 117 и 541.

13.) Свештеницима и калуђерима свію чинова строго се забранює подбрјаванѣ и подсецанѣ косе, ерѣ в то противно установама и обичаима православне цркве.

1845 Е№ 960.

14.) Препоручує се свештенику, да свагда при свршетку божествене литургіє явля народу у цркви, има ли или нема идуће седмице заповедный праздникъ, кои треба светковати, одпочиваюћи одъ свои тежачки послова и долазећи у цркву на богомолю. Ако нема заповедногъ праздника, него каквыи маный кои люди оногъ предѣла по своме произволеню безъ наредбе црквене праздную, да іѣ поучи, да в света црква разрешила да се у таке дане може радити. Овде се не могу разумети обштинске заветине, кое ако и нису у дане заповедны, него маньи праздника, радити ніє слободно, него іѣ надлежи светковати.

1844 К№ 94.

15.) Празднованѣ четвртка одъ воскресенія до вознесенія христова ни закономъ божимъ, ни правиломъ цркве ніє заповеђено и потOME в неуместно и штетно. Нека ово и свештеници знаю и

парохіянима казую да е слободно и да треба у те четвртке радити.

1844 КМ^с 201.

16.) Гди бы по несрећи остала девојка трудна одъ момка, а обое бы имали волю узети се, и родители бы се нѣови, на то саглашавали, и никакве не бы было премоне по сродству за супружество, ради предупређења убиѣства детета, свештеникъ може девојку обременѣну и пре пороѣая, при наблюдаваню прописаны обични правила венчати: и ако бы пороѣай близу веѣъ быо, или бы станѣ дѣвице онакове явно было и соблазнѣ причинявало, кодъ куѣе. Гди пакъ не бы было праве волѣ узети се пзмеѣу девојке и мужскога или цѣлогъ сагласія родительскогъ одъ обе стране, или гди бы сродство или друго какво препятство сметало браку, да свакиъ таковый случай яви протоѣрею а овай архіерею и одъ нѣга очекуе упутство. Но да се свештеникъ по потреби у овакимъ случаима постара поучити и младенце кои су пали у овай грѣхъ и родителѣ нѣове, да е блудочинство мрзакъ и тежакъ грѣхъ и предъ Богомъ и предъ людма, али да е и дете убити было веѣъ роѣено, было само зачето право убиѣство, и да е човекоубиѣство грѣхъ за кои жестоко казни и судъ божій и судъ людскій и да се убиѣствомъ детета нимало незаглаѣуе учинѣный блудъ, но се

іошъ више грѣхъ на грѣхѣ гомила и казнь на казнь и предъ судомъ божимъ и людскимъ.

1844. К. № 283.

17.) Свештеници ће свакомъ приликомъ, а нарочито у пролеће свойски опоминяти и поучавати народъ и дѣломъ и словомъ да се неузтеже одъ каламленя богиња. Они ће простоме народу предходити примеромъ и децу свою и млађе своѣ приводити лекару, да се на њима кравлѣ богинѣ каламе.

1844 Е. № 329.

18.) Метанѣ крста на извѣстне части болнога, као суеверіе строго се забранюе, па и држанѣ овакви крстића кое користолобиви неки свештеници при читаню молитве болестнику, међу на болне части тѣла, не смеду сени наћи ни при црквама ни монастирима.

1844. Е. № 1077.

19.) Обвезуе се свештенство да безъ отлаганя и затезаня, а благовремено издае дотичне изводе изъ протокола, кадъ иѣ ма кое надлежателство иште ради званичне чисто правителствене потребе и да нетражи за те изводе наплату. А кадъ бы власти оваке изводе тражиле на користь поедини лица, наплаћива ће таксу (1. цв.) осимъ убоги лица, којима ће свагда бесплатно издавати.

1845. К. № 177. (Збор. VI. стр. 130.)

20.) Строго се заповеда, да се храни правило кое прописуе, да се нико не венча безъ предходногъ испыта, протоерейскогъ печата и трехкратногъ оглашенія у три различна неделна или празднична дана; да се пароси неусуде кога одъ оглашенія разрешавати, почемъ е то само архіереима остављно, да се и при испыту и при бракосочетанію свештеници увераваю има ли женихъ и невеста праву волю сочетати се, да ніе коя страна наговорена или приморана, да нема законе какве препоне нѣовомъ бракосочетанію; да безъ согласія и саизволеня родительскогъ бракъ нѣове деце не заключе, а где бы родители были противни да іѣ благимъ начиномъ приволе на саизволенѣ; да у протоколъ венчане непременно заведе; где се появи препона или какво обстоятелство збогъ кога бы свештеникъ у сумњи быо може ли бракъ благословити, да то доставля протоерею, а оваѣ ако небы самъ могао ону сумню подобателно решити, да тражи одъ архіерея наставленѣ и решенѣ. КМ^с 316 одъ 1844 и КМ^с 383 одъ 1845 год.

21.) 1. Кадъ бы се догодило да женихъ и невеста имаю пуны 18 година, а родители или татори, недозволяваю имъ бракъ, не сме свештеникъ венчати донде, докъ му недонесу писмено дозволенѣ на бракъ одъ примирителногъ суда.

2., Удовица или распуштеница, ако е една и друга трудна, неможе быти венчана докъ се

непороди; но ако бы се нашао женихъ кои ће да е узме и трудну кадъ да одъ свое руке писмено, може се венчанъ дозволити; ако е пакъ трудноћа њіова не извѣстна, невенчаваю се докъ не прођу 9. месеци, пуштеници после развода, а удовици после смрти мужевлѣ. Могу оне бити и пре овога времена венчане онда, ако одъ доктора или бабице или друти стари вешти жена докажу да нису трудне, или поднесу обвезателство одъ жениха кои иѣ жели узети, потврђено обштинскимъ судомъ, да ће имаюће се родити дете сматрати као свое рођено.

3., Ни овакве бракове не сме свештеникъ ницошто свршити безъ испита и трекратногъ оглашеня.

4., Несме свештеникъ кадъ се препона буди коя появи испитъ свршити, доклегодъ законимъ путемъ препону не уклони, еръ коя годъ лица немогу бити венчана, та немогу законо бити ни испитана.

1845 К.М. 351. вид. Збор. XII. стр. 72. 36. II. стр. 63.

22.) Цигане 1., несме ни еданъ свештеникъ венчати, докъ се неувери поузданомъ сведочбомъ да су они кои се желе узети христіјани православни, да су безбрачни и да нису у сродству. 2., неће иѣ венчати ако женихъ ніе навршио пуну 17. год. а невеста пуну 15. год. 3., да цигане и циганѣе, кои нису христіјани, или су были

христіяни па се потурчили, или желе вратити се у христјанску веру, безъ предходногъ одобреня архіерейскогъ нити крсте нити као одпадше примаю; 4., децу циганску ако нису крштена слободно да крсте; 5., да имена крштены, венчапы и умрлы цигана заведе у обичне црквене протоколе, где се и сви други уписую; 6., да свештеници за крштень, венчанъ и опело одъ цигана ненаплаћую више, него колико прописуе узаконѣна тарифа.

1845 К. № 397.

23.) Забранюе се свештенику, да црквене утвари — одежде, књиге, крстове, путире и проча, кое су неки побожни христјани приложили цркви и едномъ одкупили, наново подносити другима да њ одкуплюю и тако варати и новце измамљивати; него сваку стварь приложену и одкуплѣну забележити са именовъ нѣнога ктитора, еднога или нѣи више, кои су за цркву ту стварь набавили.

1845 Е. № 989.

24.) Нарећуе се: 1., да свакій Србинъ праздуе свету неделю и друге заповедне празнике на славу божію, да иде у цркву и да се Богу моли, преставши одъ свакогъ рада; 2., забранюе се у те дане тежачке послове радити; 3., нѣ слободно чаршію отварати и пазарь држати; 4., дућани немогу бити отворени, осимъ бакалнице после службе божіе; 5., нѣ слободно у варошь

дотеривати на пазаръ дрва, грађу, брашно и т. д.; 6., меане и кафане да су затворене докъ не пусти црква; 7., шјаце немогу се држати у недељу и празнике; 8., панађури се отвараю другогъ дана, кои долази за празникомъ; 9., недеља и празници у календару ће се штампати црвенимъ словима и свештенство ће иѣ обявљивати. (Збор. I. стр. 113).

25.) При монастирима и црквама где меане постое, неће оне за вино и ракию што се о саборима донесе и народу крчми, таксу по уредби одређену наплаћивати. (Збор. IV. стр. 159).

26.) Уценъиванъ девојка при удаи одъ стране родителъске и турске сасвимъ е забранъно (1849 Збор. V. стр. 20.). Но ако бы се где то догодило, треба да га свештенство искоренюе и правило е: 1., да младоженя кои бы быо уценъиванъ и глоблѣнъ при просидби девојке, има право суду се тужити да му се поврати што е дао; 2.) судъ ће принудити родителъ, турсе и старателъ, да врате и накнаде што су узели, ако то не бы была проста даровнина; 3.) уценъный и оглобленый младоженя, дужанъ е после венчаня за еданъ месецъ дана суду се тужити, а после нема места тужби, еръ ће застарети (Збор. VI. стр. 226.)

27.) Осуђенъ на смръть свештеникъ, найпре се лишава чина (1849. Збор. V. стр. 34).

28.) Таксе при погребима на ползу црквѣй, школа, учителя и учениѣа одређую се по станю местне общтине по овимъ основима: 1.) мараме и пешкири што се вежу на чираке, рипиде и крстове припадаю ѣацима; 2., за чираке и рипиде такса се плаћа цркви; 3., за школу ѣака плаћа се такса школи ради снабдѣваня сиротны ѣака потребама школскимъ и учителя ѣе добіати справедливу награду; 4., таксе за свеће, поліелее и звона имаю быти еднаке за све и сиромашніе и богатіе, оставляюћи доброй вољи богатіи да прево таксе што цркви даду (Збор. V. стр. 45).

29.) Заоставше иманѣ прняворске фамиліе само онда може припасти монастиру кадъ сва фамилія ова изумре, не оставивши после себе никого, ни кѣерь, ни удовицу (Збор. V. стр. 292).

30.) Духовне власти рѣшаваю само, припада ли невиной страни накнада за трошкове и за срамоту при одступаню лица одъ испыта брачногъ, а количество ѣе опредѣлявати грађански судови (Збор. VI. стр. 22 и 77).

31.) Великій Цетакъ као и други заповедни праздници, има се христіянски светковати у воздржанію, тишини и молитви; па зато се дућани не отвараю, пазари не држе и ништа на шіаці не продае (Збор. VI. стр. 89).

32.) Монастири се своимъ иманѣмъ сматраю као за себе независна православна лица и аренда одъ дућана нѣови нѣима и припада (Зб. VI. ст. 95)

33.) Законодавно решенъ опредѣлюе: 1., предазакъ изъ православне восточне вере у другу ма кою веру найстрожіе се у Србиі забранюе, и свакій кои саветуе, примамлюе и садѣйствуе овоме, настрожіе ће одговарати; 2.) бракови између жителя србски, у којима е ма која страна православне вере, само су онда пуноважни, када су одъ православногъ свештеника венчани и у протоколъ православне цркве заведени; 3.) деца у смешанимъ браковима рођена, бы ће сва и свагда крштена у православној цркви одъ православногъ свештеника и у протоколу православне цркве заведена; 4., парнице брачне, где е ма која страна православне вере спадаю у надлежность православы земальски духовны властїи (Збор. VII. стр. 80).

34.) Аренде и киріе одъ меана и дуђана лежећи на црквеној земљи, црквама и принадлеже; но ако бы се нове меане и дуђани на црквенимъ земляма подизали, наплаћива ће цркве за свое кассе само киріе, а приходъ арендїи на ове дуђане и меане припашће обштини чїя е црква (Зб. X. стр. 83.)

35.) При црквама удалѣнима одъ села, да са саграде по могућству кућице ради склоништа народа одъ зла времена (Збор. XII. стар. 100).

36.) Пооштрава се законъ, кои забранюе хуленъ и псованъ вере, закона, крста и поста и упућую се чиновници и свештеници да мотре да

се у томе не греши, ако бы пакъ одъ нѣи кои пао у тай грехъ строго да се казне (Збор. XII. стр. 115).

37.) Вакупске землѣ могу се на ползу цркве продати по одобреню законодавне власти (Збор. XIII. стр. 52).

38.) Трошкови комисія при прегледаню црквени рачуна подмирую села коя цркви принадлеже онако, као што се и трошкови на дочекъ полицајни властей чине, а комисіе ове у трошењу држа ће се прописа за полицајне власти прописаны (Збор. XIV. стр. 135).

39.) Посмртна месечна плата издае се и духовнимъ лицама уживаюћимъ плату одъ правительства, као и чиновницима, а то су: обружни протоѳери, членови апел. и епарх. конзисторіе и професори семинаріе; но архіѳери неће место умрлога за месецъ дана попуњавати (Збор. XIV. стр. 169).

40.) Законъ о црквенимъ властима православне вере опредѣлюе поступанѣ духовны властей (Збор. XV. стр. 152).

41. Правила за вођенѣ рачунски кнѣига при монастирима, црквама и капелама, издаана су 1863. год.

Правила за осигуранѣ капитала издаана су 1866. год. И една и друга важе и по нѣима се поступа.

1839.

42.) С[№] 6. Да бы се архіерейски домови снабдѣли са нужднимъ стварима и покућствомъ, заключено е: да 1., домъ архіерейскій са земляма нѣму принадлежећима остане, као присно-пребиваюће добро архіерейско; 2., округъ архіерейскій и іерейскій да припадне катедралној цркви преѣмнику на употребленѣ; 3., кнѣиге црквене и друге да остану у двору архіерейскомъ ради устроєня архіерейске библиотеке; 4., покућство собно да све штогодъ къ нужди и пристойномъ снабдѣнію принадлежи, но не излишно, остане; 5., покућства куинскогъ, подрумскогъ и асталскогъ да остане толико, колико е нужно да бы се могло дочекати у Митрополиі 12. а у Епископіяма 6. лица; 6., една кола са два коња. Остало све да се у новацъ учини и маси причисли.

А ордени и украшенія, коя бы кои архіерей буди одъ когъ цара или владателя получіо, по смрти архіерея, припасти свагда имаю епископіи (Збор. VII. стр. 143).

43.) С[№] 7. Завѣштанѣ, коє имаю архіереи чинити са своимъ иманѣмъ (види и уредбу државну Збор. IV. стр. 22).

44.) С[№] 9. Опредѣлює се кои имаю остати монастири у Србіи као обштежителни, а кои као метоси (види іошъ С[№] 6. одъ 1842 год.).

45.) СМ[№] 10. Заключено е, да а.) професори богословіе буду свагда іеромонашескогъ чина и да стое подъ управомъ Митрополита одъ кога се и поставляю; б.) да живе у общезитію; в.) да съ нѣма живе и друга лица монашескогъ чина, коя су при митрополиі (види СМ[№] 70 одъ 1863.)

46.) СМ[№] 11. Почемъ е за Србію при Митрополиту една богословія у коіой се уче клирици изъ свію епархія, па да бы се ови за чтеце и пѣвце употребити могли, што безъ предварителногъ у чтеце произведенія быти неможе; то е оставлѣно Митрополиту то преимуѣство, да онъ клирике у чтенію отликуюће се по свомъ благорасуѣенію безъ разлике изъ кое они епархіе были, у чтеце производи и да се исто произведеніе нѣово при рукоположенію за ѣкона после не повторавя.

47.) СМ[№] 12. Произведеніе способни іеромонашески лица на степенъ протосингела и архимандрита бива само по заключенію соборномъ.

1840.

48.) СМ[№] 2. Нарѣѣно е да само у окружной вароши буде протоерей, кои ће се по имену те обружне вароши и именовати; а поредъ нѣга у обружію да се намѣсте онолико намѣстника, колико е за даванѣ печата и вршенѣ други дужностій необходимо.

1841.

49.) СМ[№] 1. Да се безъ нужде унапредъ неспособни и богословію не свршивши за свеште-

нике не рукополажу (види С № 1. 1846.) И при рукоположеню свештеника да се строго пази на морално владанѣ и способность лица, коя се у чинѣ уводе, као и да се свештеници коихъ бы се хрѣаво владанѣ осведочило лише свога чина (Збор. XII. стр. 99).

1842.

50.) С № 1. За ношенѣ литіе по поляма о заветинама наређуе се: 1., да се у месту где ће литія быти уочи тога дана у цркви сврши вечерня съ бденіемъ, а где нема цркове на сходномъ и уобичаеномъ месту вечерня съ бденіемъ сврши; 2., сутраданъ на празникъ одслужи у цркви ютреня и св. литургія, а где нема цркове да се ютреня косно и благочино сврши; 3., после литургіе где е црква, а где ове нема после ютренѣ, да се одма литія понесе ради одржаня чиности и поредка, а и зато, да и верни кои ће литію спроводити буду бодри и трезвени; 4., у спроводу литіе да буду и стари и млади, и мужко и женско па и мѣстне власти, а не само младежь; 5., места где ће се стати и евангеліе съ ектеніама читати да буду чиста и светинѣ достойна, о чему ће се свештенство съ обштиномъ найпре морати споразумети; 6., кадъ се литія пронесе и сврши, онда да се сврши водоосвештенѣ, народъ покропи и затимъ къ слави приступи.

А уредба 1845 збор. III. стр. 110 налаже, да се свуда имаю литіе носити.

51.) СМ² 2. Кадъ обстоятелства собомъ донесу, да се народу, кои се кодъ цркве на богомольи скупю, нешто званично обявити има, да се то чини после свршене службе божіе а не пренити за време траюће службе на којој съ народомъ имаю и старешине присуствовати. „Кметови парнице кодъ цркве о празницима да не расправляю, нити кога услѣдъ пресуда свои овде каштигую.

52.) СМ³ 3. Нарече се, да се кодъ цркве о слави за време траюћегъ богослуженія не свира и не игра, него да мало и велико, старо и младо, и мужко и женско на богослуженю у цркви буде.

53. СМ⁴ 4. Зато што се спомени у течаю године на гробовима умрлы чине, што в давный обичай одъ првы христіянски времена умрле честно погребавати и ньюве гробове нерушимо хранити, нарече се: да гробля буду заграђена, да се подигне великій дрвеный ерсть са икономъ распятія у гроблю и да обште гроблѣ има и едну сувоту, у којој бы се покойници опоявали и у потреби некій сать дуже прележати могли.

54.) СМ⁵ 5. Услѣдъ уредбе подъ $\frac{\text{В. } 393}{\text{С. } 297}$ те год. издане, опредѣлено в соборомъ да се парохіе тако уреде, да редовно свака има 200. а где положеніе места небы допустило найманѣ 150. домова. Но ако кое веће село или више врло на близу налазећи се маньи села, имаю

преко 200. домова, али нѣово число не бы юшъ за две найманѣгъ количества парохіе довольно было: да могу подъ едномъ парохіомъ остати, докле имъ число кућа, колико е за две парохіе нужно ненарасте, кромѣ ако бы се по увиѣеной и доказаной потреби у оба случая другчіе уредити морало (вид. СМ^е 4. 1844.)

55.) СМ^е 6. Ради воѣеня рачуна и ясніегъ прегледа станя монастирскогъ да се бележе сви приходи у едну кнѣигу: одъ помоћи правителствене годишнѣ двеста талира, одъ проданы производа монастирске економіе, одъ епитрахиля, милостинѣ, парохіе, одъ молитава и одъ цѣливаѣе иконе, и сви други подъ коимъ му драго именовъ были, осимъ бира кои ѣе се къ рани монастирској причислявати. Намѣстникъ ѣе подъ надзоромъ настоятель уводити приходе у еданъ протоколъ; има ѣе се обшта една каса коя ѣе се хранити кодъ настоятель подъ три ключа — еданъ ѣе држати настоятеля, другій намѣстникъ, а трецій еданъ одъ братства. Тако исто намѣстникъ и расходе записуе у расходный протоколъ подъ надзоромъ настоятеля, ништа се важніе безъ сагласія свега братства не предузима, а расходъ преко 1000 гр. не чини се безъ одобрения духовне власти и да се свакій поединый 50 гр. чар. расходъ уредномъ квитомъ засведочава. Братство ѣе за свое потребе плату изъ кассе монастирске уживати, обиталиште, препитаніе и

надзираніе у болести у монастиру добивати на рачунъ монастира. Обштежителни монастири уживаю едну пуну, а гди є могуће две пуне парохіе, а метоси едну. Братство ће чину свомъ сходно живити, богослуженіе точно одправляти, никада ово непропустати нити изостајати одъ црквене богомолъ, любовно међусобомъ живити, узаймно се у добродѣтели сазидавати, и настоятелъ усрдно почитовати и повиновати имъ се, а ови братство свое отечески предусретати и о напредку нъіовомъ у монашескомъ подвигу словомъ и дѣломъ старати се, одело по уредби носити, пазећи да хальине небуду скупоцене, но пристойне. камилавке да су светогорске, конѣ свое не држати, него се обштима монастирскимъ служити, безъ посла и дозволеня и безъ знаня настоятелъва никада изъ монастира не ићи, него у монастиру при цркви или економіи налазити се, — уобште у молитви, вршеню правила, благовременомъ свештенодѣйству долазећемъ народу, у полезномъ каквомъ дѣланю, собственомъ усавршаваню и узвишеню благостаня монастирскогъ свое задовољство наодити, држећи се верно у свему устава монашескогъ (вид. СМ[№] 10. одъ 1846. год.) СМ[№] 2. одъ 1851. СМ[№] 12. 1854. СМ[№] 9. 1855. СМ[№] 4 и 5. 1856. СМ[№] 1. одъ 1857. СМ[№] 1. одъ 1858.

Иманѣ умрлы іеромонаха и монаха наслеђуе монастиръ (Збор. V. стр. 23).

1844

56.) СМ[№] 5. Да бы народъ болѣ вршіо свою христіянску дужность исповести и причешѣа, помага ѣе свештенству и дотичне државне власти, као што су и оне, чиновници и старешине обвезане христіянски се владати, постъ ненарушавати и святой тайни приступати имати. (вид. СМ[№] 4. 1855 год.)

57.) СМ[№] 6. Почемъ се прославля праздниѣ св. Савве као патронъ своіо отечествены школа; то се нашло за нужно, поредъ послѣдованія у типку прописаногъ за управлянѣ свештенства нашегъ наредити: да се вечерня, ютренья, литургія свечано и саборно одслужи, да се 1., на литіи боя се на вечерньи уочи праздника свршуе, после ектеніе: ѣще молимса, ш ѣже сохрнитиса храмъ семъ ѣи всаксмъ градъ ѣи странѣ дода сво: ѣще молимса, ш милости, жизни, мирѣ, здравіи ѣи спасеніи равшвъ божіихъ приложники въ ѡтечественныхъ ѣчилищъ: 2., на литургіи праздника у првой ектеніи после евангелія на своемъ месту да се дода онако исто као и на литіи; 3., да се на проскомидіи, учини оваѣ споменъ: помани Гди приложники отечественныхъ ѣчилищъ, а на великомъ входу одма после спомена ктитора и приложника храма да се рекне: приложники ѡтечественныхъ ѣчилищъ да поманетъ Гдъ Богъ и т. п.

Мірска лица у цркви неѣе слова говорити, него само свештена.

После свршене литургіе, свештенство ће црквена одѣяніа свући, а затимъ у зданіе школско отићи, куда ће и младежь школска са своима наставницима и пре свештенства отићи имати. Ту ће свештеникъ пре свега, у епитрахилію и фелону водоосвећенѣ свршити и покропити младежь, и собе у којима се юность учи; а после могу овде слѣдовати слова одъ мѣстны наставника или други школи принадлежећи лица.

58.) С.М^с 9. Заключено е, да осимъ архіерея само архимандрити могу носити крстъ о врату, а не и протоѳери.

1846.

59.) С.М^с 1. Почемъ се јошъ неможе свуда поступити по решенію С.М^с 1. одъ 1841 године, ерѣ за слабе парохіе немогу да се нађу клирици изучивши богословію; то е заключено: да 1., архіереи преко Митрополита потраже клирике изъ нѣгове или друге епархіе, кои бы хтео упразднѣне парохіе примити се; 2., ако се и овимъ начиномъ не бы нашао свршившій богословію, онда лице кое же ли упразднѣне парохіе примити се, да се баръ едну годину у богословіи поучава и спрема за чинъ; 3., ако и ово не бы могло бити збогъ тога, што се парохія мора попунити, онда ће таква лица положити испитъ у читанію, писанію, правилу црквеномъ, пѣнію и катихизису, па после са знанѣмъ собора рукополагати се.

60.) СМ^с 2. Лица коя нису могла добити свештений чинъ у Србији, па пређу преко границе и на страни безъ знаня и саизволеня дотичногъ архіерея добію чинъ, немогу овде ни свештенодѣйствовати ни парохіе добити, него да иду онамо гди су чинъ получили, ако не желе да се овде као прости люди сматраю.

61.) СМ^с 3. Архіереи ће безмездно и единствено по заслуги рукополагати и добро мотрити да нико ни на име архіерея, ни у свое име ништа одъ рукополагаемы неистязуе За полученѣ сингеліе опредѣлена е такса 1 # дес. за антиминосъ 3. # за освеженѣ цркве 7 # дес. Да не бы освеженѣ цркве ни народу, ни архіерею причинявало великій трошакъ, а и при већемъ стеченію народа свршавало се, то да се правилно одъ архіерея предузима при посеженю свои епархіа. (види збор. VII. стр. 36.)

62.) СМ^с 4. Ради утврђеня благочестія и благоправія изявлюе се потреба да свакій чиновникъ, изузимаюћи закона препятствія, недельомъ и праздникомъ у цркви на литургію иде, и баръ еданпутъ преко године — узъ частный постъ причестити се дужанъ буде, да ни еданъ явнимъ нарушаванѣмъ поста, а іошъ манѣ псовкама народъ несоблажнява, нити своима служительима такво што допушта.

63.) СМ^с 5. Старіи свештеникъ у месту где апсеника има, у време частногъ поста опомену

ће да хране постъ, да иѣ на данъ или два дана пре причешћа исповеди, и оне кои се по правилама св. цркве достойни покажу причести, наставајући да се за св. причешће спреме, преобуку и ако е могуће окова ослободе. Ако се не бы могли у цркви причестити, него у соби надлежательства, то соба има быти чиста и окаѣена. Осуѣне на смртъ да за некій данъ пре погубленя на покаянiе побуди, исповеди и ако се истинито покаю за зла своя дѣла да иѣ и причести. (вид. СМ[№] 8. 1858 год.)

64) СМ[№] 6. Збогъ тога, што деца умрли свештеника по већоѣ части у одвећъ бедномъ и убогомъ станю остаю, рещено е: да деца свештеничка по смрти родителя свои у бедномъ станю оставша, за годину дана по смрти онакогъ свештеника уживаю половину бира и осталы прихода изъ очине имъ бывше парохiе, кою ће на полицу издавати прiемници споменуты парохiя ако бы се и сингелиомъ зато време снабдѣли (вид. СМ[№] 11, 1854 год. и СМ[№] 7. 1856 год.)

65.) СМ[№] 7. Да бы се у одправляню правила црквеногъ точность и уредность наблюдавала, рещено е: да варошко свештенство 1., правило црквено посведиевно уредно и неизоставно одправля; 2., да ради болѣ точности и реда найстрожiе чреду држе; 3., да чредный свештеникъ благовремено у цркву долази, а у случаю препоне дужанъ е благовремено сопароху явити, кога

е дужность у такимъ случаима заменути; и 4., да и свештеницы не чредни одъ правила црквеногъ подъ одговорношћу не усуде се изостаяти. (вид. на пр. СМ^с 9. 1854. год.)

66.) СМ^с 8. Заключено е 1., да се унапредъ гди е годъ могуће узъ парохію протоерейску устрои капеланія на уживанѣ капеланово; 2., да се протоереи одъ катадневного држаня чреде разреше, а да место нѣи капелани држе нѣову чреду (вид. СМ^с 47. 1863 год.), а протоереи да држе чреду недельомъ и праздницима; 3., капелани ће поредъ катадневне чредне замене обвезани быти и по парохіи по произволенію и опредѣленію протоерея вршити дужность безъ потраживаня икакве зато награде одъ протоерея, развѣ одъ читаня евангелія и псалтира кадъ бы іѣ протоереи на то употребили, има ће прописану награду. Но овомъ заменомъ неиде се на то, да протоереи ништа по своіѣй парохіи не дѣйствую, него имъ се дае у помоѣь капеланъ да іѣ послужи у парохіи онда и онде, када и где они не бы могли дѣйствовати. Протоереи баръ еданпутъ преко године и то најболѣ узъ частный постъ поводомъ водоосвеѣеня свакогъ и најманѣгъ свогъ парохіянина на дому имаю посѣтити и тиме добаръ примѣръ ревностногъ пастира дати. Где нема капеланіе, а има у месту поредъ протоерея два или више свештеника, обвезани су ови, у чреди протоерея замєнѣвати бадава,

а за послуженѣ протоерейске парохіе, да се съ нѣмѣ угоде.

67.) СМ^с 9. Свештенство по варошима имаюћи сопарохе и ѱаконе да ове узимлѣ у помоћъ за читанѣ евангелія и псалтира надѣ упокоенимѣ, а не црѣвеняке, учителѣ и ѱаке, што неки чине единствено ради прибытка.

1847 год.

68.) СМ^с 4. Приликомѣ ступаня новопосвеѣногѣ архіерея у соборѣ архіерейскій, утврђую се пређашня заключеня соборна, коя обвезую и новогѣ архіерея, да по нѣма поступа (вид. СМ^с 8. одѣ 1854).

1849 год.

69.) СМ^с 11. Сходно обичаю на востоку уобычаеномѣ, и епархійски архіереи могу имати протосингела, кои да буду онака лица коя су више науке изучила и коя се особитимѣ заслугама одликую; а у недостатку овы найдостойнія монашеска лица епархіе, но произведеніе овы да буде по споразумлѣню съ Митрополитомѣ.

1854

70.) СМ^с 9. Наредбомѣ на свештенство да ревностно испуњава своѣ дужности свештенодѣйствованя и ученя народа и словомѣ и дѣломѣ, заповеда се: 1., да свуда гди е црѣва у месту а има іѣ ту више свештеника батадневно правило у црѣви чредно свршую, кои су одѣ црѣве удалѣни неделомѣ и праздникомѣ и правило и бо-

жествену литургію свршую, не изговараюћи се ни даљиномъ места, ни другимъ неудобностима, ни слабимъ посеђаванѣмъ цркве одъ народа, ни дѣлима, коя у те дане по капелама свршити имаю, ерѣ се та дѣла по повратку изъ цркве имаю и могу свршити; 2., да свештеници уче люде вѣри и закону словомъ; 3., да свештеници сами побожно постунаю и живе по науци христовой, да избегаваю све што имъ непристои, забранюе имъ се, пушенѣ, посѣђаванѣ меана, кафана, зрелишта, картанѣ, ловѣ, ношенѣ оружія и подобна неприлична нѣма дѣла; да наблюдаваю трезвеность душевну и тѣлесну, да су безазорни у свима дѣлима, да су благоразумни, да буду угледѣ пастви за све што е добро.

71.) СМ^с 10. Опредѣлюе се: 1., да мѣрско свештенство носи хальине загасито плаветне бое, постава цубета одъ ѣезіе загасито црвене бое, а такавѣ да е и поясѣ за ѣаконе и пресвѣтере; кодѣ намѣстника вишнѣкасте бое и такавѣ поясѣ, кодѣ протоерея отвореніе црвене бое съ таквимъ поясомъ; капа за све да е одъ црне чохе; 2., іеромонаси да носе хальине свештеничке одъ црне чохе или друге матеріе таке бое, съ таквомъ поставомъ и поясомъ; игумани да носе поставу и поясеве вишнѣкасте бое, као и друга при двору архіерейскомъ монашеска лица, коя благословеніе на то получе; протосингели и архимандрити да имаю поставу и поясеве нешто

отвореніе црвене бое као и протоереи, сви монашескогъ чина да носе праве камилавке; настоятели и двору принадлежећа монашеска лица кадъ у цркву иду у недельне и празничне дане и кадъ предъ архіерея излазе носе расе и пана камилавке, архимандрити крстъ о едностручномъ ланцу повръ расе, а при богослуженію поврхъ одежде о пантльици црвене бое; 3., да и клирици носе дубета угасито плаве чохе, шкуртельку плаветне бое, антерію и поясъ одъ таке исте бое. (вид. СМ^е 29. 1863 год.).

72.) СМ^е 13. По обичаю и правилу восточне цркве наређуе се: да се сва лица монашеска, дакле и архіереи само именовъ зову и подписую, а презиме да изостае. Къ томе да се овабо титулираю: митрополитъ — высокопреосвештенѣишій; епископи — преосвештенѣишій; архимандрити — пречестнѣишій; игумани — преподобнѣишій; іеромонаси — преподобный; протоереи — пречестнѣишій; намѣстници и пароси — честнѣишій; капелани и ђакони — честный. Архіереи у президіјалнимъ и епископскимъ актама називаће протоерее — благоговѣишій, а остале чинове — благоговѣиный.

73.) СМ^е 16. Услѣдъ появившегъ се двоумленя, заключено е сообразно обычаю восточне православне цркве: да се усопши архіереи опояваю опеломъ свештеничкимъ и да се погребавая у цркви. Само у случаю, кадъ бы архіерей другојачіе о свомъ погребенію завештао, и

то бы се завештаніе могло испунити , да се одъ овогъ правила може одступити.

1855.

74.) СМ^е 1. Нарече се: да се клирици други епархія неухлѣбляваю онде , где има клирика те епархіе , осимъ кадъ нарочита потреба цркве изискуе , у комъ случаю , да се рукополаганѣ не предузима безъ одпуста надлежногъ епархіялногъ архіерея , съ коимъ да се потребу имаюћій архіерей споразуме.

75.) СМ^е 2. При снабдѣнію свештеника са сингеліомъ да се архіерси найпре увераваю , да приставлѣный коіой парохіи свештеникъ дужности своіой удовлетворава и уваженіе обште ужива , па онда га сингеліомъ снабдѣваю ; но где по качеству свештеника и парохіе ово отлаганѣ ніе потребно , може се свештеникъ у исто време кадъ се опредѣлява на парохію и сингеліомъ снабдѣти.

76.) СМ^е 3. Свештенство наше ради далѣгъ свогъ изображеня обвезано е набавити свешколске вѣнѣге духовногъ и црквеногъ садржая , баръ бое су издане кодъ насъ.

77.) СМ^а 5. Повторава се правило: да свакій свештеникъ кадъ бы замену свога сопароха или другога кога свештеника и свршію крштенѣ или венчанѣ или погребеніе , да у протоколь уписуе свое име , а не онога пароха , коме бы припадало да то дѣло сврши , (а у примѣтби да

стави чія в парохія). Тако исто да се за восприемника уписуе оно лице, кое е као восприемникъ младенца одъ купѣли воспріяло, ако е оно и чинило то у замену фамилярногъ кума; еръ оно е правый отаць крштеноме и стои съ ньиме као са своимъ рођенимъ синомъ у првомъ степену сродства, а фамилярный кумъ, ако е друго кое дете крстіо онакомъ родителю, стои съ овимъ, као са своимъ синовцемъ у трећемъ степену сродства.

78.) СМ^б 6. Изъ уваженія свештенички трудовъ, у свештеномъ званію поднешены, нарочито збогъ убожества остаюћи фамилія свештенички, да се фамиліе умрлы свештеника ослободе плаћаня таксе за звона, места за гробницу и ђаке кои буду на спроводу. Међутимъ разуме се да ће имућни свештеници, своимъ завештаніяма, на бористь цркве и школе своимъ добримъ примѣромъ парохіянима предходити.

79.) СМ^с 7. Протоереи и намѣстници неће за саобштенѣ уредбе и налога сазивати свештенство у месту где живе, него ће налоге свое духовне власти саобштавати подручномъ свештенству писмено, пошлюћи налогъ власти редомъ одъ едне цркве до друге съ препорукомъ на свештенство поедини црквѣй, да прочитаю и ако е уредба препишу и далѣ сусѣдномъ свештенству пошлю.

80.) С. № 8. Землѣ су монастирске ограничене и таѿиомъ утврђене, зато се немогу самовластно меняти ни продавати. У потреби какве промене, настоятель ће то предложити конзисторіи, која ће се средствомъ смешане комисіе о томе уверити, после правителству представити, па текъ по полученомъ сагласію правителства, да се удѣйствуе промена.

81.) С. № 9. Налаже се настоятельима и братству монастирскомъ да нипошто ни едногъ дана не пропуште прописано правило а неделомъ и празникомъ божествену литургію, да се владаю по правилу, како бы долазећий народъ сазидавали, парохіјане уредно послужили и сва свештенодѣјства у цркви и парохіи благоговѣјно свршавали; да хране миръ, слогу и любовъ, да настоятелѣ поштују и слушају, а ови да су примѣръ добродѣтели братству, нико да изванъ монастира не ноћива, да верно предаю што ко у парохіи добіе. Ко бы почео самовольствовати, тога настоятель да насамо *найпре* опомене, *потомъ* изобличи и ако се непоправи конзисторіи яви. Начну ли настоятели што противу реда и на штету обителѣ чинити, братство ће писмено епархіјалној власти доставити. Настоятели ће водити бригу о узвишеню благостаня, чистоћи и реду, пристойности и уредной трапези братској, има ће свагда намѣстника, као помоћника кои ће и рачуне по уредби С. № 6. 1842 водити, кои се рачуни у собору братства прегледати, подписати и печатомъ монастирскимъ утврдити имаю. (види С. № 6. 1842.)

1856.

82.) СМ^о 1. Опоминѣ се свештенство, 1., да свете тайне и обреде благоговѣйно свршуе, да водоосвећенѣ и молитве о заветинама непренебрегава и да молебства обшта, као и поедина свештенодѣйства краткимъ поученѣмъ пропраћа; 2., да по окружнимъ и другимъ местима где има више свештеника не само неделомъ и праздникомъ, божествену службу неизоставно одслужи, него и сваки данъ ютреню, часове и вечерню уредно држе, а уобште ни една црква да неостане безъ службе, ютренѣ и вечернѣ у дане неделне и праздничне; 3., да се честно владаю и за угледъ нравственности вернима служи, да се клоне и избегаваю не само скаредны дѣла, него и непристойны речей; 4., да точно и уредно испуњаваю наредбе свое власти, о чему добро да пазе протоереи и намѣстници, кои ће неисправне исправляти и немарљиве саветовати на ревность, па ако нема успеха да старою своєю власти яве. Свештеници ће свое протоерее и намѣстнике, као прве између себе поштовати, пристойно предусретати и ньюове опомене къ срцу примати.

83.) СМ^о 3. Да се по свима црквама отечества на данъ св. првознанога Андрея служи, уочи праздника да буде велика вечерня, у ютру ютреня съ полиеємъ и литургиомъ, коя да се заврши благодарственнымъ молебствомъ, и гди е више свештеника свегда соборно (вид. 1836 № 232.)

84.) СМ[№] 7. Уредба 1846 СМ[№] 6. и одъ 1854 СМ[№] 11. обяснява се: да се онима удовицама свештеничкимъ, о којима се кодъ духовногъ надлежательства добаже да су оскудногъ станя и таквой деци почивши свештеника, коя су малолѣтна и јошъ на путъ не изведена, половина бира и свию прихода парохіјалны за пуну годину дана по смрти свештеника има издавати. Удовице пакъ кое бы свештеници после себе оставили у такомъ станю, да оне имаю известне приходе, којима се прилично издржавати могу, као и деца усопши свештеника, коя су већъ удомлѣна или су иначе кадра своимъ радомъ потребе живота подмиривати, да немаю права на ову половину прихода, почему да имъ се иста и немора издавати.

85.) ЕМ[№] 87. Где има при цркви ђаконъ еданъ или више кои нѣ учитель имаю се одъ пароха употреблявати прикрштеню, венчаню, елеосвећеню, опелама, парастосима и прочимъ чинодѣјствама, долазиће и они са паросима ежедневно у цреву на вечерню, јутреню, часове а неделюмъ и празникомъ вечерню, јутреню и литургию служити. Узимаће се у сослуженіе овако: кадъ се за спроводъ мртваца ишту два свештена лица, надлежный парохъ узе ће ђакона, а не сопароха, кадъ се ишту 3. или 4. свештена лица за опело, да се по еданъ парохъ манѣ, а на нѣгово место ђаконъ узима.

86.) По правилу наше цркви братотвореніе забранюе се, и свештеникъ кои бы ово братотвореніе благословію подлежи отлученю, а учинѣно братотвореніе сматра се као да ніе ни было, ити да постои, те она лица могу се венчати; ерѣ ни ко не може себи брата или сестру родити. (вид. Кормч. 158.)
1857.

87.) СМ^ѣ 2. Причешћивати народъ на царскимъ и сѣвернимъ дверима изъ два путира ніе одобрено, а за болне треба цео агнецъ као за прећеосвећену литургию извадити, напоити, у свое време раздробити, и осушити, па по пропису у служебнику изложеномъ хранити за болне.

88.) СМ^ѣ 3. Препоручуе се свештенику, да словомъ пастирскимъ одвраћа христіяне одъ уобичаене псовке, хуле и безчешћеня Бога и свега што е свето и закономъ христіянскимъ признато и утврђено за поштованѣ, као — отацъ и мати, вера, законъ, крстъ, постъ, и т. д. казуюћи свуда, да е то великій грѣхъ и врло штетанъ за благонравіе млађи наши.

89.) СМ^ѣ 4. Прописуе се, да свештеници не дерзну ни испитати, ни венчати жениха исподъ 17. а невесту исподъ 15. године, но да то могу чинити кадъ су младенци подпуно навршили женихъ 17. а невеста 15. година. Ни свештеници, ни протоереи да не чине ни представленя своіой власти за венчанѣ онаквы лица, коя бы исподъ тихъ година была, но да то у нужди каковой дотичны домова и збогъ снажніегъ изгледа

таквы младенца, могу чинити само у недостатку неколико месецій найвише пола године до навршеня прописаны за бракосочетаніе лѣта. Но у овимъ приликама да се не усуде нипошто предумимати, нити къ испыту приступати, нити каква обеѣаня давати, да ѣе имъ се молба заистакодъ власти уважити, докле не бы своимъ редомъ получили званично одобренѣ одъ свога архіерея, добро памтеѣи да ѣе противно поступаюѣегъ неминуюмо найстрожія казнъ постиѣи.

90.) СМ[№] 11. Изречена е потреба, да 1., државіе власти не позивлю свештенике у недельне и праздничне дане; 2., да се има призренѣ на нѣюве дужности и потоме у позиву дужи рокови одреѣую, да бы они о замени у дужности промотренѣ учинити могли; 3., да се позиви нѣима одъ срезке власти непосредно шилю; 4., бадъ имъ позиви поздно или после означеногъ рока доѣу, или су препятствовани важнимъ нетрпеѣимъ одлаганя свештенодѣйствомъ задржани одъ долазка на време, да имъ се одоцненѣ не припише у кривицу.

1858.

91.) СМ[№] 5. Изявлѣио е, да се судови граѣански не упуштаю у решаванѣ, да ли окривлѣный свештеникѣ заслужуе и изверженіе изъ чина, ни да ту казнъ изричу, него да они само друге казни за нѣгова преступленя по закону опредѣлюю, а прво духовной власти оставляю, коя

ће кадъ іой се преступникъ заедно съ пресудомъ пошлѣ, безъ икаквогъ вліянія грађанске власти пресудити, хоће ли свештеникъ лишенъ быти чина, па ако тако рѣши, она ће, поступивши найпре поради тога по надлежности, нѣга чина и лишити.

92.) СМ^е 7. И духовне и грађанске власти да садѣйствую да се на потребнимъ местима цркве саграде, ерѣ е недостатакъ црквѣй између други, еданъ узрокъ што народъ у благочестію ослабљава.

93.) СМ^е 8. Сужнике кадъ падну у болестъ свештеникъ има слободу походити, на покаяніе приводити и по качеству каянѣ светогъ причешѣа удостоити; умрле пакъ сужнике опояти по обреду цркве и погребавати іѣ, па слободно споменъ и парастосе чинити; имаюћимъ се погубити на три дана пре погубленѣа свештеникъ одлазити може да іѣ за смртъ спреми, на каянѣ приведе и по качеству каянѣ причести, после погубленѣа опое и по захтеваню сродника споменъ и парастосъ свршуе.

1859. год.

Месеца Февруаріа.

94.) СМ^е 2. Строга се издае опомена свештенству да на поступке свое добро мотри и не усуди се светиню позива свога хрѣавимъ владанѣмъ и обхођенѣмъ своимъ безчестити.

95.) СМ[№] 5. Старешинство свештеника означае се по времену полученогъ пресвѣтерства а не ѣаконства, при богослуженію и свима свештенодѣйствама. Но лица коя збогъ потребе и способности дуго служе при архіереима у ѣаконскомъ чину, кадъ получе пресвѣтерство да се одликую првенствомъ места међу онимъ пресвѣтерима кои су службомъ у свештеномъ чину млађи, са нарочитомъ наредбомъ дотичногъ архіерея, безъ кое има се оно обште правило наблюдавати и редъ међу свештеницима хранити.

96.) СМ[№] 6. Наредба е издата, да свештенство не пропушта свршивати мѣросанѣ народа у дане, кадъ уставъ црквеный извршенѣ овога сазидателногъ обрѣда предписуе.

1859 год.

Месеца Мая.

97.) СМ[№] 1. Нарѣђено е услѣдъ обзира на 6. точку устроенія судова окружны, да окружне началнике и нѣове помоћнике, предсѣдателѣ и членове окружны и други виши судова заклиню приступаню у званіе окружны протоѣреи, а све друге ниже чиновнике и лица коя ступаю у поданство србско заклинѣ свештеникѣ у чіоѣ се парохіи надлежателство налази.

1862.

98.) СМ[№] 1. Услѣдъ опомене вселенскогъ патријарха Г. Іоакима да е правило восточне православне цркве свршавати тайну крштѣня погру-

жаванѣмъ а не поливанѣмъ, нареѣено е: подѣйствовати на свештенство сръбско, да придржаваюѣи се точно правила цркви православне, свето крштенѣ погруженѣмъ свршуе.

99.) СМ^ѣ 2. Опредѣлюе се да се изъ црквене касе издае на баруть и признае у расходу рачуна онолико, колико се потроши о праздницима и отечественимъ светковинама само на пуцанѣ за време траюѣга богослуженія и чисто црквене свечаности.

100.) СМ^ѣ 3. Поставля се правило — да су и свештенички домови, (ма и не было у њима друге мушке порезъ плаћаюѣе главе) дужни надлежномъ свомъ пароху прописану таксу за сва свршена свештенодѣйства плаћати, осимъ случая где бы хтели по братскомъ одношаю еданѣ другога као пароси узаймно послужити; но касателно бира пароси да немогу одъ свештеника, у њіовой парохіи налазеѣи се, таковий потраживати.

101.) СМ^ѣ 4. Да бы се одклонила неправилностъ, коя се по некииъ монастирима почела появљивати односно опела и погребаваня умрлы монашествуюѣи лица, нареѣуе се: да се у случаю упокоенія, сва свештена лица монашескога реда, заключно съ архимандритомъ и облаче и опояваю точно онако, као што о томъ гласи правило у великомъ требнику подъ насловомъ: послѣдованіе исхѣдное монахшвѣ.

102.) СМъ 5. Немаю се унапредъ никакве таксе новчане у име архіерейски разрешенія и благословенія одъ народа наплаћивати. (Збор. XII. стр. 102).

103.) СМъ 6. Опредѣлюю се правила за зиданѣ црквѣ тако, да 1., свака парохія одъ 300 или 200 домова или толико порески глава може градити цркву за себе, било одъ слабогъ, било одъ тврдогъ матеріяла; 2., да се обштина са свештеникомъ договори, и потражи преко протоѳрея одобренѣ одъ духовне власти, са изывомъ какву и колику цркву мисле градити, имаю ли изабрано место за нову цркву, имаю ли и колико новаца; кадъ бы пакъ было спора о месту за нову цркву у недостатку обште сагласности, реши ће споръ духовна власть у договору съ министерствомъ просвете и црквени дѣла; 3., примлѣну молбу за грађе-нѣ цркве конзисторія има саобштити архіерею на разсмотренѣ, а после се саобштава министерству просвете и црквени дѣла да нареди да се сходанѣ планъ изради; 4., израђенѣ планъ шилѣ се конзисторіи да га расмотри сама па поднесе и архіерею; 5., ако се и одъ духовне власти одобри сачинѣный планъ, пошилѣ се начальничеству да га дотичной обштини преда; 6., полицайна власть одређуе држанѣ лицитаціе, па затимъ кадъ се уговоръ по закону закључи; тада дотична обштина са свештеникомъ проси одъ архіерея благословъ за полага-нѣ темеля и наиме-

нованѣ храма (срав. СМ^с 16. одъ 1866 год. вид. законъ о начину поступаня кадъ хоће да се граде цркве Збор. XVI. стр. 38).

104.) СМ^с 7. Према правилу поставлѣномъ 1842 СМ^с 5. кое опредѣлява maximum и minimum, парохія наређуе се: да се поедине парохіе кадъ се поваже могућность и потреба сгодніе располажу съ обзиромъ на положай места, на брой села, на њіово растојанѣ едно одъ другоъ и на удаленѣ њіово одъ цркве, о чему ће епархійски архіереи представляти архіепископу и митрополиту србскомъ, кои ће по овоме ступици у сношенѣ съ министерствомъ просв. и црквен. дѣла.

1863 год.

105.) СМ^с 3. Забрануе се свештенимъ лицама носити своєвольно буди какове знакове одличія и наређуе: да само она свештена лица, којима є власть знаке одличія подарила могу такове, а не по свомъ произволеню и друге носити.

106.) СМ^с 4. Налаже се свештенству да особиту пажню обраћа на свештене иконе и стара се да буду оне у духу и стилу православномъ живописане, кое на подранѣванѣ побожности и утврђиванѣ благочестивости служе.

107.) СМ^с 5. Опоминю се монашествуюћа лица, да ніе сходно њіовомъ опредѣленю и позиву, да на свою личностъ купую и претяжаваю непокретно иманѣ. (СМ^с 9. 1864 год.)

108.) С. № 11. Сходно С. № 5. одъ 1859. обявлено е, да се сматра за старіегъ у чинодѣйствованю онаѣ, кои е пре постао пресвѣтеромъ, а за време одсутства окружны протоерея, извршива ће нѣгову дужность оно свештено лице, коме епархіална власть то повери.

109.) С. № 13. Почестне членове конзисторіалне, кад' дужностно одсутвую одъ свое парохіе, дужни су сопароси и сусѣдни свештеници нѣи бесплатно у парохіи послужити, почемъ и они бесплатно врше наложеноу имъ дужность.

110.) С. № 18. Сопароси или и оближњи свештеници дужни су свештенике у комисію изаслане, као и почестне конзисторіалне членове, у случаю, кадъ буду ови томъ дужношћу обвезани, у свима нѣовимъ парохіалнимъ дужностима безъ икакве накнаде заступати по причини той, што и они врше поверене имъ званичне послове безплатежно.

111.) С. № 19. Поставля се правило — да сви кои се рукополажу за ђакона или свештеника имаю плаћати за свеће цркви у којој су рукоположени по 9. цванцика, а произведени за протоерея, игумане или архимандрите плаћа ће цркви таксу по еданъ дукатъ.

112.) С. № 26. Опредѣлюе се, да свештеници кои по пресуди духовногъ суда у монастыру досуђену имъ епитимію издржаваю, ежене дневно у цркви служе, ако нису подъ архіерей-

скимъ запрештенѣмъ и ради исправленя свога подѣ строгимъ надзоромъ монастирскаго старешине пребывати.

113.) СМ[№] 28. Да се о славама црквенимъ, држе цркве отворене, али да не бы ко што изъ цркве украо, обвезани су свештеници и тупори водити бригу да се то недогоди.

114.) СМ[№] 29. Опоминѣ се свештенство да се придржава уредбе одъ 1854. СМ[№] 10. коя опредѣлюе бою хальина и поставе.

115.) СМ[№] 32. Наређуе се, да членови конзисторія, почемъ су свештеници, на свима актима поредѣ државногъ имена *членъ*, и свой свештеный карактеръ *іерей* имаю подписивати.

116.) СМ[№] 34. Заключено е, ради олакшаня дѣла у свима случаима, у коима потреба захтева са стране званична извѣстія по комъ нибудь предмету набавити, да се гг. отечествени архіереи обраћаю г. Митрополиту србскомъ, кои ће потомъ са сусѣднимъ архіереима нужну преписку у вопросномъ смотреню водити.

117.) СМ[№] 35. Донето е решенѣ на основу црквене практике ради благочинности: да архимандрити, протосингели и игумани предходе протоереима при богослуженю; а међу протоереима окружнимъ и протоереима кои су предсѣдательи конзисторія, да има првенство приликкомъ чинодѣйствованя, получившій временомъ пређе реченый степенъ.

118.) СМ[№] 37. Свештеници кои съ куѳомъ обитаваю у вароши окружной или срезскимъ варошицама, а парохіе и цркву имаю изванъ овы на страни, по благочестію свомъ да долазе на ютреню и вечерню ежедневно у цркву места где станую, а не дужностно.

119.) СМ[№] 42. На пытанъ решено е: да издаванъ венчанички печата спада у кругъ званичне дужности окружны протоерея и намѣстника, а не међу приватне послове нѳове.

120.) СМ[№] 43. Протоереи и настоятели дужни су за одсутствие на три дана искати допуштенъ одъ свога архіерея, кадъ по своіой а не званичной потреби имаю одсуществовати.

121.) СМ[№] 47. Нарече се: да капелани имаю права на део одъ таса црквенога, као и други пароси; али уедно да су дужни и за себе и за протоерее чреде у цркви држати, као што о томъ гласи заключенъ синодално одъ 1846. год. СМ[№] 8.

122.) СМ[№] 49. За цензора духовногъ прописую се ова правила: 1., да има точно пазити на прописану правилность славенскога езика, недопуштаюћи никакве измене у томъ; 2., да строго мотри на то, да се ничимъ неповреди смисао православне науке и 3., да о свему што му се за печатанъ поднесе, дужанъ буде извештавати г. Митрополита и то съ нѳговимъ благословомъ печатати.

123.) СМ[№] 54. Плате се определяю — монаху 400 гр. ђавону 500 гр. іеромонаху 1200 гр. намѣстнику 1350 гр. настоятелю 1500 грош. игуману 2000 гр. архимандриту 2.400 гр. чарш. (срав. и СМ[№] 25. одъ 1864. год.).

124.) СМ[№] 70. Услѣдъ издавогъ устройства Богословіе другога параграфа, решено е — пренети сасвимъ управу богословске школе на г. Митрополита.

125.) СМ[№] 72. Наређено е, да конзисторіе собору подносе поредъ онога што е у закону, о цркв. властима православне вере опредѣлено, іошъ и 1., списакъ рукоположены лица преко године; 2., списакъ умрлы свештеника у едной години; 3., списакъ свештенства и парохія и 4., сумарный прегледъ касса црквени и монастырски.

1864 год.

126.) С М[№] 3. Опредѣлюю се правила за дозволенѣ женитбе и удае лицама рођенима изванъ Србіе.

127.) 6. Налаже се епархійской власти да се постара набавити, ма было и изъ друге епархіе іеромонаха, те да у монастыру свакомъ буду баръ по два іеромонаха, ако гди у монастырь долази као парохіяльной цркви и свештеникъ да участвуе у вођеню рачуна съ настоятелѣмъ, а гди и тога нема да се вручи вођенѣ рачуна самоме настоятелю.

128.) СМ^с 7. Опоминѣ се отечествено свештенство да пази на редѣ приликомъ причешћиваня народа и да децу и ѣаке найпре причешћуе, а после остальй народѣ.

129.) СМ^с 8. Конзисторіе заступаѣе и бранити право монастира, гди бы настоятели невешти были, па было преко свогъ званичника, было преко явногъ правозаступника.

130.) СМ^с 9. Изявлюе се, да немогу лица монашескогъ чина имати свое собствене непокретности (срав. СМ^с 13.) СМ^с 5. 1863 год.)

131.) СМ^с 12. Кадѣ архіереи изъ места пребываня свогъ буду отсутствовали, было приватно было званично, то свагда г. Митрополиту, сходно 32. канону картагенскогъ собора имаю доставляти ради знаня и надлежногъ увѣдомленя правителства.

132.) СМ^с 15. Лице кое заменяе настоятеля за време докѣ оваѣ издржава казнь отлученя, да ужива едну плату, коя му по чину припада, сирѣчь, ако е игуманѣ за време одправляня дужности настоятельске ужива ѣе плату игуманску, ако е архимандритѣ прима ѣе плату архимандритску.

133.) СМ^с 16. Настоятели, одлучени решенѣмъ духовногъ суда одѣ управе монастирске, дужни су по наредби управляюѣегѣ за то време настоятеля вршити све дужности едногъ іеромо-

наха у монастиру, у коме ће и плату за то време уживати іеромонашеску.

134.) СМ[№] 17. По смислу закона 90. карт. собора изриче се, да архіереи имаю власть свештено лице, на кое бы тужба донешена была, да соблазнь народу и срамоту чину наноси, отлучити и подъ отлученѣмъ оставити га све до оправданя судейскогъ (вид. Збор. XVII стр. 295.)

135.) СМ[№] 25. Поставля се правило, да кои у чину проведе 40 година и стече заслуге за монастирѣ, па бы пожеліо у покою быти, а власть бы ту желю као уместну уважила признати право на уживанѣ подпуне плате, а кои немаю особиты заслуга и нису толико служили цркву, да могу уживати половину плате настоятельске.

136.) СМ[№] 29. Препоне и тегобе кое се по-явлюю, те уздржаваю многе одъ исповести и причешѣа да свакимъ могућимъ начиномъ свештенство одкланя и савлађуе.

137.) СМ[№] 32. Свештено лице кадъ постане државнимъ чиновникомъ губи право на све приходе одъ парохіе, почевши одъ дана када му е декретъ изданъ.

138.) СМ[№] 34. Конзисторіе су обвезане подносити акта коима се у своимъ засѣданіама занимаю надлежномъ архіерею, (на нѣгово поискванѣ).

139.) СМ[№] 35. Ради благолѣпности црквене службе, да се по варошима где има више учителя поставля и по еданъ ѣаконъ за учителя.

140.) СМ^е 36. Учителѣи су обвезани знати пѣвнѣ и вршити дужность пѣвца у цркви.

141. СМ^е 39. Опоминѣ се свештенство да подѣ строгомѣ одговорношћу пази да су антиминоси на коима се св. литургија служи освећени, што се дознае одтуда, ако има ушивене свете мошти съ воскомастикомѣ и исподѣ тропара — благообразный Іоѣсифъ подписано име архіерея осветившегѣ антиминосѣ; на коима пакѣ овы знакова нема, ти нису освећени, те се збогѣ тога и несме на њима служити.

142.) СМ^е 40. Препоручуе се, да се стари и већѣ попуњени протоколи добро хране у орману или сандуку, а нови, у кое се уписую имена крштены, венчаны и умрлы уредно и благовремено воде подѣ озбиљнимѣ надзоромѣ најстариѣга међу свештеницима принадлежећима еднѣ истѣ цркви.

143.) СМ^е 41. Наређуе се, да се протоѣреи и намѣстници подвргну одговору зато, ако дознаваюћи пропусте явити својѣ власти не само о томѣ, да се у црквама њѣвога круга, по причини тоѣ, што су дотични свештеници небрежљиви, не држи служба божіа неделѣомѣ и празникомѣ; него и о томѣ, ако свештеници припадаюћи извѣстнѣ цркви, не буду у означене дане на богослуженію присутствовали.

144.) СМ^е 42. Препоручуе се, свима уобште свештеницима, да при богослуженію о праздни-

цима за време поянна причастна подаю сабраномъ народу поученя изъ кнѣига, у коима су печатане проповеди за све праздничне и недельне дане и кое су кнѣиге ради ове цѣли написане.

145.) СМ^е 43. Нарече се, да архіереи свакій у своје двору, (где нема цркве), имаю одредити едну пристойну собу на ту искључиво цѣль, да се у таковой вечернѣ и ютренѣ богомолѣ у присуству самы архіерея ежедневно свршаваю.

146.) СМ^е 44. Изявлюе се, да е привремено раздвоенѣ то, што и продужено време за миренѣ завађены и разлучены супруга и потоме може се свагда покушавати да се склони противна страна на заедничкій брачный животъ при траженю едне стране обновленя брачногъ сожитія, почему су и дужни свештеници у оваквомъ случаю све кушати и настаявати, да се одржи светиня тайне брака.

147.) СМ^е 56. Изриче се да се може и треба снисходити и допуштати бракъ и онима лицама, коима пресуда духовногъ суда забранюе женитбу или удаю, кадъ она поднесу духовной власти доказе да непостое већъ они узроцы збогъ коихъ е нѣима женитба или удатба забранѣна.

148.) СМ^е 58. Архіереи су обвезани сходно канонима посѣђавати своје епархіе и такве посѣте имаю бити общте по целоме пространству епархійскогъ круга, или по црквама еднога обружія, а не само едне или друге цркве, или ме-

ста, где е слава и храмъ црѣве, почемъ се тимъ и дознае да архіерей званичну каноничну посѣту чини, кадъ целу свою епархію одъ времена на време уредно полази.

149.) СМ. 71. Мірски свештеници и настоятели монастырски могу у окружну и оближню варошъ за еданъ данъ доћи безъ предходногъ одобренья власти, ако се истогъ дана могу вратити у парохію и монастырь.

1865 год.

150.) СМ. 5. Изявлюе се — да супрузи, кои су судски разведени, ако се после тога наново сагласе на живленѣ брачно, могу съ благословомъ архіерея и опетъ наставити супружнѣй животъ, пошто се найпре одузму одъ нѣи решенья судска, коима е разведенъ бракъ нѣиовѣ.

151.) СМ. 13. Савъ приходъ у новцу, што га даю христіяни, кадъ цѣливаю свету икону храма припада свештенству, кое служи црѣву. Исто тако и просфоре, кое међу верни на цѣливају икону и доносе у црѣву, да припадну свештенству оне црѣве; а свеће мале и велике, убруси и други прилози овима подобни, да припадну цркви.

152.) СМ. 14. Обзнанюе се свештенству, да може причестити и младенце исподъ седме године и одъ седамъ дана, али само крвлю, а не и тѣломъ христовомъ, по 1. прав. Тимотея алекс. и по извѣстію учителному на краю служебника печатаномъ.

153.) СМ[№] 25. Расписано е свештенству, да иновѣрницима свето причешће у нашої цркви не дае, и да се у тимъ приликама управля по упутству, кое се налази на краю служебника стр. 281 и 282. шам. у Београду.

154.) СМ[№] 26. Монашеско лице може као собственостъ уживати иманѣ, стечено пре постриженя.

155.) СМ[№] 45. Четвертомъ бракъ никакоже дѣрзновеніа имѣти, но быти ѿвѣрженнъ ѿнюдѣ (Кормч. стр. 175. гл. 52.) и правило 4. св. Василія вели: второбрачныхъ ѿблѣчати на єдино лѣто, троебрачныхъ на три лѣта, и отци цркви говоре, да такавъ саюзъ нѣ веѣтъ бракъ, него многоженство или болѣ реѣи наказано блудодѣянїе.

156.) СМ[№] 49. Решено е да сви приходи што падаю одѣ народа кои долази къ цркви нама и гробницама и уобште къ црквама и капелѣма кое не пою и юшѣ нису проглашене за парохійске цркви, припадну парохїалнимъ, или ако се одвоєно води рачунъ и црквама кое не пою, као и капелѣма, а не свештенству.

1866 год.

157.) СМ[№] 4. Постављено е правило, да се може у єдномъ месту нарочито по варошима, гди е єдна црквена обштина, употребити савѣ постоєщихъ православны у истомъ месту храмова капиталъ на зиданѣ новогъ православногъ храма у ономъ месту, а да новоозиданный храмъ не буде

дужанъ потрошеный капиталъ старимъ црквама враћати.

158.) СМ[№] 5. Званичници конзисторіе ослобођавати се могу одъ долазена на дужность после подне у време ферія кое имаю судови грађански, ако се архіереи увере да ньюе конзисторіе могу сва своя званична дѣла до подне свршити, услѣдъ чега моћи ће они и у свако друго време ослободити званичнике конзисторійске, одъ долазена по подне на дужность канцеларійску.

159.) СМ[№] 7. Почемъ се нагонителнимъ средствама не да любовъ међу раздраженимъ супрузима воспоставити, у дужность ставити конзисторіама, да оне найманъ за три године, кадъ имъ се годъ оставлѣный супругъ пріяви, свагда захтеваю и одъ надлежногъ протоерея и одъ власти полицаине, да се опетъ позове упорно лице супружно и озбиљно посаветуе, да се склони у любви супружеской живити.

160.) СМ[№] 11. Црквене и капелске рачуне води ће подъ одговорношћу поставлѣни татори, кои ће те рачуне предъ свештенствомъ, кметовима и полицаиномъ влашћу полагати. Ова лица имаю право чинити приметбе, по којима ће се рачуни, ако е могуће исправляти, а ако се то изъ каквы узрока неучини, они могу према станю ствари свое приметбе ставити. Прегледани овако рачуни послаће се протоверю, да ѿ онъ пошлѣ дотичной епар-

хійскої консисторіи. (вид. уредбу издану 28-гъ Децембра 1866 год.)

161.) СМ[№] 15. Свакій свештеникъ мірскій кои жели видити, како е кондуитиранъ, може отићи протоерею или намѣстнику, кои га е кондуитирао, а іеромонахъ своме настоятелю и ови су имъ дужни кондуиту показати.

162.) СМ[№] 20. Свештена лица, коя у монастиру издржаваю или епитимію духовну или казнь грађанскп судова, плаћаю монастиру за препитаніе свое по 6. гр. чар. на данъ.

163.) СМ[№] 22. Саветованъ несложны супруга нигда неможе бити излишно и потоме треба чинити наново прописано и редовно миренъ и онда, када бы супрузи парницу свою окончали помиренъмъ, а после опетъ се завадили и парницу наново одпочели.

164.) СМ[№] 23. Лице женскогъ пола на страни рођено, тамо испрошено и амо доведено за рођеногъ у Србиі човека, неће плаћати таксу ако се безбрачностъ нѣгова, у отечеству нѣговомъ доказала и неподлежи сумњи.

165.) СМ[№] 26. Поставля се правило, да свештеникъ има право на парохійске приходе одъ дана, кадъ се уведе у дужность парохійску, а не одъ дана рукоположеня.

166.) СМ[№] 46. Странци кои у нашемъ отечеству живе дужни су безбрачностъ свою предъ консисторіомъ доказати; па зато су дужни све-

штеници кадъ имъ се оваба лица оброте съ доказима за свою безбрачностъ, исте доказе спровести конзисторіи на рассмотренѣ и очекивати одъ нѣ дозволенѣ брака. Кой свештеникъ обиђе конзисторію и неподне се іой на оцену доказе о безбрачности страны лица и безъ одобреня конзисторіе таква лица венча, има се одъ конзисторіе подвргнути дисциплинарной казни. (сравни № 120 1836. год.)

О начину испыта, извѣстія и оглашенія при бракосочетанію.

1. О испыту.

Пре негъ што свештеникъ лица, коя се узети желе, испытивати почне, вопросы ѣе на прстену собране, да женихъ и невѣста нису што свои, или да нема другогъ каквогъ препятствія къ нѣомъ бракосочетанію; па кадъ дозна, да нису свои, и да нема ни другогъ каквогъ препятствія, онда ѣе ій обое едно до другогъ преда се поставити, пакъ ѣе имъ предъ присутствующимъ лицама овако започети говорити:

Любезни мои! Вы намѣравате ступити у супружество, и зато валя да знате, како е свето ово станѣ, у кое ступате, и како су съ нѣиме важне дужности скопчане.

Супружество е одъ самогъ Бога установлѣно, ради умноженія рода человеческогоъ, и ради хри-

стіянскогъ воспитанія деце супружницѣма одъ Бога дане. Отудъ слѣдуе, да супружвици валя да имаю едно къ другомъ чисту и нелицемѣрну любовь, да буду едно другомъ вѣрни, и да едно другомъ узаймну помошь указую, и све ово да хране и себи узаймно да указую и у срећи и у несрећи, и у здравлю и у болести; а свеза е ова тако тврда, да супружници, кадъ се едномъ вѣнчаю, немогу више никако разрѣшени бити, развѣ у случаю смрти одногъ ма коегъ супруга. Ево видите, у какву свезу вы ступити намѣравате, а чули сте и узаймне дужности супружеске, зато ми на ова питаня истинито одговорите.

И садъ ће питати жениха:

Имашъ ли ты Милане праву и истиниту волю, желишъ ли срцемъ и душомъ, узети себи за жену ову Милицу, коя ту до тебе стои, и кою садъ видишъ?

Да ниси нагонѣнъ одъ кога да ню узмешъ?

А да се ниси другой коіой невѣсти обећао?

Затимъ ће запитати невѣсту:

Имашъ ли ты Милице, праву и истиниту волю, желишъ ли душомъ и срцемъ поћи за овога Милана, кои до тебе стои, и кога сада видишъ?

Да ниси нагонѣна одъ кога, да за нѣга поѣшъ?

А да се ниси другоме коме момку обећала?

На свако овако питањѣ мораће одговоръ слѣдовати и одъ жениха и одъ невѣсте; и свештеникъ некъ ни одну страну невопрошава далѣ, а јошъ манѣ испыть да свршуе, докъ на свако предложено питањѣ не получи ясанъ одговоръ: имамъ или немамъ; есамъ или нисамъ.

За овимъ слѣдуе обично: Богъ да васъ благослови, и даруе вамъ сваку срећу и т. д.

Благоразумный и искусный свештеникъ моћи ће при опредѣленю брака и дужностей супружески, гореизложеномъ образцу и свое рѣчи додати, управляюћи се по степену изображеня и по понятію испитуемихъ, само ће у таквомъ случаю на то мотрити, да нѣгово изясненѣ и савѣтованѣ буде разумно, ясно и кратко.

2, О извѣстію.

Образацъ извѣстія даваемогъ одъ пароха, совршившегъ испыть.

И то, ако е и женихъ изъ нѣгове парохіе:

Пречестнѣйшему Господину

Іосифу Стефановићу,

Протопрезвитеру Београдскомъ

ИЗВѢСТІЕ.

Женихъ Драгутинъ Поповићъ, житель Мириевскій, испросіо е себи за жену дѣвицу Елену, кѣерь Ненада Петровића изъ Мокрогъ Луга, обое мое парохіе. Они су одъ мене 12. тек. мес.

испытани, и изявили су узаймну тврду волю узети се. У прочемъ ни самъ никакво сродство или друго кое препятство къ бракосочетанію нѣо-вомъ дознао.

У Миріеву
13. Януара, 1867. год.

Іованъ Поповићъ,
парохъ Миріевскій.

Ако ли е женихъ изъ друге кое парохіе, онда извѣстіе иде на пароха жениховогъ:

Честнѣйшему Іерею
Михаилу Поповићу
пароху Остружничкомъ

Извѣстіе.

Женихъ Давидъ Николићъ житель остружничкѣй ваше парохіе, испросіо е себи за жену дѣвицу Стану, кѣрь Петра Весовића изъ Миріева мое парохіе. Они су 15. тек. мес. одъ мене испытани, и изявили су узаймну тврду волю узети се. У прочемъ ни самъ никакво сродство или друго кое препятство одъ стране невѣсте дознао.

У Миріеву,
16. Януара, 1867 год.

Іованъ Поповићъ,
Парохъ Миріевскій.

Онда ће парохъ жениха, са стране женећегъ се, Протоерею извѣстіе дати овако:

Пречестнѣйшему Господину

Іосифу Стефановићу,

Протопрезвитеру Београдскомъ

Извѣстіе.

Женихъ Давидъ Николићъ, житель остружничкій, мое парохіе, испросіо е себи за жену дѣвицу Стану, кѣрь Петра Весовића изъ Миріева, парохіе іерея Іована Поповића пароха миріевскогъ. Они су по гласу приложеногъ овдѣ извѣстія испитани, и ніе се никакво сродство, нити друго кое препятство ни одъ стране жениха досадъ появило.

У Остружниці,

19. Януара 1867 год.

Михаилъ Поповићъ,
парохъ Остружничкій.

Овако написано извѣстіе свое заедно са извѣстіемъ одъ пароха невѣсте полученимъ, послаће парохъ жениха надлежномъ Протоерею ради получения печата.

3.) ПЕЧАТЪ ПРОТОЕРЕЯ.

Честнѣйшему Іерею,

Михаилу Поповићу.

пароху Остружничкомъ.

По извѣстію Вашему одъ 19. тек. дозволява се вамъ, да по трекратномъ оглашенію жениха Давида Николића жителя остружничкогъ ваше парохіе, са дѣвицомъ Станомъ, кѣрию Петра Весовића жителя миріевскогъ, парохіе іерея Іо-

вана Поповића, пароха миріевскогъ, або се и до самогъ часа нѣовогъ венчаня никакво препятство къ бракосочетанію нѣовомъ вама непояви, вѣнчати можете.

У Београду,
20. Януара 1867. год.

Іосифъ Стефановићъ,
Протопрезвитеръ Београдскій.

Кадъ парохъ жениха получи печатъ одъ протоерея, онда ће, або е и невѣста изъ нѣгове парохіе, само иѣ оглашавати имати; ако ли е невѣста изъ друге парохіе, и то парохіе къ другой цркви принадлежеће, то ће онда, како печатъ получи, ово получено одобренѣ пароху невѣсте учинившемъ испытѣ, овима рѣчима објавити:

Честнѣйшему Іерею

Іовану Поповићу,
Пароху Миріевскомъ.

Женихъ Давидъ Николићъ житель остружничкій мое парохіе, кои е себи за жену испросіо дѣвицу Стану, кѣерь Петра Весовића изъ Миріева ваше парохіе, получио е одъ надлежногъ Протоерея дозволенѣ за оглашеніе и бракосочетанѣ; по тому изволите приступити къ оглашенію испрошены лица у вашой цркви, као што ѣу и я у моіой цркви ово почети извршивати.

У Остружнуци.

21. Януара, 1867 год.

Михаилъ Поповићъ,
Парохъ Остружничкій

Ако е испрошенима вторый бракъ, онда ће се у извѣстіяма место „женихъ и невѣста“ употреблявати „второбрачный и второбрачна“ и при последной мѣсто „кѣрь“ придаваће се „вдова“ съ назначеніемъ почившегъ нѣвогъ мужа.

4, О оглашенію.

Првобрачный Іосифъ Петровићъ, житель Грочанскій, испросіо е себи за жену дѣвицу Елену, кѣрь Марка Іовановића, жителя Жабарскогъ. Оглашую се данасъ првый, (другій, трецій) путь. Ако бы дознали какво сродство међу нима, или друго кое препятство къ нѣовомъ бракосочетанію, изволите намъ явити.

Второбрачный Никола Милетићъ, житель Крагуевачкій, испросіо е себи за жену Елену, вдову почившегъ Ристе Стояновића, бывшегъ жителя београдскогъ. Оглашую се данасъ првый (другій, трецій) путь. Ако бы дознали какво сродство међу нима, или друго кое препятство къ нѣовомъ бракосочетанію, изволите намъ явити.

**Определенѣ наплате свештеника за ньово
свештенодѣйствиѣ.**

Число		Цванц.	чарш.	
			гр.	пр.
1	За знаменѣ		1	
2	„ Крштенѣ у име добровольна дара чарапе или на место ньи	1		
3	„ Испытѣ одѣ девоячкогѣ дома, гди се истый обычно свршуе	1		
4	„ Печатѣ Протоерею	2		
5	„ Венчанѣ	6		
6	„ Свечарско съ предходеѣомѣ водицомѣ	1		
7	„ Водоосвеѣенѣ кадѣ се свештеникѣ нарочито позове	1		
8	„ Водоосвеѣенѣ узѣ частный постѣ и за проношенѣ богоявленске водице, као и узѣ остала три поста; по староме обичаю што ко даде			
9	„ Малу молитву	1		
10	„ Велику молитву	2		
11	„ Слеосвештенѣ	6		
12	„ Литію обштествену съ бденіемѣ, ношенѣмѣ крста и водоосвеѣенѣмѣ, или добровольномѣ писаніомѣ или на домѣ по			20
13	„ Опело Велико		18	
14	„ Опело велико одѣ сиромашни		9	
15	„ Опело мало		9	

Цванц.		чарш.	
		гр.	пр.
16	За Опело мало одъ сиромашни .	4	
17	„ Опело и велико и мало одъ са- свимъ сиромаша ништа се не- наплаћуе		
18	„ Парастосъ	1	
19	„ Читую на задушницама . . .		20
20	„ Биръ одъ сваке главе по 12 оба жита		
21	„ Биръ по варошима одъ главе или по 12 оба жита, или по	6	
22	„ Прекаду надъ кољивомъ за упокоене		1
23	„ Пратню до гробља на свакогъ свештеника колико се нѣи осимъ мѣстногъ пароха зах- тева као и на ђакона . . .	3	
24	„ Читанѣ едногъ столпа евангелія	6	
25	„ Читанѣ псалтира	6	

У Гарнизонима где нема военогъ свеште-
ника за свештенодѣйства плаћа се, за водоосве-
ћенѣ свакогъ месеца, годишнѣ 6 цванциба ;

За опело војника 9. гр. чар.

„ Малу молитву 2 „ „

„ Велику молитву 4 „ „ (в. Збор. XIV.
стр. 170. и Збр. XVI. стр. 112.)

1.) Опело, водоосвећенѣ и споменѣ (пре-
када), три су различна свештенодѣйства и за сва
ко се по тарифи плаћа.

2.) Мртвацъ се зове дете одъ првогъ дана свога рођеня , до осме године заключно навршеномъ седмомъ, а одъ ступаня у осму врши се опело за одрасле прописано , и плаћа по тарифи.

3.) И за крштенъ и за опело ако бы и одма по крштению дете умрло, поособъ се и плаћа за оба свештенодѣйства по тарифи, за крштенъ и опело (Збор. XIV. стр. 82.)

Време звоненя у цркву преко године :

I. На ютрено :

	сатѣй
1., одъ начала Индикта до Покрова Богородице неделомъ и катадневно } у . . .	5
2., одъ покроба Богородице до Аранђелова дне неделомъ у . . .	5
катадневно у	5 ¹ / ₂
3., одъ Аранђелова дне до Сретенія неделомъ у	5 ¹ / ₂
катадневно у	6
4., одъ Сретенія до Мученика неделомъ у	5
катадневно у	5 ¹ / ₂
5., одъ Мученика до Благовештенія неделомъ и катадневно } у	5
6., одъ Благовештенія до Бурђева дне неделомъ у	4 ¹ / ₆
катадневно у	5

7., одъ Бурѣва дне до Петрова дне

недельомъ у 4

батадневно у 4½

8., одъ Петрова дне до начала Индикта

недельомъ у 4½

катадневно у 5

II. На Литургію.

Свагда изютра у 8½

III. На вечерню.

Одъ Сретенія до 26. Октомврія у 4

Одъ Дмитрова дне до Сретенія у 3.

Примѣтба: 1., Овде назначено раніе или поздніе звоненіе на ютреню започина ѣе свагда, ако назначени праздницы не падну у неделю, у предидућу или послѣдуюћу за њима неделю, у предидућу, ако ти праздницы падну у прву половину седмице, до Среде заключно; у слѣдуюћу, ако падну у другу половину седмице.

2., Другій путь звониѣе недельомъ и празникомъ на 1. четвртъ после првогъ звона; а кадъ првій путь звони на ютреню у 4. сата, онда ѣе другій путь на пола сата после првогъ звона, дакле у 4 и по звонити.

3., На воскресеніе и рождество Христово литургія се саединава са ютреньомъ.

4., Уочи рождества Христова, и на великій четвртакъ у 10; уочи Богоявленія, и на велику Суботу звони на вечерню, коя се саюжава съ литургіомъ у 11 часа пре подне.

5., На великій Петаць клепа на вечерню после подне у 3 сата.

РЕДЪ

Звоненя на вечерњи, ютренњи и литургии у недельне и праздничне дане.

I.

У Недельне дане.

1. На вечерню првый путь звони само у четверто звоно. Другий путь звони после 10 минут у прва три звона, починюћи одъ найманѣгъ. Трећий путь звони пошто четверть сата удари, у сва четири звона *)

2. На ютреню звони првый путь као и на вечерню у четверто звоно. Другий путь после четверть сата такође као на вечерню у прва три звона. Трећий путь по свршетку полуношнице кадъ свештеникъ одпочне ютреню, у сва четири звона као и на вечерњи. Четвртый путь звони на „Благословенъ еси Господи“ такође у сва четири звона. А петый путь звони на деветој песни само у четверто звоно.

3. На литургии звони обычно у 8 и по сатий у четверто звоно. Другий путь после четверть сата у прва три звона као на ютренњи. Трећий путь звони кадъ архіерей улази у цркву на „Благо-

*) *Пимѣтба:* где су 2. или 3. звона, онде ће разуме се у 2. или у 3-ће звоно првый путь звонити. Другий и трећий путь у сва три звона.

словенно царство“ у сва четири звона. *) Четвртый путь такође у сва четири звона кадъ се пои „Святый Боже“. А петый путь на „Достойно“ само у четврто звоно.

II.

У празничне Господске и Богородичне дане и Храма Црквеногъ.

На вечерњи, ютренњи и литургији звони као и у недельне дане онимъ истимъ редомъ, само што починѣ са малимъ звономъ, на са великимъ завршуе т. е. у сва звона звони. Тако и на деветой песни, и на достойно, осимъ на „молимъ ти ся Боже нашъ“ што три путь удара само у највеће звоно.

III.

На Св. Андрию, Св. Николу, Петров-данъ и Княжевъ данъ.

На вечерню, ютреню и литургию, звони првый путь у највеће звоно. Дугий путь у четири. Трећий путь на вечерњи и четвртый путь на ютренњи и литургији звони редомъ у сва петъ звона. Петый путь на ютренњи о деветой песни, и литургији на „достойно“ звони само у пето највеће звоно. **)

*) Где Архирей недолази, онде ће трећий путь звонити пошто се „Благословено Царство“ одъ свештеника изговори.

**) По овоме распореду звони ће и у онимъ црквама гди манѣ звона има саображавајући се количини звона.

РЕДЪ

О облаченю и држаню чирака и рипида при службама одъ ѱака.

Одређени ѱаци долазе у цркву на прво звоно и облаче се, затимъ стану на своя места предъ иноностасомъ.

На вечерњи упали ће ѱаци свеће на чирацима кадъ се почне пояти „*Господи возвахъ.*“ *) Кадъ се пои „*Слава Отцу*“ на входу, онда ће ѱаци подићи чираке и рипиде, па уредно отићи предъ северна врата олтара на дочекъ чинодѣйствующи свештены лица; и на „*И нынѣ и присно*“ ѱаконъ и свештеникъ излазе изъ олтара, а ѱаци ће предъ њима ићи, па стати на свое место. Пошто служећий свештеникъ учини поклонъ народу и оде у олтаръ, онда свећеносци спуштаю чираке; дижу и на литіи, после ове спуштаю, при поаяню тропара дижу и спуштаю после песме: когати ѡбнищаша; а по свршетку вечернѣ на „*Спаси Христе Боже*“ гасе свеће, иду у олтаръ и свлаче се.

На ютренњи упали ће ѱаци свеће на чирацима на шестоцсалмію и подићи горе, па после „*Богъ Господъ*“, спустити, подићи пакъ исте чираке кадъ се пои поліелей и величаніе, празникомъ, а неделюмъ благословенъ ѣси, по возгласу спустити и подићи кадъ се чита Евангеліе,

(* Кадъ се свеће упале у почетку вечернѣ, ютренѣ и службе Божіе, неће се никако гасити, докъ се годъ несврши богослуженіе..

а спустити при свршетку Евангелія , дигну ій на славословіє , после спуштаю , па на „*Возбращенной Воеводѣ*“ дижу а затимъ гасе и улазе у олтаръ и свлаче се.

На литургији : на прво звоно свећеносци и рипидоносци облаче се , пале свеће и излазе предъ Г. Митрополита и долазећа спроводе га до архіерейскогъ стола , и после „*Благословено Царство*“ спуштаю чираке . Кадъ се почне пояти : „*Блажени*“ онда дижу чираке и за крстоносцемъ иду на средину иза амвона , и ту се упараде у два реда , а одатле на „*Слава Отцу*“ поклоне се и иду къ сѣвернимъ вратима олтара , на „*И нынѣ и присно*“ враћаю се тако да стојећи на десной страни предходе свештенослужительима а на левой полазе за њима и спроводе ђакона и свештеника и стаю на своя места . По „*Премудрость прости*“ — спуштаю чираке . При читаню Евангелія опетъ дижу , а по свршетку спуштаю . — На херувимской песни , кадъ се починѣ каденѣ одъ свештенослужителя , ђаци дижу чираке и за крстоносцемъ иду на средину као на маломъ входу , а на поклонѣ свештеника и ђакона изъ олтара къ народу , иду къ севернимъ вратима , и кадъ ђаконъ излазећи изъ олтара говори : „*Благочестивый и Христомлюбивый родъ Христіанскій* ,“ враћаю се на своя места спроводећи служеће , на свршетку Херувимске песме спуштаю чираке .

Кадъ ѓаконъ каже: „Станемъ добръ“ онда иду ѓаци са чирацима и рипидама исподъ амвона и ту у два реда упарађени стое до: „И даждъ намъ“, после враћаю се на своя места и на: „и да будутъ милости“ спуштаю чираке.

На причастноме, пошто Архіерей уђе у олтарь окрену се ѓаци едан-другомъ, и тако стое до свршетѣа причастна. На „Благословенъ грядый во имя“ дижу чираке, а после заамвоне молитве спуштаю. По одпусту и „Спаси Христе Боже“ *) дижу свећеносци чираке и иду исподъ амвона, и ту чекаю Архіерея, па га и спроводе до западны врата цркве, а затимъ враћаю се у олтарь и скидаю стихаре.

НАРЕДБА

По којој се тутори црквени имаю управљати ради обдржаваня реда у цркви.

1., Тутори за сво време Богослуженія, дужни су пазити на редъ тако, да срединомъ цркве нигда путъ за пролазакъ затворенъ nebude.

2., Да долазећимъ странимъ лицама почестъ указую, и по одличію нѣовомъ место пристойно даю.

3., Пазиће на врата црквена да у време ма коегъ Богослуженія отворена нестое нити да дупаю.

**.) Ово да бы лакше удѣйствовати могли, дужни

*) Одлазе у олтарь и свлаче се, где Архіерея нема.

**.) Разуме се за врата коя су са прозорима.

су татори 3. човека одредити да стое кодъ врата и да долазећимъ и излазећимъ лицама изъ цркве врата отвараю и затвараю.

4., Свеће на свећњацима предъ престолнимъ иконама да не гасе докъ најманъ $\frac{1}{4}$ сата не горе, па текъ онда да иѣ угасити могу, мотрећи да димъ одъ угашены свећа не буде, еръ е за здравлѣ шкодливо. (То ће се избећи ако се свеће са водомъ гасе.)

5., Дужни су татори пазити да се не бы пожаръ у цркви догодіо збогъ паленя свећа, доле на патосу у женској препрати (цркви), и зато ће одређеный таторъ чимъ види, да е доле свећа на патосу запалѣна, одма дићи и на свећњакъ наместити.

6., Татори при ношеню тасова дужни су пазити на нижеслѣдуюћій редъ, и то:

а.) Да никадъ са тасовима пре неполазе докъ се херувимска песма не сврши.

б.) Да приликомъ ношеня тасова, колико више могуће буде, избегаваю зveckанѣ са новцима; и

в.) Да пазе добро на возгласе у олтару, кадъ треба стати и причекати, да се главніе дѣйство сврши, као на примѣръ кадъ се чита: *Вѣрую*, — кадъ се возглашава: „*примите, ядите:*“ „*Пите отъ нея вси: и твоя отъ твоихъ,*“ све донде докъ се ирмосъ или достойно непочне пояти. Тако исто дужни су стати кадъ се и молитва Господня: „*Отче нашъ,*“ чита, кадъ се возглашава:

„Вонмемъ святая святимъ ;“ при явленію св. потира са возгласомъ: „Со страхомъ Божіимъ и вѣрою :“ При свима овима возгласима дужни ће бити татори, гди се са тасовима случили буду благоговѣјно стати, спроводећи свакиъ овај возгласъ и молитву са смиреномъ молитвомъ къ Богу на сазиданѣ публике.

7., Дужни ће бити татори пазиги да свеће кое на свећњацима пале, не у свако време до носе и пале, но свагда да причекаю докъ се главна дѣйствія не сврше, као н. п. у почетку литургіе т. е. „Благословено Царство.“ Кадъ се пои: „Святый Боже,“ кадъ се чита евангеліе, кадъ се пои херувимска песма, кадъ се чита вѣрую, кадъ се возглашава: *пріимите, ядите: ийте отъ нея вси: и твоя отъ твоихъ,*“ све донде докъ се непочне ирмосъ или достойно пояти, кадъ се возглашава: *вонмемъ святая:* кадъ се явля св. потиръ са возгласомъ: „Со страхомъ Божіимъ и вѣрою приступите“; на све ове возгласе дужни су татори пазити, и ради паленя свећа на свећњацима не долазити.

8., Татори неће улазити у св. олтаръ за сво време Богослуженія, но ако што пытати имаю, то могу са леве стране дрѣвняка позвати, кои ће имъ изнутра одговорити шта пытали буду.

Исповедно писмо кое дае духовникъ имаѣмъ се рукоположити

Сващенна добрѣ ѱстановивше Богопроекѣдницы и Богоноснїи Апостоли, ѱ съ ними священ-

ное сословіе Богоносныхъ Отецъ повелѣша, да никтоже безъ истазанія на степень священства восходитъ, ниже да дѣются божественна, не-свещеннѣ; сегш ради и сего по дѣху сына моего, Н. . . поставивъ предъ иконѣ владыки Христа и пречистыа Богородицы, и воспомандвъ емѣ страшное сѣдилище рожіе, гакш да чистымъ исповѣданіемъ совѣсти своа, исповѣсть вса прежднаа скоа согрѣшенія, иже гакже человекъ въ животѣ своемъ содѣла, и испытавъ глбвинѣ сердца егш, шврѣтохъ егѣ достойна быти священническагш чина, еже емѣ и свидѣтельствю, во йма Отца и Сына и сватагш Дѣха. Аминь.

Клятва.

На исповѣданіи клирика желающагш рѣкоположитиса.

Азъ (имаркъ) желающій священническагш сана, вѣмъ гакш великое дѣло естъ таинство священства, вѣмъ гакш соединени сѣтъ съ нимъ трѣдныа обязанности, ш исполненіи коихъ долженъ бѣдѣ дати швѣтъ на страшномъ сѣдѣ, Христа Господа. Шваче преклоняю въю свою предъ ѡпре-дѣленіемъ Дѣха, да не какш противенъ емѣ гавлюса. Сегш ради швѣщаваюса и кленѣса все-могущимъ Богомъ предъ сватымъ егш евангеліемъ въ томъ, гакш вѣрѣю и вѣровати бѣдѣ твердш и несомѣннш во всѣхъ догматѣхъ, иже

и сповѣдуетъ свѣтаа церковь, держати всѣ ея
 учрежденныя на соборѣхъ правила и во всемъ ина-
 че мудрствовать токмо по разумъ свѣтлыа собор-
 ныа, восточныа, единыа, православныа церкви.
 Кленѣса ѿкъ долженъ есмь и по должности хошѣ и
 всачески тшатиа вѣдѣ, по хіротоніи во сва-
 щенство, званіе мое Іерейское прохѣдити со вса-
 кою честностію и цѣломудріемъ. Кленѣса ѿкъ
 вѣренныа мнѣ люди побчати вѣдѣ законѣ бо-
 жію съ прилѣжаніемъ и ревностію и самомъ въ
 чтеніи божественнагш писаніа и въ разумѣніи
 силы егш и таинъ упражнатиса нелѣностно и
 тшательнш. Кленѣса живымъ Богомъ и божес-
 твеннымъ Духомъ егш, ѿкъ шгребатиса вѣдѣ
 всачески порокшвъ прогонающихъ дѣла та-
 инъ вседѣйствующагш Духа. Швѣщаюса не
 упиватиса, не кошѣнствовать, ниже безчинство-
 вати, но со всакою во ѡвхожденіи и ѡдѣланіи
 благопристойностію блюсти важность сана моегш,
 а паче примѣромъ благіа и неззорныа жизни
 рѣководити вѣреннѣю мнѣ паствѣ во благочес-
 тію. Кленѣса ѿкъ грѣшники испра влати и вра-
 зумлати вѣдѣ Духомъ кротости и блюсти ихъ
 ш тлетворнагш Духа міра сегш, разоряющагш сва-
 тѣю вѣрѣ и благочестіе: паче же съ мудростію
 шкличати развратники и чародѣи, заграждати
 же уста хѣлителей. Тшательнш швѣщаюса блюсти
 люди моа въ покореніи и единеніи церковнѣмъ.
 Швѣщаюса хранити послѣшаніе моемъ архіерею

(имарекъ), ꙗкш ХрїстѸ. КленѸса ѹчитн люди жи-
ти въ мирѣ и ꙗкш самъ ѡзъ такш и люди моа
наставлати и ѹтверждати въ исполненїи повелѣ-
нїи гражданскихъ ꙗкшже и церковныхъ властей и
въ храненїи ѹчрежденїи ѡтечественныхъ въ сла-
вѸ сватыа Троицы, Бога ѡдинагш всѣми нами
исповѣдѸемагш, коегш любити сердечнш и почи-
тати нелицемѣрнш швазѸюса. КленѸса, ꙗкш со
всакимъ ѹсердїемъ точнѣйше совершати вѸдѸ въ
церкви моеи сватое богослѸженїе по ѹставѸ и
сватыа тайны со благоговѣнїемъ ѡпаснш отпра-
влати.

КленѸса же и ѡще предъ всевидашимъ Бо-
гомъ, что вса сіа мною швѣщаваемаа, неинакш
толкѸю во ѹмѣ моемъ, ꙗкш провѣщаваю ѹстнама
моима, ѡваче въ той силѣ и разѸмѣ, ꙗковѸ си-
лѸ и разѸмѸ написаннаа здѣ слова чтѸщимъ и
слышащимъ швѣлаютъ. И сіе все ѹтверждаю
клятвою моею, вѸди мнѣ Сердцевѣдецъ Богъ, швѣ-
щанїа моегш свидѣтель, ꙗкш неложное ѡсть, ѡще
ли же ѡсть ложное и не по совѣсти моеи, вѸди
мнѣ правосѸдный мстителъ Богъ!

Въ заключенїи же сеа клятвы моеа, цѣлѸю
Слова и крестъ Спасителя моегш, Господа И-
сѸса Хрїста!

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19 Ср II 463.1